

Kommunikasjon i et spenningsfelt?

En studie av hvordan Strømmestiftelsen kommuniserer ut sitt kristne verdigrunnlag til sin private givergruppe.

Eivind Haaland

Veileder

Elise Seip Tønnessen

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen. Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet inntår for de metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.

Universitetet i Agder, 2013

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for nordisk og medievitenskap

1 FORORD

Tusen takk til alle som har hjulpet til på veien med å realisere denne masteroppgaven.

En spesiell takk til masteroppgavens utgangspunkt - Strømmestiftelsen. Imøtekommenheten og behjelpeligheten har vært stor. Takk for god tilrettelegging for intervjuer og informasjonsinnhenting. En ekstra stor takk til de fire intervjuobjektene som sa seg villig til å bidra med tanker, synspunkter og meninger om den utviklingsorganisasjonen de er en del av.

Veileder Elise Seip Tønnessen fortjener også et ekstra håndtrykk. Takk for hjerneføde, innspill og konstruktive drøftelser.

Og sist, men ikke minst - takk til familien og Marita for god støtte og innspill.

Eivind Halaand

Kristiansand, 2.juni 2013

2 SAMMENDRAG

I denne masteroppgaven har formålet vært å si noe om hvordan Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag kommer til uttrykk i Strømmestiftelsens kommunikasjon til sin private givergruppe. Helt konkret lyder problemstillingen slik:

Finnes det en spenning mellom Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag og deres kommunikasjon til den private givergruppen? Hvordan kommer dette i så fall til uttrykk gjennom Strømmestiftelsens DMer i julehøytiden 2007 – 2012?

Strømmestiftelsen er en norsk verdensomspennende utviklingsorganisasjon med hovedbase i Kristiansand. Organisasjonen har sin opprinnelse i Olav Kristian Strømme som var prest og kapellan i Kristiansand domkirke. Hans brennende engasjement for bibelspredning og misjon varte like til hans bråe død i 1976, da hans nevø Gunnar Strømme videreførte arven og formelt stiftet Strømmestiftelsen 21. september 1976. Strømmestiftelsen har forandret seg mye siden den gang. Likevel står en ting fast. Pastor Olav Kristian Strømmes ånd og visjon lever videre i Strømmestiftelsen. Organisasjonens grunnlagsdokumenter preges fremdeles av tydelige henvisninger til «Olav Kristian Strømme», «Jesu liv og lære» og «kristne verdier», samt et uttalt mål om å kanalisere bistand gjennom «kirker og misjonsorganisasjoner».

Ved bruk av kvalitativ metode, og Faircloughs kritiske diskursanalyse som teoretisk og metodisk utgangspunkt, har det blitt søkt svar på problemstillingen gjennom to ulike datasett – i form av tekstanalyse av utvalgte julebrev og intervjuanalyse med nøkkelpersoner. Gjennom triangulering av tilegnede datasett, basert på Faircloughs tredelte analysemodell, har spenninger blitt avdekket gjennom et spesifikt nærblikk på organisasjonens tekstproduksjon og diskursive praksis.

Tekstanalysen av jule-DMene (Direct Mail) har påvist variasjonsbredde i begrepsbruk, virkelighetsrepresentasjon og diskursvektlegging. Mens organisasjonens kristne verdigrunnlag fremheves tydelig i enkelte jule-DMer, er det samme verdigrunnlaget vanskelig å oppfatte i andre. Problemstillingens spørsmålsstilling gir innsikt i en organisasjon med fleksible rammer for sine ansatte, der spennvidden for hva som er akseptabel kommunikasjon av organisasjonens kristne verdier er stor. Analysene påpeker ulike interne meninger og oppfatninger omkring hva Strømmestiftelsen er og skal være. Det eksisterende spenningsfeltet synes å prege organisasjonens eksterne kommunikasjon i form av å være variabel og kompromisspreget – noe analysen av jule-DMene gir et fruktbart innblikk i.

Innholdsfortegnelse

1	FORORD	III
2	SAMMENDRAG	V
3	INTRODUKSJON	1
3.1	Problemstilling.....	2
3.1.1	Avgrensning og struktur	2
3.2	Et kontekstuet bakteppe	3
3.2.1	Bistands-Norge i endring	4
3.2.2	Strømmestiftelsen frem til nå	6
4	TEORI	9
4.1	Den kritiske diskursanalyse som utgangspunkt	9
4.2	Halliday som teoretisk døråpner	10
4.2.1	Måter å skape mening på.....	11
4.2.2	Et multifunksjonelt syn.....	12
4.3	Faircloughs kritiske diskursanalyse	12
4.3.1	Faircloughs syn på diskurs.....	13
4.3.2	Ideologi, hegemoni og makt.....	14
4.3.3	Faircloughs analysetilnærming.....	14
4.4	Tekstens mangfoldighet	16
4.4.2	Interdiskurs og intertekstualitet.....	19
4.5	Teoretisk oppsummering	20
4.6	Et kritisk blikk på kritisk diskursanalyse	21
5	METODE.....	23
5.1	Metodeintroduksjon	23
5.1.1	Utgangspunkt og fremgangsmåte	23
5.1.2	Metodologi	24
5.1.3	Datatriangulering.....	25
5.2	Tekstanalyse	26
5.2.1	Datainnsamling og tekstutvalg	26
5.2.2	Fremgangsmåten – analyse og verktøy.....	27
5.3	Intervjuanalyse	32
5.3.1	Datainnsamling.....	33
5.3.2	Utvalg.....	34
5.3.3	Strukturering av intervjuene	34

5.4	Reliabilitet, validitet og generalisering.....	35
5.4.1	Reliabilitet.....	36
5.4.2	Validitet	36
5.4.3	Utfordringer.....	37
6	TEKSTANALYSE.....	39
6.1	DM som sjanger.....	39
6.2	Felles sjangeranalyse av Strømmestiftelsens DMer 2007 – 2012	40
6.2.1	Oppsummering.....	43
6.3	Strømmestiftelsens jule-DM 2007.....	44
6.3.1	Kort sjangerintro: «Da englene møtte Edith»	44
6.3.2	Diskurs: «Mor og barn, juleevangeliet og englesang»	44
6.3.3	Stil: «En samstemt kristen idenitetsforankring»	47
6.3.4	Oppsummering: «Tydelighet og frimodighet»	49
6.4	Strømmestiftelsens jule-DM 2008	50
6.4.1	Kort sjangerintro: «Juan Carlos fikk plass i herberget».....	50
6.4.2	Diskurs: «Jule-DM i kristen språkdrakt».....	50
6.4.3	Stil: «Et identitetsfelleskap med høy sannhetsgestalt»	52
6.4.4	Oppsummering: «Tydelig virkelighetsbilde, tydelig avsender»	54
6.5	Strømmestiftelsens jule-DM 2009.....	55
6.5.1	Kort sjangerintro: «En sterk personifisert historie, med Vanessa».....	55
6.5.2	Diskurs: «Bistandsarbeid med takk til Gud»	56
6.5.3	Stil: «Ulike stemmer, felles identitet».....	57
6.5.4	Oppsummering: «Bistandsarbeid forankret i et bestemt verdenssyn»	59
6.6	Strømmestiftelsens jule-DM 2010	59
6.6.1	Kort sjangerintro: «Utsendt som urettferdighetsobservatør».....	59
6.6.2	Diskurs: «Medlidenhet, empati og bistand»	60
6.6.3	Stil: «Et overdøvende rop om hjelp».....	61
6.6.4	Oppsummering: «Bistand i fokus»	62
6.7	Strømmestiftelsens jule-DM 2011.....	63
6.7.1	Kort sjangerintro: «Gatebarn i en engel favn».....	63
6.7.2	Diskurs: «Med et bistandskall fra Gud»	63
6.7.3	Stil: «Bønn, tro og en kristen identitet»	65
6.7.4	Oppsummering: «En kristen verdensanskuelse som bistandspremiss»	66
6.8	Strømmestiftelsens jule-DM 2012.....	67

6.8.1	Kort sjangerintro: «Forlatt av mor, reddet av nestekjærlighet»	67
6.8.2	Diskurs: «En helhetlig følelsesgenerert bistandsdiskurs»	68
6.8.3	Stil: «Samstemthet om bistandsdiskursen»	69
6.8.4	Oppsummering: «En bistandsdiskurs på egne bein»	70
6.9	En oppsummerende sammenfatning av Jule-DMene 2007 - 2012	71
6.9.1	Den kristne diskursens plass: «Fra tydelighet til utydelighet?»	71
6.9.2	Kraften i stemmen: «Samstemthet og tvetydighet»	73
7	INTERVJUANALYSE	75
7.1	De utvalgte	75
7.2	Samling om organisasjonens kristne verdier	76
7.3	Ingen misjonsorganisasjon – men hva da?	76
7.4	Samling om begrepsbruken, men ulike fortolkning av den?	78
7.5	Ikke styrt av den diskursive praksisens meningsmangfold alene	81
7.6	En kommunikasjonsarena uthever seg	82
7.7	Kampen om det eksplisitte	85
7.8	Oppsummering: «En fleksibel diskursiv praksis med kompromissvilje»	87
8	OPPSUMMERING & KONKLUSJON	89
8.1	Tilbake til start	89
8.1.1	Refleksjon i forkant av konklusjonen	89
8.2	Masteroppgavens konklusjon	90
8.2.1	Verdiforiming i et spenningsfelt	91
8.2.2	Spenninger i Strømmestiftelsens kommunikasjonsvalg	91
8.2.3	Spenninger i begrepsbruk og begrepsforståelse	92
8.2.4	Ideologiske spenninger. En organisasjon i endring?	93
	LITTERATURLISTE	XCIV
	VEDLEGG 1: JULE-DMENE	XCVIII
	VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE	CXVII

3 INTRODUKSJON

We base our values on Jesus' words and deeds. His life empowers and motivates us. We wish to take part in the social responsibility given to His Church. We believe that clarity regarding our values is a precondition for developing mutual respect and tolerance in our partnership relations. We recognize that we must demonstrate and practice our values in our own organization (Mission statement, 2007, s.1).

Dette sitatet er hentet ut fra et av de mest sentrale grunnlagsdokumentene til den norske utviklingsorganisasjonen Strømmestiftelsen. Her vises det til hvordan organisasjonens verdier, basert på Jesu liv og lære, skal forme organisasjonens arbeid internt og eksternt. Dette perspektivet finner også gjenklang i organisasjonens øvrige grunnlagsdokumenter og arbeidsdokumenter. Gjeldende Masterplan, styrevedtekter og kommunikasjonsplattform har en tydelig fellesnevner – det kristne verdigrunnlaget, med Jesu liv og lære som utgangspunkt, vises til som selve grunnlaget for organisasjonens virksomhet. De kristne verdiene synes å være en viktig del av organisasjonens identitet, noe som også kommer til uttrykk i Stiftelsens formål i styrevedtektenes § 2d:

«Stiftelsens formål er å kanalisere bistand gjennom lokale partnerorganisasjoner, kirker, misjonsorganisasjoner og andre regionale organisasjoner» (Styrevedtekter, 2003, s.1).

Strømmestiftelsen har hovedkontor i den norske byen Kristiansand. Utviklingsorganisasjonen har en uttalt visjon om «en verden uten fattigdom». I 2011 nådde Strømmestiftelsen ut til over 630 000 mennesker med bistand gjennom sine 114 samarbeidspartnere (Strømmestiftelsen, 2013a). Utdanning og mikrokreditt er sentrale elementer i Strømmestiftelsens arbeid. Målet er å hjelpe folk i gang slik at de senere har mulighetene og ressursene til å kunne klare seg på egenhånd. «*Gi en mann en fisk, og han har mat for en dag. Lær mannen å fiske, og han har mat for resten av livet,*» heter det i et kinesisk ordtak (Strømmestiftelsen, 2013b). Dette er Strømmestiftelsens utviklingsarbeid i et nøtteskall.

De siste årene har Strømmestiftelsens totale budsjett vært i overkant av 120 millioner kroner (Strømmestiftelsen, 2012, s.10). Det er fra hovedkontoret i Kristiansand midler i all hovedsak

mottas og fordeles. Her utarbeides de planer, strategier og premisser som skal sikre Strømmestiftelsens berettigelse som utviklingsorganisasjon. Hvordan de 33 fulltidsansatte på hovedkontoret praktiserer og utfører sitt daglige virke er dermed av stor betydning – enten de jobber med kommunikasjon, marked, media, giverservice, mikrokreditt, fundraising eller utviklingsstrategier. Arbeidsoppgavene kan være ulike, men de ansatte har likevel en ting til felles – de er forpliktet på Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlaget. Strømmestiftelsens vedtekter sier det slik i § 3d:

«Stiftelsen bygger sin virksomhet på det kristne verdigrunnlag og den derav følgende forpliktelse til praktisk omsorg for mennesker i nød uten hensyn til etnisk tilhørighet, religion, nasjonalitet eller politisk oppfatning» (Styrevedtekter, 2003, s.1).

3.1 Problemstilling

Henvisingene til Jesu liv og lære, samt det kristne verdigrunnlaget, er gjennomgående i Strømmestiftelsens helt sentrale dokumenter. Dokumentene uttrykker tydelig og frimodig hva som er Strømmestiftelsens fundament og inspirasjon. I denne masteroppgaven ønsker jeg å undersøke hvordan Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag gjenspeiler seg i Strømmestiftelsens eksterne kommunikasjon. Helt spesifikt lyder problemstillingen:

Finnes det en spenning mellom Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag og deres kommunikasjon til den private givergruppen? Hvordan kommer dette i så fall til uttrykk gjennom Strømmestiftelsens DMer i julehøytiden 2007 – 2012?

3.1.1 Avgrensning og struktur

Å ta for seg hele spekteret av Strømmestiftelsens eksterne kommunikasjon ville vært meget omfattende innenfor rammene av en masteroppgave. Derfor har jeg valgt en avgrensning der fokuset rettes mot giverbrev sendt til Strømmestiftelsens private givere rundt jul i en femårsperiode. Slik kan jeg gå langt grundigere og mer spesifikt til verks enn om jeg skulle tatt for meg et bredere utvalg av giverbrev eller andre eksterne kommunikasjonskanaler.

Som teoretisk tilnærming til problemstillingen ønsker jeg å benytte meg av kritisk diskursanalyse (CDA). Diskursteori legger til grunn at valgt språkbruk ikke bare avspeiler vår omverden, vår identitet og sosiale relasjoner, men også aktivt er med på å forme, skape og

forandre dem (Neumann, 2001). Tekster er resultater av gitte samfunnsforhold, de blir til og eksisterer i forhold til en kontekst. Hva som kommer til uttrykk i en tekst kan altså formidle langt mer enn teksten i seg selv. En kritisk diskursanalyse kan være behjelpelig i søken etter å forstå samspillet mellom tekstuelle strukturer, sosiale handlinger og ulike diskurser (Fairclough, 2010). Kritisk diskursanalyse kan dermed, med et sosialsemiotisk perspektiv som utgangspunkt, være fruktbart å benytte seg av både som teori og metode. Forankret i Norman Faircloughs teori innen diskursanalyse, og med andre teoretikere innen området som supplement, ønsker jeg å gjøre nettopp det.

Ledende diskursteoretikere er snare med å påpeke at det ville være dristig å påberope seg kritisk diskursanalyse som eneste veien til det fullkomne svar. Fairclough er en av dem som åpner opp for å supplere kritisk diskursanalyse gjennom ulike innfallsvinkler. (Veum, Hitching & Nilsen & Veum, 2011). I denne masteroppgaven legger jeg opp til nettopp det. I tillegg til en kritisk diskursanalyse av Strømmestiftelsens jule-DMer, har jeg valgt å supplere med en kvalitativ tilnærming i intervjuform. Gjennom intervjuer med et knippe personer i organisasjonen, som har direkte ansvar for utforming av giverbrevene og implementering av det kristne verdigrunnlaget, håper jeg å kunne kvalitetssikre tilnærmingen til problemstillingen gjennom triangulering.

For å sikre en god ramme rundt oppgaven er det ønskelig å starte med å sette Bistands-Norge og Strømmestiftelsen inn i en historisk kontekst. Dette gjøres innledningsvis i håp om å danne et hensiktsmessig bakteppe for den videre gangen i oppgaven. Utfyllende refleksjoner i forhold til overnevnte avgrensninger og valg vil drøftes utover oppgaven, med hovedvekt på metodekapittelet.

3.2 Et kontekstuel bakteppe

Kontekst kan ses på som den kommunikative sammenhengen språk oppstår i, og dermed også defineres som tekst i kontekst. I et kontekstperspektiv ligger det en grunnleggende utfordring latent for enhver diskursanalyse. Ettersom man ikke anser konteksten som noe objektivt eller avgrenset, men som udefinerbare rammer som omslutter den sosiale hendelsen, kan man erfare et avgrensingsproblem. Hvilke rammer man tar i bruk og hvordan man nærmer seg disse kan i ytterste konsekvens påvirke den praktiske analysen og meningssøket. Det er derfor viktig å være seg bevisst hva en kontekst er, hvordan den kommer til uttrykk og hvordan man

ønsker å tilnærme seg den (Veum, 2011). I vårt tilfelle rammes Strømmestiftelsen inn i en bistandskontekst, samt Strømmestiftelsens egne historiske kontekst. Slik får man et innblikk i frivillighetsaspektet, kristenmotivert bistand, norsk bistandspolitikk, Strømmestiftelsens verdiforankring og andre temaer som kan danne fruktbare historiske rammer inn mot den kritiske diskursanalysen.

Det finnes ulike kontekstbegreper og ulike syn på hva kontekst er. Antropologen Bronislaw Malinowski utviklet to sentrale kontekstbegreper i sine egne studier på 1920-tallet. Disse er fremdeles i bruk innenfor flere fagfelt, deriblant kritisk diskursanalyse. I sine studier trengte Malinowski en term som dekket de totale omgivelsene, men også den konkrete situasjonen en tekst var ytret i. I tillegg til dette så han også behovet for å skildre kulturen som var bakgrunnen for enhver situasjonskontekst. Denne kalte han kulturkonteksten. Situasjonskonteksten er del av en større og mer abstrakt kulturkontekst. Disse to ulike kontekstbegrepene står i et dialektisk forhold til hverandre, noe som betyr at situasjonskonteksten har mulighet til å påvirke kulturkonteksten over tid (Malinowski, 1923). Kritisk diskursanalyse tar inn over seg begge kontekstbegrepene, men er mest opptatt av situasjonskonteksten. Dette fordi denne påvirker språkbruken direkte. Likevel kan det være fruktbart å berøre kulturkonteksten i håp om å skape en videre forståelse av situasjonskonteksten. Det er på mange måter denne tankegangen som setter sitt preg på deler av teorikapittelet (Fairclough, 2010).

3.2.1 Bistands-Norge i endring

Amerikanske myndigheter var tidligst ute og løftet utviklingshjelp opp på den internasjonale dagsorden i 1949. I FN lanserte man i forlengelsen av dette et utvidet program for teknisk assistanse navngitt «Extended Programme for Technical Assistance» (EPTA). Målet var å løfte utviklingsland ut av fattigdom gjennom tilføring av lån, kunnskap og teknologi. Multilaterale og bilaterale avtaler og kanaler skulle benyttes (Tønnessen, 2007). I 1952 besluttet Norge å starte opp et bilateralt fiskeutviklingsprosjekt i den indiske byen Kerala. Dette var på mange måter startskuddet for norsk bistand. FNs arbeid, norske misjonstradisjoner og gode handelsforbindelser var utgangspunktet for dette initiativet. Onaheim-utvalget ble i 1965 satt ned for å utrede retningslinjene for den statlige administrative enheten «Norsk utviklingshjelp». Arbeidet førte frem til etableringen av Direktoratet for utviklingshjelp (NORAD) i 1968 (Norad, 2013b). Allerede i denne

tidsperioden kom spørsmålet om livssynsnøytralitet til uttrykk i det offentlige rom. I forbindelse med opprettelsen av «Norsk Utviklingshjelp» hadde utenriks- og konstitusjonskomiteen poengtert i sin innstilling at Norges utviklingsarbeid ikke skulle motiveres av religiøse særinteresser. Under Stortingsdebatten ble det likevel slått fast at dette ikke burde påvirke den økonomiske støtten til misjonsorganisasjonene. Slik ble det i all hovedsak også. Av de private organisasjonene som mottok støtte fra Norsk Utviklingshjelp / Norad i løpet av 1960-tallet kom misjonsorganisasjonene godt ut. De utgjorde flertallet av de som mottok støtte og fikk også tildelt de største bevilgningene (Tønnessen, 2007).

I følge Kjell Hødnebo omdefinerte Norad i 1973 sin rolle i møte med frivillige organisasjoner. Fra å være en først og fremst vurderende og bevilgende instans, inntok Norad en mer aktiv og pådrivende rolle overfor de frivillige organisasjonene (Norad, 2013a). Fokuset ble rettet mot å skape og frambringe nye samarbeidsformer og prosjekter. Regjeringen gjorde det klart at man ville utvide samarbeidet med de private organisasjonene. Det var en tverrpolitisk vilje bak økningen av disse økonomiske overføringene. Denne hvilte på en oppfatning av at det frivillige hadde et fortrinn i form av å være mer effektive og grasrotorienterte enn statlige organer. Bistandskritikeren Terje Tvedt er en av de som mener at det ikke finnes empirisk belegg for en slik påstand. Likevel er det et faktum at forestillingen om frivillige organisasjoners mange fortrinn er godt rotfestet i den norske politiske virkeligheten (Tønnessen, 2007).

Selv om partnerskap som begrep hadde eksistert i bistandssammenheng siden 1970-tallet, ble det nærmest enerådende som foretrukket bistandsmodell fra 1990-tallet av. Den engelske bistandsforskeren og konsulenten, Alan Fowler, sier det slik: «*Today's rule of thumb in international development is that everybody wants to be a partner with everyone else on everything, everywhere*» (Tønnessen, 2007, s.148). Han peker ut to sentrale grunner til utviklingen. 80-tallet var preget politisk av en langt større vekt på marked som nøkkelen til økonomisk vekst og modernisering. Oppløsningen av Sovjetunionen på 90-tallet gav ny giv til å se det sivile samfunnet som aktør i samfunnsbyggingen. Mange av de frivillige organisasjonene, kanskje i sær de kristne, hadde allerede operert bak «jernteppet» i mange år før det falt, og var dermed en allerede operativ samarbeidspartner å ta i bruk. St. meld. nr. 19 fra 1995 – 1996, «En verden i endring», fremhevet viktigheten av å gi frivillige organisasjoner en styrket plass i utviklingsarbeidet. Synet som fremkom her har i stor grad blitt videreført i det norske bistandsarbeidet. Samtidig har ikke anvendelsen av det frivillige

initiativ vært statisk. De senere årene har ofte den frivillige innsatsen i sivilsamfunnene blitt kombinert med statlige krav til mottakerlandet. Her har viktigheten av demokratiutvikling blitt poengtert – eksempelvis innen bekjempelse av korrupsjon og respekt for menneskerettighetene. De siste årene har bistand også blir mer og mer sammenvevd med klima- og miljøspørsmål (Tønnessen, 2007).

Denne tilnæringsmåten til utviklingsarbeid medfører også et politisk tilsnitt. Derfor er det viktig å minne om at selv om det er stor enighet blant partiene om at bistand er viktig, så eksisterer det ulike tilnæringsmåter til hvordan bistandsarbeid skal praktiseres. Selv om ulike partier har styrt Norge siden 1950-tallet kan en likevel finne sentrale fellesnevner i bistandsarbeidet. Bistands-Norge har endret seg, men de frivillige organisasjonene har hele tiden vært en viktig drivkraft i utviklingsarbeidet. (Tønnessen, 2007). Organisasjoner med et kristent tilsnitt har vært med hele veien, fra utviklingsarbeidets startskudd i 1952 og frem til i dag. På samme måte har disse organisasjonenes kristne grunnlag regelmessig vært oppe til diskusjon – både blant politikere, samfunnsvitere og i organisasjonene selv. Til tross for at kravet om livssynsneutralitet ble fremmet allerede på 60-tallet, er det fremdeles fullt mulig for organisasjoner å ha et kristent verdigrunnlag som utgangspunkt for sitt arbeid. I forhold til Strømmestiftelsen påpekte Norad nettopp dette faktum i en organisasjonsgjennomgang fra 2008. Her ble det slått fast at Strømmestiftelsen var en åpen og ryddig organisasjon i tråd med norsk lovverk. I henhold til organisasjonens kristne verdier ble det uttalt følgende: «*The Christian values seemed to be a positive asset, strengthening and not hindering the development efforts*». (Norad, 2008, s.25)

3.2.2 Strømmestiftelsen frem til nå

Strømmestiftelsen har sin opprinnelse i det i arbeidet Olav Kristian Strømme startet i 1964. Presten og kapellanen i Kristiansand Domkirke hadde et brennende engasjement for bibelspredning og misjonsprosjekter. Hans annonser med overskriften «Hvorfor er ikke du misjonær?» var å finne i norske aviser fra sør til nord. Kapellanen var en innsamler uten sidestykke. Frimodighet var ingen mangelvare blant ellers sindige sørlendinger. Olav Kristian Strømme utfordret støtt og stadig bedriftsledere i hjembyen Kristiansand til å skrive ut en sjekk. Dersom summen var liten kunne han fort trappe opp på kontoret og spørre bedriftslederen om det ikke manglet en null bak tallet. Slik var Olav Kristian Strømme – pågående, uredd og brennende i sin sak. Det resulterte i en betydelig sum innsamlede midler.

Fra 1964 til 1976 samlet han inn 30 millioner til ett hundretalls prosjekter. (Dehling & Aavik, 1979) I denne perioden fremstod han som Den fjerne Østens største kirkebygger, i tillegg til å støtte sosiale institusjoner, barnehager skoler og andre tiltak i kristent regi. I boken «Presten med de røde annonsene» kan man lese den eventyrlige historien om hvordan en mann finansierte utallige kristne prosjekter i utallige land. Arbeidet ble i stor grad muliggjort gjennom avkall på egen fritid og god markedsføringsteft. Spesielt de avlange røde annonsene blant dagspressens hvite og svarte spalter gjorde Strømme kjent og inntekten stor. Da kritikere, både troende og ikke-troende, fremførte tirader mot Strømmes «pengemas» var svaret hans tydelig:

«Mesteren betalte skatt, og sa at andre også skulle gjøre det. Det er en fullstendig misforståelse å tro at det å stelle med penger er ensbetydende med mammonstrelledom. Alt avhenger av vår innstilling, beherskes vi av pengene er det galt, hersker vi over dem, kan de bli en velsignelse. Den beste måte å bruke dem på er å gi dem til misjonen, som forvalter i den grad samvittighetsfullt og forsiktig, at hver krone kan komme til sin rett!». (Dehling & Aavik 1979, s.17)

Da Olav Kristian Strømme brått døde i 1976 trodde mange at en hel misjonsorganisasjon gikk i graven med han. Men selv etter hans død fortsatte gavene og strømme inn, og hans nevø Gunnar Strømme så muligheten til å videreføre onkelens visjon. Venner av Olav Kristian Strømme og Strømmes mange frivillige medarbeidere sluttet opp om ideen. Slik ble Strømmestiftelsen etablert 21. september 1976. Fra begynnelsen av åttiårene var ønsket økende om sterkere påvirkning av hvordan pengene ble anvendt, da spesielt med tanke på bistandsdelen. I midten av åttiårene definerte Strømmestiftelsen seg som en «kristen innsamlings- og bistandsorganisasjon». Parallelt med dette utviklet organisasjonen nye givertjenester. Ved utgangen av 1980-årene arbeidet tre personer på heltid og ti personer på halvtid i organisasjonen (Strømmestiftelsen, 2013c).

I dag fremstår Strømmestiftelsen som en langt mere profesjonalisert organisasjon enn den var under «enkeltmannsforetaket» Olav Kristian Strømme, og i årene etter hans død. Strømmestiftelsen har blant annet utvidet både stab, nedslagsområde og type prosjekter. Gaveneinntektene er ikke lenger kun knyttet opp i mot private givere, men baserer seg også på andre inntektskilder, deriblant direkte prosjekttilskudd fra Norad. Disse endringene har en naturlig sammenheng med hvordan det norske bistandsarbeidet har endret seg over tid. Man

formes av og virker innenfor den konteksten man lever i. Likevel står en ting fast. Pastor Olav Kristian Strømmes ånd og visjon lever videre i Strømmestiftelsens vedtekter. I avsnittet som omhandler grunnlaget for Stiftelsens virksomhet poengteres nettopp dette i § 3a og 3b:

3a: «Stiftelsen skal videreføre det innsamlingsarbeid som res.kap. Olav Kr. Strømme satte i gang» (Styrevedtekter, 2003, s.1).

3b: «Grunnkapitalen utgjør NOK 3 326 092,-, som er de midler som res.kap. Olav Kr. Strømme hadde samlet inn og som ved hans død ikke var disponert. Grunnkapitalen er urørlig» (Styrevedtekter, 2003, s.1).

Respekten for Olav Kristian Strømmes arbeid og visjon er tydelig og klart forankret i Strømmestiftelsens nåværende vedtekter. Grunnlaget for Stiftelsens eksistens peker direkte til det fundamentet og den visjonen Olav Kristian Strømme arbeidet ut i fra – troen på at de kristne verdiene er en nødvendighet for det samfunnet vi lever i. Denne oppgavens problemstilling berører om den frimodigheten Olav Kristian Strømme representerte utad fremdeles finnes i Strømmestiftelsens eksterne kommunikasjon. I søken etter svar på dette vil den kritiske diskursanalysen stå helt sentralt.

4.1 Den kritiske diskursanalyse som utgangspunkt

Kommunikasjon mellom mennesker skjer gjennom systemer av tegn og mening. Språkviteren Ferdinand de Saussure var den som introduserte begrepet semiologi og læren om tegn på 1900-tallet. Han blir av mange sett på som grunnleggeren av moderne lingvistikk. Saussure bidro til å definere et skille innen språkvitenskapen mellom språket i bruk og språket som system (Phillips & Jørgensen, 1999). Selv mente Saussure at det primære studieobjektet innen språkvitenskapen var språket i system. Dette synet er blant annet videreført av den anerkjente generative lingvisten Noam Chomsky, som mener at den formelle grammatikken er språkets vitenskapelige studieobjekt (Phillips & Jørgensen, 1999). Her finner man de reglene og prinsippene som muliggjør å skape språk. Diskursanalyse konsentrerer seg i motsetning til Noam Chomsky omkring språket i bruk. Michael Halliday, som i stor grad har arbeidet med hverdagsspråket som meningssystem, er en sentral aktør innen denne retningen. Gjennom sin egenutviklede Systemisk-funksjonelle lingvistikk (SFL), har han ytt et signifikant bidrag til sosialsemiotikken og den kritiske diskursanalysens utvikling. Halliday regnes som sosialsemiotikkens grunnlagsgiver. I begrepet sosialsemiotikk ligger en forståelse av at meningsskaping og meningssystemer forankres i en sosial prosess. Nærmere bestemt må språkets utvikling og oppbygning forstås på bakgrunn av funksjonen den har i det menneskelige samspill (Fairclough, 1992). Språkets egenskaper og strukturer kan forklares ut i fra den sosiale funksjonen den har. Denne tilnærmingen til språk bygger altså på en forståelse tett knyttet til sosial praksis. I et historisk perspektiv har det vært slik at tekstforskere har stått bak analysen av tekst, mens interaksjonsforskere har stått for studier av øvrige sosiale samhandlinger. Fra tusenårsskiftet har dette skillet blitt redusert i form at tekster og sosiale praksiser har blitt knyttet tettere opp i mot hverandre i langt større grad. Her har kritisk diskursanalyse vært en pådriver (Leeuwen, 2005).

Med sosiale praksiser menes sosialt regulerte måter å utføre handlinger på. Utgangspunktet er at språket utvikler seg gjennom bruk. Her kan det eksempelvis ligge reguleringer i form av tradisjoner, konkrete adferdsregler og rollemodeller. Det betyr at språket får mening i en samhandlingsprosess mellom sender, kontekst, tekst og mottaker (Fairclough, 2003). Språket som et semiotisk system forstås dermed som konstruert i en kontekst. Det funksjonelle aspektet gjør seg gjeldende ved at en beskriver disse systemene i språket som tilpasninger til

ulike sosiale praksis. Språket inngår i et samspill med konteksten basert på en hensikt. Denne tilnæringsmåten finner altså sentrale deler av sitt utgangspunkt i Hallidays Systemisk-funksjonelle lingvistikk (SFL). Denne retningen har igjen gitt næring til den kritiske diskursanalyse (Fairclough, 2003). Med dette som utgangspunkt anser jeg det som fruktbart å legge Halliday ytterligere til grunn som en teoretisk inngangsport til Faircloughs diskurstilnærming

4.2 Halliday som teoretisk døråpner

Språk har meningspotensial. Når språket settes i system realiseres mening. I SFL er de ulike språklige enhetene viktige fordi de representerer små manifestasjoner av komponenter som bærer med seg et meningspotensial (Halliday, 1994). Halliday bruker i denne sammenhengen betegnelsen mediering. Vi kan altså tale om semiotisk mediering av meninger gjennom tekst, eller i en bredere forstand også gjennom bilde eller lyd. Selv har Halliday mest vært opptatt av verbalspråket som semiotisk ressurs, men mot slutten av 80-tallet så man derimot starten på en prosess med å videreutvikle disse teoriene (Veum, 2011). Verbalspråket var ikke lenger like enerådende som tidligere, og andre semiotiske eller meningsskapende systemer fikk økt oppmerksomhet. Dette kunne eksempelvis være seg alt i fra lyd til bilder. Theo Van Leeuwen er en anerkjent diskursteoretiker som har bygget videre på Hallidays teorier i form av semiotisk mangfold utover ren lingvistikk. På samme måte som en tekst kan tilby eller kreve noe i møte med leseren, påpeker Theo Van Leeuwen at bilder også innehar lignende funksjoner (Leeuwen, 2005). Et sørgelig barn i slummen kan være krevende å formidle lingvistisk, mens et bilde kan vekke den samme medlidenhetsfølelsen i løpet av sekunder. I et kommunikativt uttrykk kan bilde og tekst benyttes for å supplere, utfylle og forsterke hverandre. Van Leeuwen er opptatt av bilders særegenhet og de semiotiske ressursers mangfold. (Leeuwen & Kress, 2006) Han fremhever styrken som ligger i å rette blikket utover det rent lingvistiske, og gir dermed ansikt til hvordan sosialsemiotikken over tid har utviklet seg til en multimodal teori, der mening skapes gjennom samspill mellom svært ulike semiotiske uttrykk (Leeuwen, 2005). Denne utviklingen, der lingvistikk ikke lenger er enerådende, gjenspeiles i den kritisk diskursanalysen. Dette fordi den ikke bare nødvendigvis ser på språk som ord i en setning, men også tar innover seg at andre kommunikasjonsformer som kroppsspråk, tegnspråk og bildespråk kan skape mening sammen og utgjøre en helhet. Kritisk diskursanalyse er altså ikke bare en teori om språk og språkbruk, men også en teori om hvordan vi kan analysere alle typer tekster som meningsenheter. Dette utgangspunktet gir

igjen gode og anvendelige rammer for utgangspunktet for min kritiske diskursanalyse, nemlig Strømmestiftelsens multimodale DMer over flere år.

Hvilke semiotiske ressurser som tas i bruk avhenger av målet med kommunikasjonen. Når språket tas i bruk gjøres språkvalg i forhold til hvordan vi presenterer, representerer og identifiserer. Å formidle er å velge. Tekster blir representasjoner av våre erfaringer, vurderinger og meninger. I denne sammenhengen skiller den Halliday-inspirerte semiotikken seg fra tradisjonell strukturalistisk semiotikk, der man betrakter det semiotiske systemet som koder med en fast betydning. Sosiosemiotikken tar derimot i bruk begreper som ressurser og meningspotensial. Hovedmålet er ikke å undersøke betydningen av en blogg eller avis, men å vise til hvilket meningspotensial disse realiserer. Sagt på en annen måte søker man etter hvilke potensielle meninger som ligger latent og som kan aktiviseres hos mottakeren. Dette medfører at Halliday studerer hvordan ulike nivåer gjør seg gjeldende i en tekstsammenheng, og hvordan dette spiller inn på menings- og helhetsaspektet. SFL retter i likhet med kritisk diskursanalyse blikket utenfor selve teksten (Fairclough, 2001).

4.2.1 Måter å skape mening på

Halliday hevder at hver eneste ytring i kommunikasjon realiserer tre ulike typer mening. Disse tre ulike meningene, eller meningskomponentene, som i praksis berører, supplerer og utfyller hverandre, har med den innholdsmessige, kommunikasjonsmessige og tekstlige sammenhengen å gjøre (Engebretsen, 2007). Halliday har i sin språkmodell systematisert disse tre grunnleggende meningskomponentene og navngitt dem metafunksjoner. Disse er altså overordnede funksjoner i språket vårt som er tilstede i enhver språklig ytring. Halliday deler disse inn i «den ideasjonelle», «den mellompersonlige» og «den tekstuelle metafunksjonen». Noe forenklet kan man si at den ideasjonelle metafunksjonen berører språkets evne til å representerer virkeligheten. Gjennom språket systematiserer vi inntrykk og opplevelser, der verdenen som omgir oss kategoriseres til forståelige enheter. Det er med andre ord en språklig representasjon av erfaringer, handlinger og sosiale deltakere. Den mellompersonlige metafunksjonen realiserer interaksjon og kommunikasjon mellom dem som deltar i kommunikasjonen. Denne beskriver hvordan deltakerne samhandler og utveksler mening. Den viser også til relasjoner, roller og status mellom deltakerne i kommunikasjonen. Den siste metafunksjonen er knyttet til tekstuelle mekanismer og teknikker som sikrer helhet og sammenheng, slik at dimensjonene organiseres fra ytring til tekst. (Engebretsen, 2007)

Språklige elementer og semiotiske elementer står sentralt. Det settes søkelys på teksten tematiserer, hva den fokuserer på og hva som bidrar til å skape enhet i teksten, selv om den er fragmentert. Ved å være bevisst på metafunksjonene muliggjøres en innsikt i hvordan virkeligheten og verden fremstilles. Dette åpner for en dypere innsikt i hvem som medvirker, hvordan dette gjøres og forholdet medvirkerne imellom. Selv om disse meningskomponentene utgjør en vev av språklig mening, kan det være fruktbart å skille trådene fra hverandre i jakten på innsikt i den bestemte meningstypen (Engebretsen, 2007). Denne tilnæringsmåten finner gjenklang og innpass hos den kritiske diskursteoretikeren Fairclough.

4.2.2 Et multifunksjonelt syn

Fairclough og Halliday deler et multifunksjonelt syn på tekster. Fairclough anvender blant annet begrepene stil, sjanger og diskurs i denne sammenhengen, og innholdet i disse korresponderer i betydelig grad med Hallidays metafunksjoner. Halliday og Fairclough deler synet på at man gjennom analyse av de ulike funksjonene i setningen kan anskaffe seg informasjon på mange plan. Men selv om både Halliday og Fairclough ser språket som et uttrykk for en virkelighetsoppfatning, er målsetningene deres med å beskrive og forklare mening i språk ulik (Fairclough, 2003). Mens Halliday er opptatt av å beskrive språket i bruk, har altså Fairclough også et mer politisk eller ideologisk motivert formål med teorien sin. Hans kritiske diskursanalyse er opptatt av å avdekke maktrelasjoner og maktmønstre (Fairclough, 2003). Det som kan være skjult eller vanskelig å få tak i. Påstanden hans er at en bevissthet rundt dette kan bidra til bevisstgjøring – eventuelt endring og forandring. Kritisk diskursanalyse er altså ikke bare lingvistikk, men også sosial analyse. Samfunnsmessige forhold og sosiale strukturer med betydning for kontekstforståelsen vies oppmerksomhet. Betydningen av kontekst er viktig i en kritisk diskursanalyse. Fairclough er opptatt av at en mening ikke kan bli fullt ut meningsfull dersom man overser deler av aktiviteten ytringen er innesluttet i. Denne erkjennelsen, av at tekster og sosiale handlinger må studeres med utgangspunkt i den sosiale sammenhengen, gjør kontekst til en integrert del av kritisk diskursanalyse (Fairclough, 2010).

4.3 Faircloughs kritiske diskursanalyse

Hallidays inndeling i metafunksjoner, og den lingvistiske teorien SFL generelt, danner på mange måter et slags rammeverket for den kritiske diskursanalysen (Fairclough, 2003) Norman Fairclough er en av diskursteoretikerne som tar i bruk dette rammeverket i justert

form. Som nevnt hevder Halliday at bruk av språket er gjenstand for språklige valg som igjen bidrar til å utelukke andre språkvalg (Halliday & Hassan, 1989). Man kan dermed undersøke språkvalgene og finne forklaringer der. Dette perspektivet er noe utvidet i Faircloughs kritiske diskursanalyse. Kritisk diskursanalyse baserer seg på den forutsetningen at det bestandig er en grunn til at tekster er bygget opp slik de er. Dette forankres i synet på at en tekst alltid er konstruert i en sosial sammenheng. Det vil si at språkbruken eksisterer og opererer i en kontekst. Dermed kan en undersøkelse av de omliggende strukturer tilby treffende beskrivelser, tolkninger og forklaringer av språkvalg (Fairclough, 2010).

4.3.1 Faircloughs syn på diskurs

Frem til nå i oppgaven har jeg fokusert på kritisk diskursanalyse, men ikke sagt mye konkret om hva diskurs faktisk er. Hva diskurs er og hvordan diskursive begreper oppfattes er en stadig diskusjon mellom skolerte akademikere. Ordene defineres ofte ulikt og gis divergerende meningsinnhold (Fairclough, 1992). Etersom Faircloughs kritiske diskursanalyse er det teoretiske og metodiske utgangspunktet for denne oppgaven, oppleves det derfor naturlig å benytte seg av hans diskursdefinisjoner. Slik sikrer man en tydeliggjøring av hvilke begreper man legger til grunn, samt at begrepene kan tas med videre inn mot Faircloughs øvrige diskursteori.

For Fairclough, og fler andre kritiske diskursanalytikere, er diskurs en viktig form for sosial praktisk, som både konstituerer den sosiale verden og konstitueres av andre sosiale praksiser. I motsetning til strukturalistisk og poststrukturalistisk diskursteori, med Michael Foucault i førersetet, fremhever Fairclough muligheten for å skille diskurs fra andre sosiale dimensjoner (Fairclough, 1992). Det helhetlige samfunnet og institusjoner, den sosiale strukturen, er sammensatt av sosiale relasjoner med ikke-diskursive og diskursive elementer. Denne sosiale strukturen påvirker og påvirkes av diskursen, og omvendt (Phillips & Jørgensen, 1999). Diskurs bidrar altså ikke bare til å forme og omforme sosiale strukturer, men avspeiler også disse. Faircloughs er opptatt av at man gjennom diskursiv praksis har mulighet til å både forandre og endre den eksisterende diskursen. Fairclough mener at: « [...] diskurs både er en måte at handle på, en form, hvor folk kan agere i forhold til verden og særlig i forhold til hverandre, og er en måte å representere verden på» (Fairclough, 2008, s.17). Diskurs er altså en type sosial praksis utover det rent språklige. Diskurs som fenomen manifesterer seg i praksis gjennom en rekke ulike diskurser. Dette vanskeliggjør en tilnærming til

Strømmestiftelsens DMer som en ren tekstanalyse, ettersom DMene ikke bare kan sees på som et produkt av en diskurs, men også er en aktiv bidragsyter i den rådende diskursen. En diskurs bidrar altså til å konstruere sosiale identiteter, sosiale relasjoner og kunnskap i følge Fairclough. Mulighetene for å anvende språkanalyser som samfunnsanalytiske metoder er dermed tilstede. Dette er Fairclough opptatt av. Den kritiske diskursanalysen kan anvendes til å avdekke skjulte maktstrukturer, ideologier og hegemonier.

4.3.2 Ideologi, hegemoni og makt

Ideologi er et begrep som blant annet kan defineres som et idé- og tankesystem. Begrepet kan ha både positive og negative assosiasjoner. Med ideologier mener Fairclough konstruksjoner av virkeligheten som er bygget inn i: «[...] forskjellige dimensjoner av diskursive praksisers form/mening, og som bidrar til produksjon, reproduksjon og transformasjon av dominansrelasjoner» (Fairclough 2008: 46). Hva slags konstruksjon av virkeligheten som er rådende kan blant annet gjenspeiles i sosiale relasjoner, sosiale identiteter og den fysiske verden. Ideologien som er innbygd i den diskursive praksis er ikke alltid lett å avdekke. Den består for en stor del av naturaliserte fasttømrede forestillinger. Men den rådende ideologien kan også være gjenstand for kamp mellom forskjellige diskurser. Fairclough mener at vanlige mennesker i større grad bør være klar over skjulte ideologiske mønstre i diskurser (Fairclough, 2010). Dette fordi ideologiske mønstre ofte kan sees i sammenheng med maktkamp og hegemoni. Uten bevissthet rundt den rådende ideologien vil en sjeldent kunne utfordre hverken maktstrukturer eller hegemonier. Fairclough hevder at folk bevisst kan posisjonere seg innen konkurrerende ideologier og diskursive praksiser – i kampen om hegemoniet. Diskursiv praksis kan dermed ses på som et aspekt av en hegemonisk kamp, som bidrar til reproduksjon og transformasjon av den diskursen den er en del av (Fairclough, 2003). Diskursiv forandring kan realiseres når diskursive elementer artikuleres på nye måter (Phillips & Jørgensen, 1999). Et hegemoni er dermed ingen statisk størrelse, men ofte en forhandlingsprosess, der en kjemper om makt.

4.3.3 Faircloughs analysetilnærming

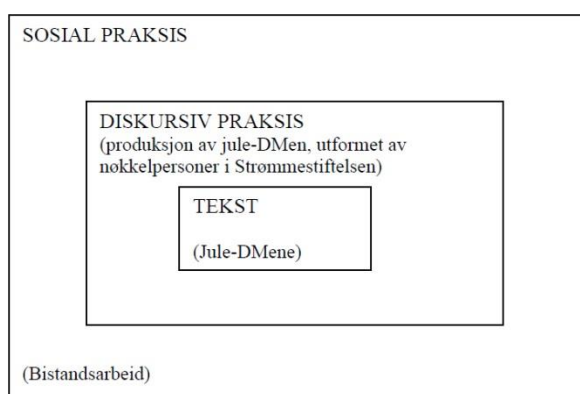
Sentralt i Faircloughs diskurstilnærming er det synet at tekstanalyse ikke bare kan begrenses til selve teksten, men også må rette blikket ut mot omgivelsene som former den. Gjennom Faircloughs mye benyttede tredelte rammemodell kan man få et innblikk i hvordan det tekstuelle står i et avhengighetsforhold til noe utenfor seg selv (Phillips & Jørgensen, 1999). I

følge Fairclough er det sammenhengen mellom tekst, diskursiv praksis og sosial praksis som skaper rammer for en analytisk tilnærming til kommunikative begivenheter. Hvordan man benytter seg av den tredelte modellen avhenger av analysens formål. Likevel er det viktig å være seg bevisst at alle de tre dimensjonene i den tredelte rammemodellen står i et dialektisk forhold til hverandre. Det betyr at alle dimensjonene bør sees i sammenheng for å oppnå en fullverdig kritisk diskursanalyse av en kommunikativ begivenhet (Fairclough, 2010). Det vil helt konkret si at en kritisk diskursanalyse synes avhengig av:

1) Tekst. Dersom man legger en bredere forståelse av ordet tekst til grunn kan dette være alt i fra tale, skrift, til bilde, eller et sambruk av det språklige og visuelle. Fairclough åpner opp for at man kan undersøke en rekke virkemidler i det formidlede for å kunne tilnærme seg hvilken virkelighet eller virkelighetsforståelse som blir konstruert. Teksttilnærmingen i denne oppgaven vil i hovedsak konsentrere seg rundt Strømmestiftelsens DMer fra 2007 – 2012

2) Diskursiv praksis. Den diskursive praksisen omhandler produksjonen av det kommunikative uttrykket (tekstproduksjon). Videre hvordan disse tas i bruk (tekstbruk) og forstås (tekstkonsumpsjon), av de som mottar teksten. Diskursiv praksis kan også innebære en fortolkning av hvordan teksten står i forhold til den diskursen som omtales. I denne oppgaven vil innsikt i den diskursive praksisen hovedsakelig forankres gjennom intervjuer med nøkkelpersoner i Strømmestiftelsen.

3) Sosial praksis. Den sosiale praksisdimensjonen som de analyserte tekstene befinner seg i, kan involvere både den umiddelbare konteksten og den bredere konteksten av institusjonelle praksiser som tekstene er omsluttet av. Til sist kan denne praksisdimensjonen også foregå i enda bredere samfunnsmessige og kulturelle rammer. I denne oppgaven vil det først og fremst være naturlig å tilnærme seg den sosiale praksis innenfor rammene av bistandsarbeid.

Figur 1: Tredimensjonal modell for kritisk diskursanalyse. Basert på Fairclough 2010, 133.

Faircloughs tredelte rammemodell synes å være passende i forhold til oppgavens problemstilling. Hvordan jeg helt konkret ønsker å benytte meg av den tredelte modellen vil jeg komme ytterligere tilbake til i metodekapittelet. I denne teoretiske sammenhengen kan det videre påpekes at Fairclough anbefaler å tilnærme seg tekstanalysen i tretrinnsmodellen gjennom å vektlegge beskrivelse, mens den diskursive og sosiale praksisen er gjenstand for økt fortolkning. Den diskursive praksisen fremstår som bindeleddet mellom teksten og den sosiale praksisen. Den medierer relasjonen mellom teksten og den sosiale praksisen. I forhold til teksten kan det påpekes at når man beskjeftiger seg med denne, så beskjeftiger man seg samtidig med produksjons- og konsumpsjon, den diskursive praksis. Fairclough har likevel valg å skille disse dimensjonene analytisk. Fairclough er opptatt av at en kritisk diskursanalyse skal gjøres gjennom mikro- og makronivå (Fairclough, 1992). Den tredelte inndelingen, med tekst og den diskursive praksisen adskilt, kan danne et hjelpelig rammeverk i så måte.

4.4 Tekstens mangfoldighet

Det er et utvalg tekster som er hovedfokuset i oppgaven. Det er disse som kommer til å legges betydelig vekt på i analysedelen. Det medfører at det kan være naturlig å utdype et par sentrale tekstperspektiver inn mot selve avgrensningen i metodekapittelet. Målet er at en slik utdyping vil berede grunnen og skape økt forståelse for de valgene som tas. Faircloughs syn på tekster er en viktig innfallsvinkel i så måte (Fairclough, 2003). Når han taler om mening i tekster benytter han som tidligere nevnt begrepene sjanger, diskurs og stil. Han hevder at vi kan finne disse elementene samtidig i hele tekster og små deler av teksten. Sjanger dreier seg om sosiale relasjoner, og her er tekster en måte å samhandle på. Diskurs viser til ulike måter verden og erfaringer representeres på i teksten. Stil handler om hvordan teksten etablerer og reproducerer personlige og sosiale identiteter (Fairclough, 2003). Disse tre tekstfunksjonene kan knyttes direkte til de tre aspektene som utgjør diskursordenens struktur. Jeg har allerede brukt en viss mengde plass på diskurs i et mer overordnet perspektiv. Hvordan Faircloughs diskursbegrep fremtrer i en mer konkret form, i samspillet med sjanger og stil, har derimot ikke blitt viet mye oppmerksomhet. Etersom stil, sjanger og diskurs kommer til å stå sentralt i det videre analysearbeidet er det derfor ønskelig å se nærmere å hva disse begrepene innebærer. Målet er å beskrive disse i samsvar med Faircloughs forståelse, slik at grunnen kan beredes for metodiske valg i selve analysen.

4.4.1.1 Sjanger

Å analysere en tekst i forhold til sjanger innebærer å undersøke hvordan sjangeren opptrer innen, og bidrar til, sosial samhandling i sosiale hendelser. Sjangere bidrar til å strukturere og forme tekster på bestemte måter. Fairclough påpeker at sjangere ikke nødvendigvis trenger å være knyttet til en sosial praksis, men kan operere på ulike nivåer: «One of the difficulties with the concept of genre is that genres can be defined on different levels of abstraction» (Fairclough 2003:68). Fairclough taler om et overordnet nivå (narrative, samtale), et mellomnivå (intervju, realist-tv) og et konkret abstraksjonsnivå knyttet til sosiale praksiser (etnografisk intervju, politisk intervju). Han benytter betegnelsene «pre-genres», «disembedded genres», og «situated genres» på disse ulike abstraksjonsnivåene. DM-sjangeren er et eksempel på en «situated genre». Å tale om disse sjangerbegrepene som ulike nivåer kan oppfattes som et kunstig skille. Det er derfor viktig å være seg bevisst at disse sjangerbegrepene inngår i et komplekst samspill, der de berører, utfyller og utvikler hverandre. Hvordan disse ulike abstraksjonsnivåene kommer til uttrykk i en tekst er ikke uvesentlig. I følge Fairclough representerer sjangrer et sett av mulige ressurser som kan tas i bruk i en spesifikk tekst (Fairclough, 2003). Dermed kan en analyse av sjangerens plass i en tekst gjenspeile tekstens intensjon og budskap. De sjangervalgene man tar henger ofte sammen med tekstens kommunikative formål. Dette kan sees i sammenheng begrepene «kommunikativ» og «strategisk» handling fra Habermas. (Fairclough 2003:110). Den kommunikative handlingen er orientert mot forståelse, og omtales som en type handling der aktørene er innstilt på å komme frem til en felles plattform. Den strategiske handlingen inngår i en bevisst bruk av språket fra aktørens side for å oppnå konkret – gjerne i form av å promotere seg selv eller generere inntekt. Disse ulike handlingsmåtene i tekst kan både stå for seg selv og kombineres.

4.4.1.2 Diskurs

På samme måte som Fairclough opererer med ulike abstraksjonsnivåer i forhold til sjanger, har også Fairclough ulike abstraksjonstilnærminger til diskurs (Fairclough, 2010). Jeg har tidligere i stor grad omtalt diskursbegrepet på et overordnet nivå, og vil derfor i denne sammenhengen presentere diskursbegrepet på et mer konkret nivå, der man kan tale om diskurs knyttet til bestemte samfunnsområder eller sosiale praksiser. En diskurs representerer en bestemt del av verden, og representerer den fra et bestemt perspektiv. I et tekstperspektiv kan de ulike diskursene som kommer til uttrykk identifiseres gjennom å se på hovedtemaene i

teksten og hvilket synspunkt disse temaene blir representert ut i fra (Jørgensen & Philips, 1999). Gjennom en slik analyse vil man kunne avdekke tilstedeværende diskurser og samspillet mellom disse. Fairclough poengterer at diskursers forhold til hverandre kan være varierende:

«The relationship between different discourses are one element of the relationship between different people – they may complement one another, compete with another, one can dominate others, and so forth.» (Fairclough 2003: 124)

Hvordan diskursene forholder seg til hverandre i en tekst, og hvilket virkelighetsbilde disse representerer, kan bidra til innsikt i den sosiale praksisen og den diskursive ordenens tilstand. Her ligger det en mulighet i form av å kunne tilegne seg kunnskap om blant annet ideologisk endring, forhandling og kamp. Tilstedeværende diskurser kan blant annet identifiseres gjennom et dypdykk i tekstens ordvalg og semantiske relasjoner. Slik kan man tilegne seg nyttig informasjon om hvilke virkemidler som preger kommunikasjonen, og hvilke meninger denne bærer med seg indirekte eller direkte (Fairclough, 1992).

4.4.1.3 Stil

Fairclough påpeker viktigheten av å være seg bevisst at stil ofte kan relateres til identitet. Identitet er i stor grad et sosialt fenomen. Tatt dette i betraktning spiller språket naturlig nok en viktig rolle i identitetsdannelsen. I en tekst påpeker Fairclough at både en sosial og personlig identitet ofte gjør seg gjeldende. Innenfor en diskursiv praksis er det personer som produserer – med de innebygde verdier, erfaringer og synspunkter det måtte innebære (Fairclough, 2003). Disse målbærer gruppeidentiteten som definerer det aktuelle felleskapet, men er samtidig en individuell stemme i helheten. Tekster har dermed både en sosial og personlig side. Som sosial agent vil man dermed alltid kunne påvirke teksten ubevisst eller bevisst. For bedrifter og organisasjoner kan språklige og kommunikative konvensjoner som er særegne for det aktuelle felleskapet tas i bruk for å bekrefte en felles tilhørighet. Når en fokuserer på stilen i en tekst, er det blant annet fordi en ønsker å si noe om hvordan avsender ønsker å framstå, hvilket bilde eller image avsenderen ønsker å skape av seg selv. (Fairclough 2003). Stil handler altså om tekstuell konstruksjon av identitet – hvordan en ønsker å fremstå, hvem en ønsker å være og hvordan en ønsker å bli oppfattet. Mottakeren av tekst vil dermed kunne få innblikk i hva slags identitet tekstens avsender er forankret i. Hvordan dette påvirker

mottakerens resepsjon av teksten, og hvordan mottakeren handler ut i fra dette, avhenger igjen av mottakerens identitetsforankring (Leeuwen, 2005). Det kan også være avgjørende for mottakeren hvordan stilen, eller den personlige stemmen i teksten, er konstruert. Den personlige stemmen kan både tilby, kreve og informere. Måter å analysere hvordan identitet synliggjøres i tekst på kan dermed eksempelvis gjøres ved å se på ordvalg, modaliteter og evalueringer.

4.4.1.4 Et dialektisk forhold

Sjanger, diskurs og stil er vevd sammen i en dialektisk relasjon. Diskursen (representert mening) utspiller seg i sjangeren (handlingsalternativer) og blir realisert i stilen (identifiserbar mening). Videre blir identitet og handling (inkluderer stil og sjanger) representert i diskursen. Fairclough omtaler det dialektiske forholdet slik:

«These are complex issues, but the main point is that the distinctions between the three aspects of meaning and between genres, discourses and styles, is a necessary analytical distinction which does not preclude from `flowing into` one another in various ways” (Fairclough: 2003: 28-29).

4.4.2 Interdiskurs og intertekstualitet

Kommunikasjon både opprettholder gamle diskurser og lager nye. Vår forståelse av verden opprettholdes eller endrer seg gjennom kommunikasjon. I kommunikasjon mellom mennesker kan det ofte være mer enn én diskurs som er aktiv av gangen. I den sammenhengen kan interdiskurs forstås som en struktur som ligger under de andre diskursene. Den har en prioritet fremfor de ulike diskursene og ordner elementene i diskursene innenfor f.eks ulike sosiale felt (Phillips & Jørgensen, 1999). Dersom man skal analysere en bedrift eller en organisasjon, vil man ofte kunne finne mange ulike diskursive praksiser. Fairclough påpeker her muligheten for å identifisere konflikter, inkonsistens og manglende koordinering mellom dem. Ved å identifisere tilstedeværende dilemmaer i den diskursive praksis, vil man altså kunne tilegne seg informasjon om hvordan dette direkte kan påvirke sosiale identiteter, relasjoner og valg.

Den rådende interdiskursen legger dermed føringer for mye av den interne og eksterne kommunikasjonen for en organisasjon eller bedrift. Dette vil igjen kunne komme til uttrykk i alt fra medlemsblader til avisannonser. Disse vil alltid, dersom man legger Fairclough til

grunn, ta i bruk elementer fra andre kommunikative begivenheter. Synet er at man aldri starter forfra, men alltid vil finne spor i kommunikasjonen som kan relateres til noe utenfor (Fairclough, 2003). Det man relaterer til kan være alt i fra andre diskurser og diskurstyper som har betydning for produksjonen, til benyttelse av tekst fra andre litterære kilder. Det at en tekst henviser, direkte eller indirekte til andre tekster, kalles intertekstualitet (Fairclough, 2010). Dersom en tekst åpenlyst trekker på andre tekster kan dette betegnes som manifest intertekstualitet. Dette kan eksempelvis være et direkte sitat fra Bibelen for å vise bibelsk tilhørighet, eller et avsnitt fra en forskningskonklusjon man sympatiserer med. Fairclough ser på intertekstualitet som et uttrykk for både stabilitet og ustabilitet, samt et uttrykk for kontinuitet og forandring. Han mener at tekster i prinsippet kan endre og rekonstruere konvensjoner, sjangre og diskurser. Likevel påpeker han at denne muligheten er begrenset, ettersom sosiale begrensninger og tilstedeværende maktrelasjoner i realiteten representerer en forhåndsutelukkelse av muligheter. Det er denne spenningen, eller kampen om diskurser, Fairclough hevder intertekstualitet og interdisurs kan vitne om (Fairclough, 2010).

4.5 Teoretisk oppsummering

Formålet med en kritisk diskursanalyse er å undersøke forholdet mellom språkbruk og sosial praksis. Dette kan gjøres gjennom å undersøke en kommunikativ begivenhet og diskursordenen. Som jeg allerede har vist utgjøres diskursordenen av de ressurser som er tilgjengelige i den kommunikative interaksjonen. Den gjeldende diskursordenen er like lite fastlåst som mange av de andre dimensjonene i kritisk diskursanalyse. Det betyr at diskursordenen kan utfordres, påvirkes og endres av andre diskursordener i en kommunikativ sammenheng. Kritisk diskursanalyse bereder grunnen for å undersøke endring eller kontinuitet ved tekstanalyse av konkret kommunikativ praksis. I denne oppgavens tilfelle er den kommunikative begivenheten i all hovedsak Strømmestiftelsens DMer. Dermed syntes kritisk diskursanalyse å imøtekomme oppgavens problemstilling på en anvendbar måte. Faircloughs kritiske diskursanalyse tilbyr en romslig og mangfoldig verktøykasse i møte med problemstillingen. Utfordringen blir å velge de verktøyene som kan sikre fruktbar tilnærming til problemstillingen.

4.6 Et kritisk blikk på kritisk diskursanalyse

Selv om Faircloughs kritiske diskursanalyse er en mye brukt teori og metode er den ikke fri for kritikk. Det skal også godt gjøres tatt i betraktning dens omfattende rammeverk. Kritikerne kan likevel ha noe i sine bemerkninger, når de skeptisk hever øyebrynene i møte med Faircloughs kritiske diskursanalyse. Et aspekt Fairclough kritiseres for er hans tilsynelatende manglende skille mellom det diskursive og ikke-diskursive, og hvilke konsekvenser dette får. Grensene mellom diskursanalysen og den sosiale praksisen hevdes å være utydelige. Kritikerne mener Fairclough tilbyr mangelfulle retningslinjer i så måte, og at det fremstår uklart hvilke former for sosiale eller kulturelle teorier som kan eller bør anvendes, for å sikre den kritiske diskursanalyse gode forskningsrammer (Djik, 2008). Kritikerne velger å fremheve denne uklare grensedragningen som en svakhet hos Fairclough. En annen måte å se dette på, er å anse den uklare grensedragningen som et mulighetsrom. I såfall kan Faircloughs mangel på strenge anvisninger tolkes dithet at hans teori åpner opp for å bli supplert av andre elementer, som kan styrke dens anvendelse. Med et slikt perspektiv som utgangspunkt fremstår kritisk diskursteori som en fleksibel, pragmatisk og anvendbar teori, i møte med en rekke problemstillinger.

En annen kritikk som har gjort seg gjeldende, er påstanden om at kritisk diskursanalyse nærmest automatisk kategoriserer maktstrukturer og sosiale strukturer som problematiske. Kritikerne hevder at skepsisen som er innebygd i den kritiske diskursanalysen kan være et uheldig og vanskelig håndterbart premiss (Phillips & Jørgensen, 1999). Det hevdes at en kombinasjon av kritisk diskursteori, og en forutinntatt forsker, kan medføre en sammenblanding som lett bærer galt av sted. Fairclough kommer denne kritikken noe i møte, men påpeker at kritikken må adresseres rett sted. En forutinntatt forsker er aldri en god forsker, uansett hva slags teoretisk eller metodisk utgangspunkt som benyttes. Han imøtekommer også noe av kritikken i form av sin tredelte modell, der det tilbys et visst skille mellom beskrivelse og tolkning av testmaterieell, noe som vil kunne generere økt etterprøvnbarhet. Her finnes en type sikkerhetsventil. Fairclough påpeker likevel at en kritisk diskursteori aldri vil kunne sikre seg helt mot feilaktige resultater. Men hvilke teorier kan det? Kritikk med utgangspunkt i muligheten for misbruk av et teoretisk rammeverk er reel, men ikke nødvendigvis særegen for kritisk diskursanalyse. Kritikk av en slik art bør i så fall rettes mot et bredt spekter av ulike teorier.

En tredje kritikk som kan rettes mot kritisk diskursanalyse omhandler dens opprinnelse og formål. Fairclough påpeker viktigheten av sitt teoretiske rammeverk på følgende måte:

«a better understanding of these changes and their effects, and of possibilities to inflect them in particular directions, or resist them and develop alternatives, is widely seen as crucial to improve human condition” (Fairclough 2003a: 202).

Det store ambisjonsnivået til Fairclough kan være inspirerende. Samtidig synes ambisjonsnivået krevende dersom oppgavens formål ikke er å forbedre en humanitær situasjon. Faircloughs kritiske diskursanalyse formidler en hensikt langt mer omfattende enn det de fleste masterstudenter i Norge har visjon om. Hans ambisjonsnivå henger også sammen med hans iver etter å undersøke språkbruk nøye - i mange former, på forskjellige måter, gjennom ulike nivåer. I mitt møte med den kritiske diskursanalysen, der både tidsaspektet og ordbruken er begrenset, kan Faircloughs krav til den «perfekte» kritiske diskursanalyse virke overveldende. Da er det godt å vite at jeg, ved å støtte meg på utallige analytikere før meg, har mulighet til å avgrense både vektlegging og fokus i tråd med problemstillingen. Selv om Fairclough er visjonær i sitt teoretiske rammeverk, uttrykker teorien også forståelse for at rammeverket er relativt fleksibelt. Det er et godt utgangspunkt å ta med seg inn i metodekapittelet.

5.1 Metodeintroduksjon

Metode kan fungere som et felles regelsett, en premissleverandør og dermed også et kvalitetsstempel, på hvordan man har tenkt å tilnærme seg oppgaven metodisk (Ryen, 2002). I dette metodekapittelet ønsker jeg å gjøre rede for mine metodiske tilnærminger, hvorfor nettopp disse er valgt og hvordan disse vil sette sitt preg på oppgavens videre gang. Barbara Gentikow er en av mange metodeteoretikere som påpeker at den perfekte metodetilnærming sjelden finnes. Det finnes mange veier til Rom. Det viktige er å ha et bevisst forhold til egne valg. De må være relevante og imøtekomende til problemstillingen, slik at man faktisk ender opp i Rom og ikke alle andre steder. Metode skal hjelpe forskeren til å treffe hensiktsmessige valg som imøtekommer problemstillingen i tilfredsstillende grad (Gentikow 2005).

5.1.1 Utgangspunkt og fremgangsmåte

Denne oppgaven baserer på en studie av Strømmestiftelsen og deres DMer i perioden 2007 – 2013. Selve problemstillingen har utgangspunkt i et praksisopphold på seks uker hos Strømmestiftelsen høsten 2012, i forbindelse med min «master i samfunnskommunikasjon». Sentralt i masterstudiet er at masterstudentene oppfordres til å utarbeide en problemstilling tilknyttet praksisstedet. Denne oppfordringen ble fulgt. Praksisoppholdet resulterte ikke bare i en problemstilling i seg selv, men bidro også til økt kontaktflate innad i organisasjonen, noe som i arbeidet med selve masteroppgaven har forenklet tilgangen til aktuelle jule-DMer, intervjuobjekter og grunnlagsdokumenter. Å skrive en masteroppgave med utgangspunkt i et praksisopphold har visse fordeler, men kan også være utfordrende i henhold til andre aspekter, derav objektivitetskriteriet. I et praksisopphold kan man komme nært inn på mennesker og knytte relasjoner. Selv om 6 uker er et relativt kort praksisopphold, kan det likevel være nyttig å være bevisst relasjonsaspektet, dersom man senere skal omgås de samme menneskene i en forskningssituasjon. Dette var en bevissthet jeg etterstrebet å opprettholde, da spesielt i forhold til intervjuene, der man møtes ansikt til ansikt. Intervjuene ble forøvrig gjennomført innenfor perioden feb/mars 2013, noe som gav gode muligheter til å følge opp eventuelle spørsmål i ettertid, dersom dette opplevdes nødvendig. Jule-DMene ble innhentet tidlig i februar, og i forkant av alle intervjuene.

Masteroppgavens problemstilling er et resultat av de innblikk jeg fikk i Strømmestiftelsens kommunikative praksis som bidragsyter i organisasjonens kommunikasjonsavdeling. I møte med oppgavens problemstilling, vil kvalitativ metode stå helt sentralt i tilnærmingen, både i form av kvalitativ analyse og kvalitativt intervju. Jeg ender dermed opp med to ulike datasett. Disse vil i samspill med hverandre brukes til å besvare oppgavens problemstilling, gjennom såkalt datatriangulering. Under diskuteres oppgavens metodiske fremgangsmåte, samt hvilke konsekvenser dette har for studien som helhet. Innledningsvis vil jeg rette fokuset mot metodologi og trianguleringsvalg. Deretter vil valg vedrørende datagrunnlag for analysen, kvalitativt intervju og kritisk diskursanalyse berøres. Endelig vil reliabilitet, validitet, generalisering og andre mulige utfordringer i oppgaven drøftes, før jeg begir meg ut på selve analysedelen.

5.1.2 Metodologi

Innen metodologi, altså læren om metodene som brukes innen vitenskapen, finnes det grovt inndelt to hovedtilnærminger. Disse har opparbeidet seg betegnelsene kvalitativ og kvantitativ metode. Innenfor hver av disse retningene finnes det igjen ulike avspaltninger og tilnæringsmåter. Det er likevel mulig å definere noen hovedforskjeller som kan tydeliggjøre ulikheter og kontraster mellom dem. Kvantitativ forskning produserer eksempelvis ofte numeriske data, mens den kvalitative er mer beskrivende både i form av ord og tekst. Metodene for datainnsamling er også forskjellig innenfor de to tilnærmingene (Gentikow, 2005). Den kvantitative metoden kjennetegnes ved at den har mange enheter, men få variabler. Tilhengere av denne retningen vil argumentere for at dette gir den en styrke i forhold til generaliseringsaspektet. Den kvantitative forskningsmetoden er ofte preget av en deduktiv metode, der gitte hypotese er utgangspunktet for forskningen. I den kvalitative metoden opererer man derimot med få enheter, men åpner derimot opp for flere variabler. Med det menes at metoden ofte er utformet med et særskilt blikk på konkrete saksforhold, tilstander eller kulturer. Meningen er å undersøke disse i dybden, gjerne drevet frem av en induktiv metode, der en analyse er utgangspunktet for en mer åpen og dyptgående problemstilling. Man søker å oppnå forståelse av sosiale fenomener (Silverman, 2011).

I mitt tilfelle samsvarer problemstillingen med et kvalitativt utgangspunkt. Det innbys til et nærblikk på Strømmestiftelsens i form av kritisk diskursanalyse og ulike datasett. Meninger, opplevelser og erfaringer skal settes ord på - ikke tallfestes i stramme kategorier der nyanser kan forsvinne. Når jeg velger en induktiv tilnærming lar jeg datamaterialet være

utgangspunktet for mine rammer. Jeg oppfatter den kvalitative metodetilnærmingen som anvendbar sett i forhold til dens fleksibilitet, i den forstand at utgangspunktet er et forskningsspørsmål, og ikke nødvendigvis fastlagte hypoteser og teorier. Det er snakk om en dybdeundersøkelse snarere enn en breddeundersøkelse. Fra et kvantitativt synspunkt vil kanskje kritikere kunne hevde at kvalitative studier i for stor grad er preget av subjektiv synsing basert på et snevert datagrunnlag. En måte å imøtekomme denne kritikken på er gjennom datatriangulering.

5.1.3 Datatriangulering

Ved å triangulere ulike datasett, og la disse supplere hverandre, vil en både kunne utfordre subjektivitetsspøkelset og styrke datagrunnlaget en konkluderer ut i fra. Dette er en hovedgrunn til at jeg har valgt datatriangulering i oppgaven. En vil da ikke bare kunne stå styrket i forhold til kritikk av funn og konklusjon, men også øke tilliten til data, bli bevisst nyanser og også kunne avverge eventuelle feiltolkninger (Ryen, 2002). Triangulering er derimot som så mye annet ikke helt problemfritt. I hvilken grad triangulering av ulike data skal sees på som utfyllende eller bekreftende er et hett diskusjonsemne blant ulike forskere. Enkelte forskere påpeker også at det kan være fristende å gjøre tilpasninger i forhold til datafunnene dersom trianguleringen påpeker uegnede motsetninger. En annen påpekt utfordring kan være at forskere sjeldent behersker ulike forskningsmetoder i like stor grad, og at ulike tilnæringsmåter i samme prosjekt, i verste fall kan resultere i feilaktig datainnsamling (Ryen, 2002). Dersom man skal prøve å oppsummere kritikken kan det virke som om denne i stor grad handler om advarsler til forskeren, og ikke først og fremst er en nedvurdering av triangulering i seg selv. Det forteller meg at det er viktig å være ærlig, nøye og etterrettelig i selve trianguleringsprosessen. Samtidig synes datatriangulering å kunne bære mye positivt med seg i seg selv. I mitt tilfelle vil to ulike datasett, i form av en intervjuanalyse og tekstanalyse, trianguleres (Gentikow, 2005). Mitt håper er at trianguleringen kan virke utfyllende og bidra til en større helhetlig tilnærming. Mens tekstanalysen hovedsakelig har teksten som utgangspunkt, vil det kvalitative intervjuet ikke bare kunne supplere, men også forhåpentligvis kunne gi et fruktbart innblikk i hvordan Strømmestiftelsens medarbeidere forholder seg til organisasjonens kristne verdigrunnlag internt. Trianguleringen vil dermed ikke bare kunne bidra til ulike datasett, men også ulike innfallsvinkler til problemstillingen fra supplerende perspektiver. Slik kan forhåpentligvis linken mellom hvordan Strømmestiftelsens

interne forhold påvirker den eksterne kommunikasjonen tydeliggjøres.

5.2 Tekstanalyse

Kritisk diskursanalyse er et analyseperspektiv som forutsetter en kvalitativ tilnærming til datainnsamlingen. Den kritiske diskursanalysens mål er å avdekke hvordan mennesker skaper et meningsfullt univers gjennom språklige konstruksjoner, og på hvilken måte disse diskursive representasjonene av verden manifesterer seg i sosiale praksiser, og igjen kan komme til uttrykk i kommunikative praksiser (Phillips & Jørgensen, 1999). Sagt på en annen måte innebefatter kritisk diskursanalyse teorier og metoder som brukes til å undersøke empirisk relasjoner mellom diskursiv praksis og sosiale/kulturelle utviklinger i en sosial sammenheng. Gjennom å innhente og analysere et tekstmettet materiale, kan man søke innsikt etter svar på de spørsmålene man utforsker. Tekst fremstår ofte som en naturlig innfallsvinkel for den kvalitative forskeren (Silverman, 2011). For den kritiske diskursanalytikeren Fairclough er teksten helt sentral. Han er likevel påpasselig med å påpeke at en tekstanalyse i seg selv ikke alltid er tilstrekkelig, dersom formålet er å belyse forbindelsen mellom teksten og samfunnsmessige forhold (Fairclough, 1992). Denne realiteten, samt andre sentrale deler av Faircloughs teoretiske tilnærming til kritisk diskursanalyse, har allerede blitt presentert i teorikapittelet. Videre vil derfor konsentrasjonen i all hovedsak rettes mot den metodiske anvendelsen av kritisk diskursanalyse i møte med Strømmestiftelsens DMer.

5.2.1 Datainnsamling og tekstutvalg

Det er alltid en utfordring å bestemme seg for hvilke type data man skal innhente og hvor man skal sette avgrensinger. I mitt tilfelle ønsker jeg å si noe om hvordan Strømmestiftelsen kommuniserer sitt kristne verdigrunnlag til sin private givergruppe, og hvilke spenninger man eventuelt kan finne her. Strømmestiftelsen deles sine givere inn i to grupper. Disse betegnes som «løse» og «faste» givere. De faste givene har forpliktet seg til å gi en viss sum i løpet av et år, mens løse givere i stor grad gir en gave som respons på tilsendt materiell.

Strømmestiftelsens sender ut DMer omtrent 4-5 ganger i året. Det som er spesielt med jule-DMen er at denne går ut til både faste og løse givere. Dette var en av grunnene til at jeg valgte å avgrense mitt utvalg til denne perioden. Dette muliggjør at jeg kan se nærmere på et eksternt kommunikasjonsuttrykk som henvender seg til samtlige av Strømmestiftelsens givere.

Grunnen til at jeg valgte å se på private givere eksplisitt i forhold til eksempelvis andre

givergrupper, som skoler eller bedrifter, er et bevisst valg. Strømmestiftelsens private givergruppe er i stor grad preget av verdibevisste givere, gjerne kristne, som ikke bare baserer sine gaver på arbeidet som drives, men også med utgangspunkt i organisasjonens verdigrunnlag. Dersom Strømmestiftelsen er tilbakeholden med å promotere sitt verdigrunnlag til denne gruppen, kan man anføre et argument om at frimodigheten neppe er større i møte med mindre verdibevisste støttespillere. En slik påstand trenger dog verifisering. Her vil det kvalitative intervjuet være formålstjenlig, ettersom et direkte innblikk i den diskursive praksisen vil kunne generere informative svar på relevante spørsmål. Svarene som blir gitt vil også kunne innlemme tekstanalysen i et bredere perspektiv, der tekstanalysen sees i økt sammenheng med den sosiale praksis.

Grunnen til at jeg har valgt å fokusere på DMene rundt juletider, handler ikke bare om at disse DMene når samtlige av strømmestiftelsens private givere, men handler vel så mye om årstiden DMene sendes ut i. Selve høytiden er knyttet tett opp i mot den personen Strømmestiftelsen nevner som inspirasjonskilden i sine grunnlagsdokumenter. Fødselen av Jesus, med de kulturelle og religiøse konnotasjonene dette fører med seg, gjør jule-DMene til en svært aktuell kommunikasjonskanal å uttrykke sitt kristne verdigrunnlag i dersom det er ønskelig. En DM kjennetegnes ikke bare av et innsamlingsønske, men preges også av en personlig stil og et informerende budskap. I forhold til at analysen søker eventuelle spenninger i Strømmestiftelsens kommunikasjon av sitt kristne verdigrunnlag til den private givergruppen, oppleves jule-DMene som et nyttig analyseverktøy. I forhold til å velge seks DMer som strekker seg fra 2007 – 2012 er dette også et bevisst valg. For det første ønsker jeg å komme så nærme nåtiden som mulig for å sikre en tidsaktuell analyse. For det andre vil forhåpentligvis valgte femårsperiode sikre en akseptabel bredde i tilnærmingen til problemstillingen. For det tredje gir bredden rom for å både analysere DMene hver for seg, og i sammenheng med hverandre, innenfor en gitt tidsperiode. Forhåpentligvis kan valgene som er gjort i henhold utvalget sikre fruktbare refleksjoner, drøftelser og funn. For å nærme seg dette er man derimot avhengig av en god analysetilnærming. Det er på tide å fylle verktøyboksen med anvendbare verktøy.

5.2.2 Fremgangsmåten – analyse og verktøy

Faircloughs tredelte rammemodell viser til at det tekstuelle står i et rammeforhold til noe utenfor seg selv. Dette er den diskursive- og sosiale praksisen (Fairclough, 2010). Hvordan

man benytter seg av den tredelte modellen avhenger av analysens formål. I mitt tilfelle deler jeg Faircloughs mest anvendte tilnæringsmåte, der teksten er utgangspunktet for analysen. Dette har også vært bakgrunnen for min teoretiske tilnærming i teorikapittelet. I hans bok «Analysing Discourse: Textual analysing for sosial research» vises det til hvordan et særskilt blikk på tekstens sjanger, diskurs og stil, kan gi et fruktbart innsyn i kommunikative uttrykk (Fairclough, 2003). Sjangre representerer et mulighetsrom til å strukturere ens intensjon og budskap. Diskurs berører hvilken virkelighet som presenteres. Stil handler i stor grad om identitet. I møte med Strømmestiftelsens DMer syntes Faircloughs trekløver å kunne gi nyttig innsikt. Sjanger, diskurs og stil representerer et tilpasningsdyktig verktøyskrin (Veum, 2011). Mulighetsrommet er stort i form av tilnæringsmuligheter. Sagt på en annen måte er ikke utfordringen å stille mange spørsmål i møte med teksten – men å stille de rette.

Det er gode spørsmålsformuleringer jeg ønsker å etterstrebe. Med dette som utgangspunkt har jeg valgt ut et knippe spørsmål til analysen med bakgrunn i sjanger, diskurs og stil.

Spørsmålene vil berøre konkrete analyseverktøy, der også semiotiske tegn i form av bilder og illustrasjoner vil sikres en naturlig plass i analysen. Sjanger, diskurs og stil tilbyr i utgangspunktet et noe overordnet analyseutgangspunkt (Fairclough, 2003). Derfor har jeg et helt bevisst ønske om å ta i bruk analysespørsmål som også kan tilby et nærblikk på teksten. Målet er å sikre en helhetlig tilnærming til teksten, slik at interessante elementer kan påpekes, beskrives og tas med videre inn i drøftningsfasen. Hovedfokuset i analysen av DMene vil ligge på hovedbrevet som er fysisk utsendt til mottakerne. Hovedbrevet er likevel ikke nødvendigvis det eneste kommunikative uttrykket mottakeren forholder seg til.

Hovedbrevet ligger i en konvolutt. Denne kan også fungere som et kommunikativt uttrykk, i likehet med til-og-fra lappene som også følger med. Det oppleves dermed naturlig å også berøre disse kommunikative uttrykkene dersom de utvalgte spørsmålene skulle tilsi det.

I forhold til sjanger deler alle de fem utvalgte DMene mange fellestrekk. Det synes derfor fruktbart å gi en felles innledende beskrivelse av sjangeren DM. Slik dannes et grunnlag for videre analyse av den enkelte DM der ytterligere spørsmål med vekt på sjanger, diskurs og stil. Etter at hver DM er analysert hver for seg og kort oppsummert, er det ønskelig å gjøre en helhetlig oppsummering der DMene sees i sammenheng. Slik kan tråder samles og forhåpentligvis danne et anvendbart utgangspunkt inn mot de kvalitative intervjuene og en avsluttende konklusjon.

5.2.2.1 Mine sjangerspørsmål

I den praktiske sjangeranalysen peker Fairclough på hvilke handlinger teksten utfører (mål), hvilke sosiale relasjoner den forutsetter (sosiale relasjoner), og hvordan teksten formidles (medium). Tekstens aktivitet handler om hva som er tekstens mål eller hensikt. Fairclough er samtidig opptatt av at tekstens aktivitet ikke må oppfattes for snevert, ettersom tekstens aktivitet ikke bare trenger å karakteriseres som tekstens retoriske funksjon, men også kan omhandle et særskilt blikk på selve kommunikasjonssituasjonen (Fairclough, 2003).

I tillegg til aktivitetsaspektet berører også sjangeren den sosiale relasjonen mellom de personene som omslutes av den sosiale handlingen. Hvordan man velger å henvende til mottaker kan si noe om den relasjonelle tilstanden og eksisterende maktforhold. Her har de sosiale agentene som utformer teksten mulighet til å prege hvordan deres egen stemme skal forholde seg til teksten (Veum, 2005). Hvor tett man knytter seg selv opp til teksten kan utrykke legitimering eller avstand. Stemmenes samspill i teksten er relevant.

Hvordan sjangeren kommer til uttrykk avhenger ikke bare av kommunikasjonsmål, men også av kommunikasjonsteknologi (Fairclough, 2003). Med dette menes at hvordan sjangeren-DM formidles til mottaker ikke er irrelevant. Om man får Strømmestiftelsens DM levert i den elektroniske eller fysiske postkassen er av betydning. Med det i bakhode kan man tale om en todelt analyse. På den ene siden handler det om hvilke semiotiske ressurser teksten tar i bruk og hvordan disse formidles. Her er det på mange måter tale om modalitet og meningsdanning (Leeuwen, 2005). På den annen side handler det om selve kommunikasjonssituasjonen. Her fremstår valg av medium relevant, eksempelvis i forhold til om man ønsker enveis eller toveiskommunikasjon med mottaker.

Basert på overnevnte introduksjon, samt tidligere begrepsavklaringer i teorikapittelet, ser jeg på følgende spørsmål som anvendbare å stille i analysen:

- Hvilke kommunikasjonshandlinger kjennetegner DM-sjangeren? (aktivitet, mål)
- Hvordan er samspillet mellom DM-sjangeren og den benyttede kommunikasjonsteknologien? (personlig brev, multimodalitet, fysisk/håndfast)
- Hvilke pre-sjangre kommer til uttrykk i tekstene og hvordan tas disse i bruk?
- Hvilke sosiale relasjoner etablerer DMene i form av medium og tekstens innhold?

- Hvordan tas semiotiske ressurser i bruk for å skape mening innenfor DM-sjangeren?

5.2.2.2 Mine diskursspørsmål

På et konkret nivå kan diskurser i en tekst både harmonere og utfordre hverandre.

Diskurssamspillet kan avspeile den sosiale praksisens representasjon av verden som fast, dynamisk eller konfliktfylt. Det diskursive samspillet kan videre gi innsikt i hvordan en sosial virkelighet løftes frem i teksten, og hvilket perspektiv en ser denne virkeligheten i fra. Det blir aktuelt å se på hvem som involveres i teksten og under hvilke forhold dette skjer. Denne uttrykte virkeligheten, som kan beskrives både direkte og indirekte, presenteres gjennom valg av ord, metaforer og ulike semantiske relasjoner (Fairclough, 2001). Her kan et særskilt fokus på hva som sies, og også hva som ikke sies, være behjelpelig i forhold til å se hvilket virkelighetsbilde eller ideologi man strekker seg mot. Semantiske relasjoner kan både være eksplisitt uttrykt i en tekst, men også være tilstedeværende underforstått. Valg på setningsnivå kan dermed bidra til å fargelegge tekstens fremstilling, eksempelvis i form av hvilken setting den metaforiske bildebruken hentes fra. Fremstillingen kan også sees opp i mot hvordan deltakere i teksten fremstår. Hvilke prosesser de inngår i, hvilke verdier de målbærer og hvordan de slutter opp om teksten som helhet (Fairclough, 2003).. Aktører kan fremstå i form av en skjult identitet, personlig identitet og gruppeidentitet. Hvordan man knytter seg opp til teksten, gjerne i form av pronomenbruk som «oss», «vi» eller «jeg», kan gi signaler om avstand eller tilhørighet.

Omstendighetene aktørene, perspektivene og prosessene forholder seg til kan også si noe om hva slags virkelighetsbilde som representeres. Sosiale handlinger kan ofte rammes inn i et tidsperspektiv og handlingsrom. Hva man utnytter dette rammeverket kan si noe om hva slags virkelighetsbilde man ønsker å løfte frem. Tidsperspektivet kan bevisst utelate eller dra nytte av de kulturelle, fysiske og kontekstuelle rammene som omslutter hendelsen (Fairclough, 2003).

Basert på overnevnte introduksjon, samt tidligere begrepsavklaringer i teorikapittelet, ser jeg på følgende spørsmål som anvendbare å stille i analysen:

- Hvilke diskurser kommer til uttrykk i teksten og hvordan er forholdet dem imellom?
Hvilke diskurser er eventuelt fraværende? (harmoni, konflikt, rangering)
- Hva slags tematikk og perspektiver preges DMene av?

- Kan tekstenes diskurs si noe om den sosiale praksisen og den diskursive ordenen i Strømmestiftelsen? (interdiskursivitet, intertekstualitet)
- Hvilke semantiske valg ligger bak representasjonen av den sosiale virkeligheten og utformingen av den sosiale hendelsen? (semantiske relasjoner, ekskludering/inkludering)
- Hvordan fremstilles aktørene i Strømmestiftelsens DMer og hvilken rolle inntar de? (aktiv/passiv, personlig/upersonlig, spesifikk/generell)
- Hvilke omstendigheter i tid og rom kan gjenkjennes i den sosiale hendelsen? (fysisk, kontekst, kultur)

5.2.2.3 Mine stilspørsmål

Stilen i teksten kan ha mange uttrykksformer. Felles for alle uttrykksformene er at disse, gjennom en sosial og personlige side, bidrar til å formidle identitet i teksten (Vanleeuwen, 2005). Identiteten kan komme til uttrykk både gjennom språklige og visuelle valg i kommunikasjonsuttrykket. Denne stemmen eller henvendelsen til mottakeren, kan formidles gjennom mer eller mindre personlige stemmer. Stemmene i teksten, som både kan være eksplisitte og underliggende, kan i ulik grad forplikte seg på virkeligheten som representeres, og tilegne denne virkeligheten verdi (Fairclough, 2003). Dette kan gjøres gjennom språkhandlinger, der man kan påstå noe om verden eller stiller spørsmål vedrørende den faktiske virkeligheten.

Å analysere stil og identitet i tekst kan ofte oppleves utfordrende ettersom stemmemangfoldet kan være komplekst. Hvordan stemmene er sammenflettet i hverandre kan si noe om maktforhold og legitimitet. Ettersom overgangene ofte kan oppleves glidende, kan et skille i form av begrepene «principal», «author» og «animator» være behjelpelig (Fairclough, 2003). Et vanlig skille er at «principal» er den opprinnelige kilden til representasjonen, mens «author» er den som setter sammen teksten, og dermed også kan prege teksten ved å tilføre supplerende stemmer, deriblant sin egen. «Animator» har en utøvende funksjon, gjerne som visuell eller teknisk innrammer av selve teksten i helhetskomposisjonen.

Stemmene i teksten kan nyansere sin oppslutning omkring det presenterte virkelighetsbildet, da gjerne i form av ulik grad av modalitet, eksempelvis i forhold til om noe «er slik» eller «kan være slik». Stemmene i teksten kan også uttrykke et ønske eller et tilbud til mottakeren av budskapet (activity exchange), eller uttrykke en absolutt (befaling) eller modifisert

(vennligst) henstilling. På mottakersiden vil måten man uttrykker seg på danne et grunnlag for identifikasjon hos leseren, og dermed også kunne være utslagsgivende for hvordan mottakeren handler på teksten eller bildebruken (Vanleeuwen, 2005). Hvordan mottakeren handler, kan også ha sammenheng med hvordan stemmene forholder seg til eller presenterer verdier (evaluering). Dette kan være uttrykte påstander om hva som er godt og vond, eller rett og galt. Verdiene kan også formidles langt mer hviskende, som underliggende verdier eller forutsetninger i teksten (Fairclough, 2003).

Basert på overnevnte introduksjon, samt tidligere begrepsavklaringer i teorikapittelet, ser jeg på følgende spørsmål som anvendbare å stille i analysen:

- Hvilke stemmer kommer til uttrykk i Strømmestiftelsens DMer og hvordan sammenfaller disse? Hvilke er eventuelt fraværende? (maktforhold og legitimitet)
- Hvordan forplikter de ulike stemmene seg til virkeligheten(e) som presenteres? (modalitet)
- Hvilke identiteter kommer til uttrykk i teksten og hvordan forholder disse seg til hverandre? (personlig identitet, gruppeidentitet, Strømmestiftelsens identitet)
- Hvilke verdier kommer til uttrykk i teksten? Hvordan forholder disse seg til hverandre og leseren? (evaluering)

5.3 Intervjuanalyse

Den kritiske diskursanalysen kan gi et godt innblikk i kommunikasjonsuttrykket i DMene. De tekstlige valgene og tekstene som helhet blir analysert. Slik kan jeg tilegne meg informasjon om hva som blir formidlet og hvordan Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag blir fremstilt. Det tekstanalysen derimot ikke kan gi like mye svar på er bakgrunnen for de kommunikasjonsmessige valgene som er tatt. Hvordan den diskursive praksisen legger føringer og premisser for det kommunikative uttrykket kan være vanskelig å si noe om basert på en tekstanalyse alene. Man kan riktignok finne enkelte spor av dette i teksten. Likevel opplever jeg i likhet med Fairclough en skepsis i forhold til å skulle danne konklusjoner utelukkende basert på et av de tre trinnene i hans analytiske rammemodell. Kvalitativt intervju kan i så måte fungere som et viktig bindeledd mellom tekst og sosial praksis. Dersom man anskaffer de rette personene til et intervju, vil disse forhåpentligvis kunne gi nyttig informasjon knyttet til samtlige av Faircloughs tre trinn i analysemodellen. I tillegg vil

intervjuene også forhåpentligvis kunne avkrefte eller bekrefte funn, samt gi ytterligere innsikt omkring eventuelle spenninger i forhold til Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag.

Med dette som utgangspunkt er håpet at et kvalitativt intervju skal fungere hensiktsmessig og nyttig som supplement til den kvalitative innholdsanalysen. Men for at den skal være nettopp det er bevissthet rundt det kvalitative intervju som metode viktig. Anne Ryen fremhever at kvalitative intervjuer er et unikt håndverk tett knyttet opp i mot særegne regler og personlighetsavhengighet (Ryen, 2002). Det betyr at det ikke bare stilles krav til faglig og teoretisk kunnskap, men også til forskerens personlige egenskaper. Et intervju handler om et møte mellom mennesker, «ansikt til ansikt», og er dermed noe helt annet enn en materialanalyse på ens eget kontor. Hvordan man strukturerer intervjuet, hvilke spørsmål man stiller og hvordan man stiller dem er av stor betydning (Silverman, 2005). Hva slags tilnærming man har til dataene man søker er også et viktig aspekt. Å være godt forberedt og være bevisst sine valg, er og blir en dyd.

5.3.1 Datainnsamling

I mitt tilfelle anlegger jeg en naturalistisk tilnærming som utgangspunkt til det kvalitative intervjuet. Kjernen i naturalismen er troen på at den sosiale virkeligheten er virkelig. En anerkjenner dermed at en som forsker kan fange denne virkeligheten gjennom gode tilnærminger i datainnsamlingen. I en intervjusituasjon vil man anerkjenne subjektene fortolkninger som en representasjon av deres virkelighet. Man tilegner intervjuobjektene svar en stor grad av troverdighet (Ryen, 2002). Det betyr ikke at man skal ta alle mulige svar som god fisk, men at man representerer et syn der troverdige data er å finne «inne i intervjuobjektet». Det finnes ulike måter å tilnærme seg disse dataene på ved bruk av kvalitativt intervju som metode (Kvale & Brinkmann, 2009). Med tanke på selve intervjustruktureringen, som er en viktig del av datainnsamlingen, er disse delt inn i hovedkategoriene strukturert, semi-strukturert og ustrukturert. Hvilken tilnærming man faller ned på avhenger av intervjusituasjonen, hva man søker og hvordan man søker det – eksempelvis gjennom rettlede spørsmål, spørreskjema eller uformelle samtaler (Ryen, 2002). Uansett intervjuform vil intervjueren være et instrument for datainnsamling. En spesifikk kritikk som er rettet mot det kvalitative intervjuet er forskerens subjektivitet. Muligheten til å legge ord i munnen på intervjuobjektet er tilstede. Det samme er muligheten til å la egne holdninger påvirke analysen av intervjuet i ettertid. Som forsker er det derfor viktig å være bevisst sin egen rolle i møte med intervjuobjektet (Gentikow, 2005). Samtidig er

det viktig å minne kritikerne om at intervjuobjekter som regel er tenkende individer. Mange vil nok reagere dersom en intervjuer legger visse føringer, eller møter intervjuobjektet med fordommer. I så måte kan en intervjuguide med fastlagte nøkkelspørsmål bidra til å holde både intervjuer og intervjuobjektet på plass. I mitt tilfelle er intervjuobjektene i stor grad lederskikkelser i Strømmestiftelsen. Disse er vant til mediehåndtering og utfordrende spørsmål. Faren for at disse skulle kunne la seg manipulere virker dermed trolig mindre sannsynlig.

5.3.2 Utvalg

Anne Ryen påpeker at utvalgets størrelse i et kvalitativt intervju er et skjønsspørsmål. Hvor mange man ønsker å intervju avhenger av oppgavens formål (Ryen, 2002). I forhold til min studie har jeg valgt ut fire informanter fra hovedkontoret i Kristiansand. Utvalget er ikke blant det største. Jeg er dog ikke ute etter generaliserbare statistiske resultater, men informanter som kan gi godt innsikt i Strømmestiftelsens interne forhold. Sånn sett kan gode informantene i seg selv erstatte behovet for et stort antall. Det avgjørende er at informantene er informasjonsrike og innehar relevante stillinger i forhold til problemstillingen (Ryen, 2002). I mitt tilfelle utgjør mitt knippe på fire informanter i Strømmestiftelsen følgende:

Generalsekretær Øyvind Aadland, markeds- og kommunikasjonssjef Kristine Sødal, leder for private givere Gro Kiledal og kommunikator Kirsten Falch. De tre førstnevnte er personer med lederansvar i organisasjonen, mens kommunikator Kirsten Falch de siste årene har vært direkte involvert i utformingen av Strømmestiftelsens DMer. Utvalget realiserer dermed muligheten for tilgang til synspunkter på ulike nivåer i organisasjoner. Det at flere av de intervjuede personene innehar lederposisjoner gjør at intervjuene med disse kan defineres som eliteintervjuer (Kvale & Brinkmann, 2009).

5.3.3 Strukturering av intervjuene

Flere av informantene innehar stillinger som tilsier at de er fortrolige med en intervjusituasjon. Dette gjelder kanskje spesielt for generalsekretær Øyvind Aadland. Hans posisjon innebærer å være organisasjonens ansikt utad i på mange ulike måter, deriblant mediehåndtering. Utfordringene med et eliteintervju kan være mange (Kvale & Brinkmann, 2009). Intervjuobjektene kan være vanskelig å få tak i, tiden kan være knapp og intervjuet kan avbrytes av hendelser som må håndteres der og da. I forhold til Strømmestiftelsens generalsekretær ble alle overnevnte utfordringer realisert. Utfordringene var også tilstede i

varierende grad hos de øvrige. Felles for alle informantene var dog det faktum at intervjuene skjedde på deres hjemmebane i trygge omgivelser. Dette representerer noe velkjent for de intervjuede, men nye omgivelser for intervjueren. Å være forberedt på overnevnte utfordringer fremhever viktigheten av å planlegge selve intervjuet godt. Her er valg av intervjuform kanskje særs viktig. For min egen del anså jeg et semi-strukturert intervju som en god tilnæringsmåte. Gentikow definerer et semi-intervju som «en konversasjon med en hensikt» (Gentikow, 2005). Gjennom en planlagt intervjuguide hadde jeg forberedt flere nøkkelspørsmål jeg ønsket besvart. Dersom jeg skulle oppleve at informantene svarte avvikende eller for generelt, hadde jeg dermed et oppsett å vende tilbake til og styre intervjuet etter. I mitt tilfelle ble derimot ikke denne utfordringen aktualisert, da jeg opplevde informantenes svar som relativt ærlige, direkte og imøtekommende. Intervjuguiden fungerte likevel som et godt rammeverktøy i forhold til tidsbruk og innsamling av nøkkelinformasjon. Det er alltid godt å være forberedt. I den sammenhengen hadde jeg i forkant av intervjusituasjonen tatt et valg om å benytte båndopptaker i hvert intervju. Bruken av denne ble avklart med informantene gjennom en samtykkeerklæring. Samtykkeerklæringen inneholdt også informasjon om prosjektets formål og arbeidsmåte, samt en formell invitasjon til deltakerne om å stille opp på intervju, noe alle sluttet seg til og godkjente. Selve benyttelse av båndopptaker omhandlet et ønske om å gjøre intervjusituasjonen lettere. På den måten kunne konsentrasjonen i økt grad rettes mot å stille relevante oppfølgingsspørsmål, samt at jeg i ettertid kunne kvalitetssikre transkriberingen opp i mot et komplett opptak av hele intervjusituasjonen.

5.4 Reliabilitet, validitet og generalisering

Denne masteroppgaven tar kvalitativ metode i bruk som fremgangsmåte. Det betyr at man inntar en aktiv og fortolkende rolle. Her er både latente utfordringer og muligheter tilstede. Det kan argumenteres for at man i en aktiv fortolkende rolle kan søke dypere og mer presist ned i komplekse saksfelt. Samtidig må man ta høyde for betydningen den fortolkende rollen kan ha på sitt analyseprosjekt. Ettersom kritikk enkelt kan rettes mot et forskningsresultat er det derfor særs viktig å drøfte ens metodebruk, i lys av reliabilitet, validitet og generalisering.

Et relevant spørsmål som kan stilles er om kvalitative studier er nødt til å forholde seg til de samme kravene om reliabilitet, validitet og generaliserbarhet som kvantitative studier (Ryen, 2002). Dette har vært diskutert i mange år og vil sannsynligvis bli også bli diskutert et godt stykke inn i fremtiden. Problematikken handler delvis om hvilke retningslinjer kvalitativ

forskning skal følge, hvordan oppgavens funn kan nyttiggjøres videre og hvilken eksistensberettigelse oppgaven har i seg selv.

5.4.1 Reliabilitet

Gentikow er en av de som hevder at kvalitativ studier langt på vei kan tilfredsstillere kravene om reliabilitet og validitet, men at kravene må tilpasses den kvalitative metodens særegenhet. Hun mener derfor at statistisk generaliserbarhet bør byttes ut med fokus på analytisk kompleksitet (Gentikow, 2005). Dette får betydning for hvordan definerer ordet reliabilitet. Gentikow forklarer reliabilitet som en undersøkelses pålitelighet og troverdighet. Hun er opptatt av at ettersom kvalitative studier er vanskelige å etterprøve med testing, så må analysen gjennomføres presist og oversiktlig. I presentasjonen av analysen er det av stor nødvendighet at forskeren valg blir tydeliggjort og begrunnet. For å styrke graden av reliabilitet kan man også ta i bruk et større utdrag data (Gentikow, 2005). Slik sikrer man at en eventuell konklusjon får flere bein å stå på. I mitt tilfelle har jeg i den metodiske delen forsøkt å være tydelig på valg i henhold til å imøtekomme problemstillingen. I selve analysen vil et større utdrag av data både fra de gjennomførte kvalitative intervjuene og den kritiske diskursanalysen tas i bruk. I forhold til de valgte metoder har jeg også forsøkt å løfte frem noe av den rådende kritikken innen forskningsfeltet. Dette for å vise til en bevissthet rundt at ens valg aldri er uproblematisk. Ideelt sett kunne jeg tenkt meg å løfte frem langt flere kritiske merknader innen forskningsfeltet, samt tatt for meg et større utvalg i analysen. Denne oppgavens naturlige begrensninger setter dessverre en stopper for det. Mitt håp er likevel at de faktiske valg som er tatt skal innby til størst mulig grad av pålitelighet og troverdighet, i Gentikows ånd.

5.4.2 Validitet

Mens reliabilitet omhandler pålitelighet og troverdighet, kan validitet si noe om en metodens gyldighet eller riktighet. Satt på en annen måte tar validiteten utgangspunkt i om det som undersøkes er relevant i forhold til problemstillingen. (Gentikow, 2005). Jeg kan ha reliable data i form av at de er presist innhentet, men det betyr ikke at validiteten er sikret. Kanskje handler dataene om noe annet enn jeg egentlig har et ønske om å finne ut. Dette kan eksempelvis være grunnet ugunstige spørsmål i intervjuene eller galt valg av analyseverktøy i den kritiske diskursanalysen. Validitet handler dermed om å se på analysefunnene i lys av problemstillingen. Dette kan gjøres både i form av intern validitet (gyldighet og riktighet) og

ekstern validitet (representativitet eller overførbarhet). I forhold til problematisering av validitet og reliabilitet innen kritisk diskursanalyse har Fairclough blitt kritisert for å blande sammen beskrivelse og fortolkning i sin tredelte modell. Dette medfører i følge kritikerne at det er en selvmotsigelse å påstå at det er mulig å undersøke en diskurs på en nøytral måte samtidig som man skal fremstå kritisk. Det hevdes at viten ikke kan frembringes i positivistisk forstand som sikker kunnskap, men snarere er en abduksjon tilkjennegitt som kvalifiserte antakelser. Ettersom Fairclough legger opp til en beskrivelse av tekst, vil dermed validiteten kunne lide ettersom han syntes å overse nøytralitetsutfordringen, hevdes det. Denne kritikken gjenspeiler seg også i kritikk mot et naturalistisk kvalitativt intervju, der man er skeptisk til naturalismens objektivitetstilnærming. Fairclough anerkjenner at hans beskrivelse i tekstanalysen kan ha positivistiske konnotasjoner, men er likevel snart med å påpeke at han står fjellstøtt i diskurstradisjonen, der den hermeneutiske sirkel og fortolkningsprosesser er fundamentet (Fairclough, 2001). Selv om Fairclough er gjenstand for kritikk hos noen, er han likevel kanskje den mest anerkjente og anvendte teoretikeren innen diskursanalyse. Det gir trygghet i forhold til å ta hans metoder og teorier i bruk, og bør også i seg selv kunne bidra til å styrke oppgavens validitet, til tross for kritikk fra enkelte. På samme måte er det naturalistiske intervjuet i dag den mest anvendte innfallsvinkelen i møte med intervjuobjekter (Ryen, 2002). Det bør tilsi at utgangspunktet for en akseptabel validitet er tilstede, forutsatt at valgene man har gjort er anvendbare og fruktbare i forhold til problemstilling og konklusjon.

5.4.3 utfordringer

Både reliabilitet og validitet skal sikre at jeg som fortolker nærmer meg svar på min problemstilling på en best mulig måte. Drøfting rundt metodebruk og utfordringer knyttet til disse syntes dermed som en farbar vei for å unngå «forskningsgrøfter» på veien. Noen utfordringer er allerede nevnt ovenfor. Likevel kan jeg tenke meg å knytte ytterligere noen «grøftfarer» til oppgaven før jeg begir meg ut på selve analysen. En av de grøftene man blant annet må være bevisst på, er faren for å komme for nær teksten eller intervjuobjektene. Jeg tenker da ikke bare på at forskeren kan bli påvirket i for stor grad av omgivelsen, men også på at nærheten til forskningsmaterialet kan overskygge rammene de er en del av. Det syntes viktig å kunne søke et overordnet perspektiv for å reorientere seg og finne tilbake til sitt utgangspunkt. Det å kunne vende tilbake til materialet med et åpent blikk, uten fordommer og forutinntatthet, kan være et viktig grep for å kunne se alternative muligheter og eventuelle problemer i fremstillingsmåten. I denne prosessen kan samtaler med veileder og medstudenter

være et nyttig korrektiv. Samtaler med andre kan bidra til en kvalitetssikring av hvordan reliabiliteten og validiteten fremstår i oppgaven.

Et annet grep som kan bidra til å styrke validiteten og reliabiliteten er datatriangulering (Gentikow, 2005). Denne fremgangsmåten har jeg drøftet tidligere i metodekapittelet uten å knytte dette grepet direkte til validitet og reliabilitet. På samme måter kan også andre tidligere drøftelser knyttes til disse begrepene. Men jeg ønsker å trekke frem akkurat trianguleringens styrker på ny i denne sammenhengen, ettersom dette er et velbrukt argument for å imøtekomme reliabilitets- eller validitetskritikk (Silverman, 2011). Datatriangulering kan generere ett bredere perspektiv, der tilegnede funn forhåpentligvis kan styrke, supplere og utfylle hverandre. I forhold til benyttet fremgangsmåte i datainnsamlingen ble jul-DMene sett på i forkant av intervjurunden. Dermed kunne midlertidige tekstobservasjoner bli implementert i intervjuguidens nøkkelspørsmål. På den måten kunne datainnsamlingen preges av en viss triangulering, og dermed forhåpentligvis bidra til å styrke reliabiliteten og validiteten ytterligere.

Hva oppgavens funn har å si i forhold til muligheten for generalisering er derimot et utfordrende spørsmål. Stilt opp imot kvantitativ metode er den kvalitative metode i stor grad nedvurdert i denne sammenhengen, selv om validiteten og reliabiliteten skulle være akseptabel. Det er et anerkjent faktum at den kvalitative metoden inneholder en begrensning i forhold til generaliserbarhet og representativitet (ekstern validitet). I forhold til min problemstilling skal jeg derfor være forsiktig med å fremheve muligheten for at mine funn hos Strømmestiftelsen er relevante andre steder. Samtidig er det en realitet at Strømmestiftelsen ikke er den eneste utviklingsorganisasjonen i Norge med et kristent verdigrunnlag, en privat givergruppe, og et eksternt kommunikasjonsbehov. Kan det tenkes at eventuelle funn kan ha relevans også utenfor Strømmestiftelsens vegger på hovedkontoret i Kristiansand? Gentikows tidligere nevnte begrep analytisk kompleksitet er et uttrykk for en offensiv holdning til vitenskapelighet i kvalitative studier (Gentikow 2005:163). Den kvalitative teoretikeren Steinar Kvale følger opp i samme spor med begrepet relevant presedens. Begrepet hentyder til at kvalitative studier kan resultere i en relevant form for overførbarhet (Kvale & Brinkmann, 2009). Det kan være fristende å la seg inspirere av et slikt offensivt syn, der ens egne forskningsresultater kan ha relevans utover masteroppgaven. Samtidig må en ikke la seg blende. Om en offensiv holdning oppleves relevant, må sees i lys av funn i den påfølgende analysedelen.

6.1 DM som sjanger

Direct Mail (DM) er en anerkjent og velbrukt kommunikasjonsform, benyttet av frivillige organisasjoner verden over. Hovedmålet er innsamling av økonomiske midler. Delmål kan være å bygge egen identitet, legitimere egne prosjekter eller å pleie den sosiale relasjonen til giveren. DM er en fleksibel sjanger, noe som gjenspeiles i delmålmangfoldet. Felles er likevel fokuset på promotering av egen organisasjon og innsamling av midler til et formål. En vellykket DM sikrer penger på konto og styrker organisasjonens ansikt utad (Upton, 2002).

Hvordan en DM formidles definerer i stor grad dens utseende, henvendelsesform og benyttelse av semiotiske ressurser. Om DMene sendes til en epostkonto eller fysisk postkasse har betydning. Som epost kan kommunikasjonsform (toveis), multimedialitet (video, lyd) og design (framing) dras nytte av på helt andre måter enn om postbudet tas i bruk. Postbudet kan derimot symbolisere økt personlighet (levert av en person), intimitet (åpnes i hjemmet) og fysisk uttrykk (kan tas og føles på). Hvordan man velger å nå ens mottakere på legger sjangerføringer for det kommunikative uttrykket (Upton, 2002). Kommunikasjonsteknologien som tas i bruk både åpner og lukker muligheter.

Selv om DM som sjanger åpner for benyttelse av både epost og vanlig post, er innholdssiden relativt lik i begge tilfeller. Sjangeren preges av en gjenkjennelig oppbygging innenfor fleksible rammer. Teksten skal preges av kortfattet, gjerne gjennom adskilte avsnitt. Teksten kombineres med bilder for å fremheve budskapet. Pre-sjangerer som fortelling, argumentasjon og instruksjon er ofte tilstedeværende (Werlich, 1976). At akkurat disse pre-sjangerene kommer til uttrykk er ikke nødvendigvis tilfeldig. En DM preges ofte av en personlig stil, gjerne målbart av en tydelig avsender med en historie på hjertet. Denne historien er ofte knyttet opp i mot noe emosjonelt, utfordrende og vanskelig. Hensikten med historien er å røre mottakeren til å åpne både hjerte og lommebok. Sjangeren DM preges av en personlighet fra avsender som er ment å generere emosjonell giverglede.

Kommunative kjennetegn	Strukturelle kjennetegn
1. Fang oppmerksomhet	1. Vis til dato (d.m.å.)
2. Introduser problemet, fremhev organisasjonen	2. Vis avsenderadresse
3. Etterspør handling	3. Personlig hilsen (Kjære Olav Nordmann,)
4. Gi insentiv for å gi	4. Avsluttende hilsen
5. Vis til ekstramateriell	5. Signatur (penn)
6. Vis takknemlighet	6. Fotnoteinformasjon om organisasjonen.
7. Avslutt høflig	

Figur 2: Sammenfatning av kjennetegn som preger DM-sjangeren. Basert på Upton 2002, 20-21.

utgangspunkt i sjangerteoretikeren Vija K. Bhatia utformet strukturelle og kommunikative kjennetegn som preger DM-sjangeren. Punktene som er vist til i figuren fremstiller disse sjangerkjennetegnene forenklet og systematisert. Hensikten er ikke i denne omgang å presentere disse utfyllende, men å vise til hvilke innholdselementer DM-sjangeren tilbyr. Hvordan disse innholdselementene, samt andre sjangermuligheter tas i bruk, er dog av varierende art om man legger Uptons analyse av 242 ulike DMer til grunn (Upton, 2002).

DM har som sjanger gjennom årenes løp utviklet bevisste kommunikasjonsstrategier for å nå sitt kommunikative mål. Gjennom personlighet og emosjonalitet skal bankkontoen og organisasjonen styrkes. Thomas A. Upton har med

Fellesnevneren er likevel tydelig. DM som sjanger representerer en personlig henvendelse i personlig form med den hensikt å etablere eller videreføre en personlig relasjon med mottaker. Hovedmålet er en økonomisk respons. I et bredere perspektiv kan DM-sjangeren også være virksom som informasjonsformidler, kunnskapstransportør og relasjonsbygger. Den kan generere stolthet, identifikasjon og fornyet tro på organisasjonen man støtter.

6.2 Felles sjangeranalyse av Strømmestiftelsens DMer 2007 – 2012

Strømmestiftelsens DMer i perioden 2007 – 2012 deler DM-sjangerens pengeinnsamlende hovedmål. Samtlige av DMene utfordrer mottakerne frimodig på å yte en skjerv. Pre-sjangerne som benyttes er relativt like fra DM til DM. Gjennom en sterk og emosjonell fortelling presenteres mottakeren for en utfordring de inviteres med på å løse. Selve fortellingen suppleres i samtlige DMer med faktaformidling, argumentasjon, instruksjon og gjengivelse av livets urettferdighet på ulike måter. I et par av DMene trekkes det også delvis

på intervjujangeren. Felles for alle DMene er en sterk historie som vies oppmerksomhet. Historien forankres ofte i bilder av de som blir omtalt, enten i reell eller illustrert form. Bildene preges ofte av ansikter. De fleste triste, noen også glade. Alt etter DMenes vinkling. Menneskene i bildene befinner seg ofte i omgivelser som betegner deres situasjon (Leeuwen & Kress, 2006). Fokuset er ofte nært. Ofte sterkt. Samspillet mellom tekst og bilde er tydelig tilstede. Det er også det personlige uttrykket som formidles. Historiene og presentasjonene formidles ofte nært, nakent og ærlig. De formidler et problem, en utfordring. Perspektivet i DMene ligger i hovedsak hos personene i fortellingene. Fortelleren er tilstede, men holder seg hovedsaklig i bakgrunnen. Når løsningen på problemet lanseres blir fortelleren ofte tydeligere. Blikket flyttes fra historiens brutalitet til muligheten for bringe lyspunkt inn i en ellers mørk verden.

Hovedmålet med DMene er ønsket om en pengegave. Kommunikasjonshandlingene i DMene tyder samtidig på at også andre mål er virksomme. Strømmestiftelsens DMer sendes ut flere ganger i året til de samme menneskene. For å sikre seg at disse forblir i givergruppen har man et behov for å fremstå relevant og troverdig. Dermed handler det ikke nødvendigvis bare om prosjektet i seg selv, men også i stor grad om å fremheve organisasjonen som står bak. DMene legger i så måte forholdene til rette som sjanger for å fremheve egen virksomhet. Dette synes Strømmestiftelsen å dra nytte av. Et eksempel på dette er faktaboksene som er gjennomgående i en rekke av DMene. Her knytter Strømmestiftelsen seg selv tett opp i mot selve prosjektene og resultatene som oppnås: *«De får omsorg, venner, skolegang og yrkesopplæring, slik at de etter hvert kan stå på egne bein. Strømmestiftelsen har støttet dette arbeidet siden 1994» (DM, 2008)*. Kommunikasjonshandlingen er åpenbar. Ved å sammenkoble Strømmestiftelsen og egne prosjekter styrkes organisasjonens troverdighet og nytteverdi. En fremstår også som informasjonsformidler og kunnskapstransportør. DMene informerer om et prekært problem, og formidler samtidig kunnskap til sine givere: *«Tusenvis av fattige barn deler Ediths skjebne. De er forlatt. Forkastet. Misbrukt. Men det finnes noen som kan gjøre noe for dem» (DM, 2009)*. En slik kunnskaps- og informasjonsformidling kan bidra til å styrke den sosiale relasjonen til giverne. Sammen er de partnere som redder liv. Den personlige signaturen og julehilsenen i samtlige DMer bidrar til å forsterke den personlige relasjonen. Kommunikasjonshandlingen syntes dermed ikke kun å dreie seg om penger, men også om selvpromotering, pleie av eksisterende sosiale relasjoner og kunnskapsformidling.

Samspeilet mellom DM-sjangeren og den benyttede kommunikasjonsteknologien forsterker også personligheten i Strømmestiftelsens DMer. Samtlige av DMene er sendt ut fysisk i postkassen til samtlige givere. Mail er valgt bort. Dette gjør at brevet åpnes fysisk i hjemmet. I juletidene er det vanlig å motta julekort fra de man har en nær relasjon til.

Strømmestiftelsens jule-DMer blir dermed en del av denne kulturkonteksten. DMene inntar brevsjangeren, og trekker også delvis på kortsjangeren. Et trent øye vil trolig se forskjellen på en DM i postkassen og julekortet fra bestemor. DMene innehar ingen garanti for at de vil åpnes. Strømmestiftelsen har tatt grep for å imøtekomme denne utfordringen i flere av sine DMer. Gjennom å formidle en «teaser» på konvoluttens forside inviteres mottakeren til å pakke ut innholdet. Slik drar DMene nytte av kommunikasjonsteknologien. Å fange oppmerksomheten er et sentralt punkt Uptons beskrivelse av DM-sjangeren. I hans tilfelle handler dette punktet i første omgang om en overraskende start på hovedbrevet (Upton, 2002). I Strømmestiftelsens tilfelle ser vi her hvordan DM-sjangerens fleksibilitet utnyttes til å flytte hovedbudskapets inngangsdør til forsiden av konvoluttene.

Dette er ikke de eneste områdene Strømmestiftelsen viser kreativitet i forhold til DM-sjangerens rammer. Strømmestiftelsen kombinerer blant annet Uptons punkter som omhandler ekstramateriell og et insentiv til å gi. Disse slås sammen og finner sitt uttrykk i til-og-fra lappene som følger med i samtlige av konvoluttene. En tar i bruk julekonteksten og kulturkonteksten en er en del av. Til-og-fra lappene kan anses som en gave fra Strømmestiftelsen, og vil kanskje dermed stimulere mottaker til gaverespondering. I julen gir man tross alt dersom man får. Dersom til-og-fra lappene tas i bruk vil ikke dette bare oppleves nyttig for mottakeren. Til-og-fra lappene prydes av informasjon om Strømmestiftelsen og vil således ha en promoterende effekt. I samtlige DMer er bilder, tekst og illustrasjoner i bruk for å fremheve et helhetlig kommunikativt uttrykk. Illustrasjoner preger bakgrunnen teksten er skrevet på. Tekst supplerer, utfyller og samspiller med bilder som er tatt i bruk. Dette er muligheter som lar seg gjøre på papir i fysisk form, men som vil være noe mer krevende å tilpasse ulike medieskjermer via epost, der formatet er ulikt.

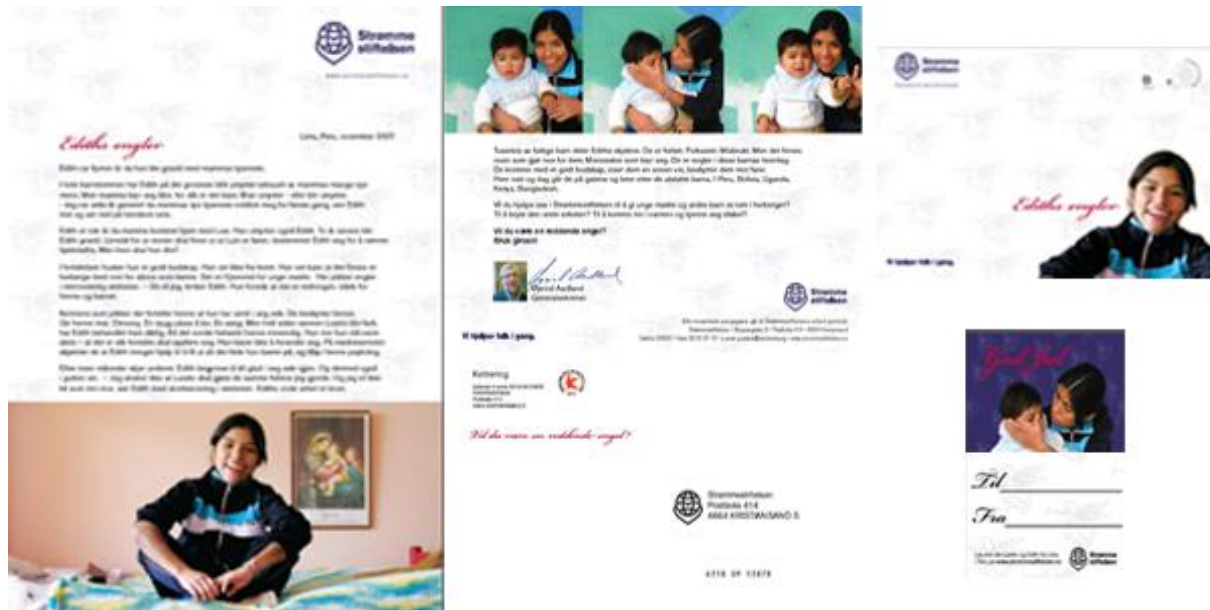
Samtlige av DMene plasseres i tid og rom. Ikke konkret med dato. Måned og sted er derimot godt synlig. Hovedaktørene navngis. Hovedpersonene, byer, land og prosjekter konkretiseres. Navnene på noen av hovedaktørene syntes å være anonymisert gjennom utvalgte pseudonymer. Ellers fremstår historiene usminket og rå. DM-sjangerens strukturelle

kjennetegn er tilstedeværende. DMene preges av avsluttende hilsener, fotnoteinformasjon og signaturer. I de fleste av DMene suppleres hovedteksten med faktabokser og supplerende tekstblokker. Strømmestiftelsens logo og slagord er tilstedeværende, enten på konvolutten eller i hovedbrevet. DMene er personlige både i uttrykksform og hevendelsesform. Likevel kan personligheten sies å være begrenset på et område. Samtlige DMer etterspør ikke noe annen respons enn en pengegave. Muligheten for dialog og tilbakemelding utover dette er i stor grad fraværende. Her syntes Strømmestiftelsens DMer å være noe i utakt med DM-sjangeren generelt. Ofte legges det til rette for respons på det presenterte budskapet utover selve pengegaven. Strømmestiftelsen har riktig riktignok implementert både nettadresse og epostadresse på DMene, men det oppfordres aldri eksplisitt om å ta disse i bruk.

6.2.1 Oppsummering

Oppsummert representerer DM-sjangeren fleksible rammer med et stort mulighetsrom gjennom sin personlige tilnæringsmåte. Personlighet innbyr til å formidle hvem en er og hva en er opptatt av. I de tilfeller en organisasjon anser det som viktig å kommunisere ut eget verdigrunnlag og identitet, synes DM-sjangeren å være en egnet kommunikasjonsform. DM-sjangeren tilbyr, sagt med andre ord, Strømmestiftelsen en fleksibel arena for implementering av deres kristne verdigrunnlag i den eksterne kommunikasjonen. Hvordan Strømmestiftelsen benytter seg av den muligheten vil være hovedfokuset i den videre analysen. Her vil de analytiske begrepene diskurs og stil vektlegges mest, i det jeg tar for meg Strømmestiftelsens DMer i perioden 2007 – 2012 en etter en.

6.3 Strømmestiftelsens jule-DM 2007

6.3.1 Kort sjangerintro: «Da englene møtte Edith»

Strømmestiftelsens DM fra 2007 består av en konvolutt, en til-og-fra lapp, samt et tosidig hovedbrev. DMen kjennetegnes spesielt ved å dra nytte av pre-sjangeren intervju i den personifiserte fortellingen. Fortellingens hovedperson er Edith. Hun ble voldtatt som fjortenåring av morens kjæreste. Det gjorde henne gravid. Gjennom hennes historie, der hun selv uttrykker seg gjennom direkte sitater, blir leseren presentert for hennes redning – tiltaket «Et hjem for unge mødre». Her har hun funnet fremtid og håp. Fortellingen avsluttes med et oppsummerende avsnitt der det påpekes at Edith ikke er alene om å være en utsatt jente. Hennes utfordring deles av jenter over hele verden – fra Kenya til Bangladesh. Avslutningsvis følger DMen opp i DM-sjangerens ånd, med en personlig utfordrende hilsen om en pengegave. DMen tar i bruk flere sjangermessige kjennetegn fra DM-sjangeren – deriblant en tydelig avsender, signatur og fotnoteinformasjon.

6.3.2 Diskurs: «Mor og barn, juleevangeliet og englesang»

Det er en tydelig bistandsdiskurs tilstede i DMen. Den norske giver utfordres til å gi slik at livet kan bli lettere for noen i den tredje verden. Selv om det kan hevdes at DMen preges av en medlidenhetsdiskurs, er budskapets grunntone positiv til tross for vanskelige omstendigheter. Edith har klart seg, trives i et godt fellesskap og vil arbeide for en bedre verden: «Jeg ønsker ikke at Luisito skal gjøre de samme feilene jeg gjorde. Og jeg vil ikke bli

som min mor, sier Edith med overbevisning i stemmen». DMens bistandsdiskurs er preget av fremtid og håp. Dette understrekes av bildebruken, der en smilende Edith preger både konvolutten og hovedbrevet. Hun tilbyr leseren et smil midt i en sterk historie. På de andre bildene, der gutten også er tilstede, vises kjærlig omsorg. Det appelleres til følelser. På til-og-fra lappene er det henne og sønnen som pryder forsiden. Til-og-fra lappene representerer en julediskurs. I bakgrunnen svever illustrerte engler blåsende på et instrument. De samme englene pryder også konvolutten og hovedbrevets bakgrunn. En religiøs diskurs er tilstede. Med tanke på Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag er det sannsynlig å anta at den religiøse diskursen er av kristen art. I juleevangeliet dukker engler opp under Jesu fødsel: «Med ett var engelen omgitt av en himmelsk hærs-kare, som lovpriste Gud og sang: «Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden blant mennesker Gud har glede i!» (Bibelen 2011: Luk 2, 13-14). Andre steder i Bibelen finner man henvisninger til engler der det blåses i basuner. En basun er et langt trompetlignende messingsinstrument, ikke veldig ulikt instrumentet det blåses på i jule-DMen. I et bibelsk perspektiv sees ofte basunblåsende engler i sammenheng med verdens ende og Herrens gjenkomst:

Men når den sjuende engelen lar sin basun lyde, i de dager skal Guds mysterium være fullført, slik han kunngjorde for sine tjenere profetene.» (Bibelen 2011: Åpenbaringen 10, 11)

For når befalingen lyder, når erkeengelen roper og Guds basun høres, da skal Herren selv stige ned fra himmelen, og de døde i Kristus skal stå opp først. Deretter skal vi som er igjen og ennå lever, bli rykket bort sammen med dem i skyene for å møte Herren i luften. Og så skal vi være sammen med Herren for alltid. Trøst og sett mot i hverandre med disse ordene! (Bibelen 2011: 1 Tess 4, 16-18)

Engler med basuner knyttes i stor grad til de siste tider i en kristen diskurs. Ut i fra et kristent perspektiv tales det i denne sammenhengen om trøst, oppstandelse og evig liv i himmelen. Budskapet er positivt ladet og fremtidsrettet. Dette korresponderer med Ediths historie og fremtidsvisjoner. Englene samsvarer med DMens tematisering og positive perspektiv. I tillegg til å ha utgangspunkt i en kristen diskurs, er engler også et allment innslag i den norske julediskursen. Selv humanister kan finne på å henge engler på juletreet i stua. Dette er dog ikke den eneste kristne diskursen som er å finne i DMen. DMens hovedbilde kommuniserer tydelige paralleller mellom Ediths historie og julens budskap. Edith sitter smilende i sengen og kikker livsglad inn i kamera. Bak henne henger et bilde av en glorifisert kvinne med et

barn på fanget. Det er Maria og Jesusbarnet. I de tre påfølgende bildene på neste side sitter Edith selv smilende med sitt eget barn på fanget. Med sin egen Luisito. To verdener møtes og finner hverandre gjennom nære og følelsesladde bilder. Bistandsdiskursen og den kristne diskursen flettes sammen. De supplerer og utfyller hverandre. Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag, deres inspirasjon for deres arbeid, forankres dermed i DMens bildebruk. Også i teksten følges dette opp. Overskriften lyder «*Ediths engler*». I et avsnitt presenteres Strømmestiftelsens partnerarbeid i Peru slik:

«I fortvilelsen husker hun et godt budskap. Hun vet ikke fra hvem. Hun vet bare at det finnes et herberge med rom for sånne som henne. Det er Hjemmet for unge mødre. Her jobber engler i menneskelig skikkelse.»

Bistandsdiskursen forankring i den kristne diskursen er tydelig. Julediskursen gis innhold i form av et kristent budskap. Fraværende er julenissen, tomtegløgg og julebukk. Engler, herberge og en ung mor fremheves. Den kulturelle konteksten gis en kristen identitet i den fremtredende situasjonskonteksten. DMens tematikk vitner også om dette. Ut i fra den norske abortdiskursen ville det for mange vært utenkelig å bære frem et barn etter voldtekt. I lys av Ediths unge alder ville det for mange vært adskillig mer uhørt. I Norge, og i verden for øvrig, er kristne ofte målbærer av menneskets ukrenkelige verdi fra befruktning til en naturlig død. Det teologiske grunnlaget for synspunktet finnes man i Bibelen: *Så sier Herren, som løser deg ut, og som formet deg i mors liv: Jeg er Herren, som har skapt alt, alene har jeg spent ut himmelen, uten hjelp har jeg bredt jorden ut (Bibelen 2011: Jes, 44, 24)*. Det klassiske kristne synspunktet på abort er at hvert påbegynt liv er påtenkt av Gud. Derfor skal ikke mennesker avslutte noe Gud har startet. Selv om Strømmestiftelsen ikke eksplisitt uttrykker et abortstandpunkt i DMen, er det likevel påfallende at man tar utgangspunkt i en slik tematikk. Det er ikke sikkert at Reddbarna eller Amnesty International ville gjort det samme.

Hentydningene i DMen til Bibelens julebudskap uttrykker på mange måter en indirekte intertekstualitet. Man viser hverken til bibelvers eller bibelske navn. Maria og Jesus er ikke nevnt. Likevel er DMen såpass forankret i en kristen diskurs at det skal godt gjøres å overse dette. Selv Generalsekretær Øyvind Aadlans avsluttende oppfordring om å gi en gave gjenspeiler en kristen diskurs:

«Vil du hjelpe oss i Strømmestiftelsen til å gi unge mødre og andre barn et rom i herberget?»

Til å bryte den onde sirkelen? Til å komme inn i varmen og kjenne seg elsket? Vil du være en reddende engel? Bruk giroen!»

En ser her hvordan Strømmestiftelsens leder, generalsekretær Øyvind Aadland, frimodig tar i bruk kristen terminologi. De semantiske ordvalgene «reddende engel», «rom i herberge» og «bryte den onde sirkel» bærer preg av en kristen virkelighetsbeskrivelse. Det er også i stor grad denne virkelighetsforståelsen som synes å ligge til grunn for DMens utforming.

Virkelighetsforståelsen forankres av Øyvind Aadlands ord og signatur. Som generalsekretær representerer han en maktfaktor med definisjonsmakt. Når han som aktør i DMen forankrer bistandsdiskursen i en kristen virkelighetsforståelse, kan dette samtidig oppfattes som en tilstedeværende interdiskursivitet, som strekker seg utover teksten og inn i organisasjonen. Hans utsagn i DMen er tydelige, frimodige og spesifikke. Det er hans personlige signatur, supplert av et nærbilde, som pryder budskapet i jule-DMen. Han går god for innholdet og den innebygde virkelighetsforståelsen. Han viser samtidig sympati med hovedaktøren i DMen, Edith. I tillegg til hennes barn er det ingen andre aktører involvert i utformingen. Navnet på «herberget» nevnes kun en gang. Ellers viser fortellingen til lite konkret informasjon om stedet hun oppholder seg på, hvem hun omgås og hvilke behandlingsformer de tilbyr. Et psykologtilbud nevnes så vidt, men ellers er teksten lite spesifikk i beskrivelsen av de sosiale forholdene som omgir henne. Hva slags tid og rom fortellingen utspiller seg i syntes også uklar. Det nevnes ingen dato eller årstall for selve hendelsen, selv om måneden for selve DMen er november 2007. Hvor lenge hun har vært på «herberget» og hvilken årstid intervjuet har foregått i forblir usikkert. Det er Edith og hennes historie som vies hovedfokuset. Hun er aktiv og uttrykker seg i teksten gjennom egne sitater. Hun representerer jenter Strømmestiftelsen ønsker å hjelpe. Slik klassifiseres denne gruppen av trengende gjennom henne. Det er hennes virkelighetsbeskrivelse som vies oppmerksomhet og presenteres leseren. Troverdigheten til henne avhenger av tillit til intervjueren og tekstforfatteren av DMen. Øyvind Aadlands posisjon som generalsekretær bidrar legitimerende i så måte.

6.3.3 Stil: «En samstemt kristen idenitetsforankring»

Det er en rekke stemmer tilstede i DMens kommunikative uttrykk. Noen er kanskje lettere å få øye på enn andre. Ediths stemme handler ikke bare om henne selv. Den gir også stemme til jenter med en lignende livssituasjon verden over (principal). Bildebruken forsterker denne stemmen i form av at jenter som Edith kan reddes. Hovedbildet i DMen viser henne i sengen,

smilende etter et tøft liv. Veggen er rosa. En misbrukt jente har gjenfunnet sin verdi og sin femininitet. Modaliteten i bildet forankrer hennes verdi, og samtidig også den kristne virkelighetsforståelsen som omslutter henne, tatt bakgrunnsbildet av Maria i betraktning. Sannhetsgehalten i modaliteten er høy. Den innbyr til handling gjennom en sann historie. Bildene er en virkelighetsbeskrivelse av hvordan jenter som Edith kan få et bedre liv, dersom givernes lommebok åpnes. Behovet for hjelp er stort, og arbeidet nytter. Denne stemmen forsterkes og videreformidles av stemmen til generalsekretær Øyvind Aadland, i det han stemmer i for deres egen prosjektpartner i Peru:

«De er engler i disse barnas hverdag. De kommer med et godt budskap, viser dem en annen vei, beskytter dem mot farer. Hver natt og dag går de på gatene og leter etter de utstøtte barna. I Peru, Bolivia, Uganda, Kenya, Bangladesh.»

Aadlands stemme er mangfoldig (author). Hans personlige stemme, supplert av hans egen underskrift, gjør budskapet som formidles forpliktende. Ikke bare for han som person, men også for organisasjonen. Rollen som generalsekretær gir rom for identitetsformidling og identitetsdannelse. I den forbindelse er det verd å merke seg at hans valg av metaforer gjennomsyrrer teksten med tydeligere assosiasjoner til kristendom. Slik kommer blant annet Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag til uttrykk som en underliggende stemme. Det kristne menneskesynet gis også en stemme i lys av tekstens påpekning av Ediths «verdi i seg selv». Livet som utvikler seg i magen til Edith gis også verdi i tråd med kristen teologi, da hennes desperate tanker som gravid uttrykkes slik: *«Dit vil jeg, tenker Edith. Hun forstår at det er redningen, både for henne og barnet»*. Det ufødte liv gis en stemme.

En kristen identitet og virkelighetsforståelse representeres i teksten gjennom ulike setninger, ord og uttrykk. Teksten målbærer ingen kritiske merknader til en slik virkelighetsforståelse. Den er samstemt og frimodig kommunisert. DMens visuelle uttrykk er støttene i så måte (animator). De personlige identiteten i teksten uttrykker en gruppeidentitet som samstemt gjenspeiler Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag. Organisasjonens kristne verdigrunnlag promoteres likevel aldri eksplisitt, men oppleves på mange måter som livgivende for teksten i sin helhet. Den innbydende avslutningen på DMen, formulert av generalsekretæren, presiserer DMens kristne særpreg. Setningen innbyr ikke bare til å gi en gave, men også til å identifisere seg med den kristne identiteten som har gjennomsyret DMen: *«Vil du være en reddende engel?»*. Henstillingen er modifisert som en vennlig henstilling i form av en verbal handling.

Ønske er at språhandlingenes virkelighetsformidling skal resultere i en gave. Utover den moderate henstillingen om en gave, er teksten eller preget av høy modalitet. I henhold til representasjonen av prosjektet i seg selv er troen på dette betydelig: «*De beskytter henne. Gir henne mat. Omsorg. En trygg plass å bo. En seng*». Religiøse henvisninger benyttes også med sikkerhet. Om engler faktisk finnes, eller om under faktisk kan skje er ikke et tema til debatt. Det syntes å ligge innebakt en forutsetning om at den kristne tro er reell, og virksom: «*Etter noen måneder skjer underet.*», «*Her jobber engler i menneskelig skikkelse*».

I Amozonas jungel ville trolig uberørte indianerstammer hatt problemer med å forstå hvilke verdier engler og mirakler representerer. På mange måter syntes DMen å ta for gitt at mottakeren deler de kommuniserte verdier, eller i det minste har en relasjon til dem. DMen målbærer et bistandsbehov med et kristent verdsett. Man syntes delvis å anta at mottakergruppen er innforstått med verdiene. De målbæres sjeldent eksplisitt og er på mange måter underliggende. Likevel er henvisningene i DMen til de mange, uten videre forklaringer eller problematisering. Man syntes dermed å anta at den kristne stemmen i DMen, med dens verdsett, er noe mottakeren er komfortabel med, og kan relatere til.

6.3.4 Oppsummering: «Tydelighet og frimodighet»

Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag kommer tydelig til uttrykk i DMen. Stemmene i teksten syntes å være samstemte om en kristen virkelighetsforståelse. Selv om Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag aldri fremheves eksplisitt, syntes dette å være tilstedeværende som en undertone i hele det kommunikative uttrykket. Flere av ordene som benyttes kan relateres til et kristent verdsett. Tematiseringen og perspektivene kan det samme. Bildene og illustrasjonene som preger teksten kommuniserer også ut henvisninger til en kristen virkelighetsforståelse. Edith og barnet sees i sammenheng med julebudskap, og parallellene trekkes til Marias fødsel av Jesusbarnet. Metaforen «herberget» er gjennomgående. Englene som pryder bakgrunnen både på konvolutten, hovedbrevet og til-og-fra lappene symboliserer hvordan et kristent verdigrunnlag er bakgrunnen for bistandsarbeidet. Bistandsdiskursen gis mening i lys av en kristen diskurs. Strømmestiftelsens generalsekretær Øyvind Aadland bekrefter dette som aktiv aktør i DMen. Som leder av organisasjonen gir han tydelige signaler om Strømmestiftelsens verdiståsted, og antyder dermed også en interdiskursiv kristen virkelighetsforståelse i organisasjonen som helhet. Oppsummert syntes Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag å bli kommunisert tydelig ut til sine givere. Det kan argumenteres for at dette har vært en bevisst kommunikasjonshandling.

6.4 Strømmestiftelsens iule-DM 2008

6.4.1 Kort sjangerintro: «Juan Carlos fikk plass i herberget»

Strømmestiftelsens DM fra 2008 består av en konvolutt, en til-og-fra lapp, samt et tosidig hovedbrev. Pre-sjangerne beskrivende og argumenterende kommer spesifikt til uttrykk i den personifiserte fortellingen. Hovedpersonen i fortellingen er Juan Carlos. Han var et såret og forlatt gatebarn. Nå er han fått nye «foreldre» gjennom organisasjonen Alayas arbeid blant gatebarn, og bor i Alalays barnelandsby sammen med sine to biologiske søsken. Fortellingen avsluttes oppsummerende som DM-sjangere flest – med en pengeforespørsel. Pengene skal gå til barn som Juan Carlos og Alayas arbeid. Forespørselen er personlig rettet mot giveren, i tråd med DM-sjangerens personlige preg. I den sammenhengen benyttes julekonteksten DMen er en del av, slik at forespørselen kan personliggjøres ved bruk av den norske julekonteksten.

6.4.2 Diskurs: «Jule-DM i kristen språkdrakt»

Antydningen til en kristen diskurs møter en allerede på forsiden av selve konvoluttens. Stjernehimlen, et sovende barn og teksten «*det var plass til ham i herberget*» gir umiddelbare assosiasjoner til julens kristne budskap. Intertekstualitet preger tekstvalget. Ett av Bibelens mest sentrale vers fra juleevangeliet tas i bruk: «*For det var ikke plass til dem i herberget*» (Bibelen, 1985, Luk 2, 7). Den norske julediskursen forankres dermed i en kristen virkelighetsbeskrivelse. Denne forankringen danner inngangsporten til konvoluttens innhold. Her ligger det en «teasereffekt» i forhold til å få vite hva som menes med begrepet «*plass til*

ham i herberget». Man er vitne til en rekontekstualisering og pirres til å ville vite hvorfor. En rekontekstualisering antydes også i forhold til konvoluttens bildebruk. Et nærbilde av et sovende guttebarn med hendende foldet fyller en fjerdedel av konvolutten. Det er tydeligvis ikke Jesusbarnet. For å få vite mer om samspillet mellom tekst og bilde inviteres man til å åpne konvolutten.

Forsidebildet fra konvolutten gjentas på ny i toppen av hovedbrevet. Her vies både gutten og stjerne plass på ny. Som visuell effekt har man forankret overskrift og DMens introduksjonstekst i selve bildet. Teksten kan i samspill med bildebruken gi visse assosiasjoner til bibelens julefortelling om å sove på et nytt sted: *«I går var asfalten sengen hans. Men i natt sover han trygt. Han har fått kommet inn i herberget*». Ulike diskurser syntes å være aktive i disse linjene. Her finnes som tidligere nevnt både en julediskurs og kristen diskurs. Men man finner også antydninger til bistandsdiskursen, der en tidligere begredelig tilstand har endret seg gjennom andres hjelp.

Samspillet mellom disse ulike diskursene manifesterer seg i hele DMen. Spesielt kan dette sees i lys av den aktive bildebruken som forankres i flittig bruk av billedtekst. På et av bildene vises det til en julefest der Juan Carlos står sammen med julenissen. Her fremkommer en tydelig julediskurs. På et annet bilde beskriver billedteksten oss hvordan jula feires med utgangspunkt i en kristen diskurs: *«Forventningsfulle små gutter feirer at Jesusbarnet blir født i en fattig stall, nesten som dem selv*». Bistandsdiskursen plasseres noe i bakgrunnen i bildebruken, selv om det ene bildet inneholder et smilende barn komplettert av teksten: *«På Mamita Agys» trygge favn*». En annen diskurs som derimot benyttes flittig, både i bilder og tekst er familiediskursen. Fortellingen om Juan Carlos bygger på en medlidenhetsdiskurs, ettersom han på gaten var alene og forlatt. I barnelandsbyen blir han derimot gjenforent med sine to biologiske søsken, samt at han mottar nye omsorgspersoner: *«Sammen med sine biologiske søstre, nye «søsken» og «mamma» Juanita fikk han den beste julegaven av alle: Kjærlighet, trygghet og frihet*». Familiediskursen gjentas i bildebruk og tekst gjennom hele DMen. Viktigheten av en velfungerende familiekonstellasjon fremheves flittig: *«Han fikk mat, og klær, og ble alle de store barnas lillebror*». Samhold og omsorg for hverandre tematiseres. Familiediskursen supplerer i så måte de øvrige diskursene, og passer videre godt inn i julekontekstens familiefokus. Julekonteksten er for øvrig gjennomgående i hele DMen.

Fortellingen om Juan Carlos starter rundt julehøyden i 2006. Flere av bildene er forankret i en julekontekst. I et av bildene forteller at Jesusbarnet blir feiret i barnlandsbyen. Dette antyder at Strømmestiftelsens kristne virkelighetsforståelse også syntes å bli promotert av deres samarbeidspartner Alalay. Her aner man en underliggende interdiskursivitet i form av at den kristne virkelighetsforståelsen er tilstedeværende hos begge parter. For Juan Carlos syntes derimot den kristne virkelighetsforståelsen noe begrenset. I den ene bildeteksten sies det at han er borti «*jul for første gang*». Likevel inkluderes han i feiringen av Jesu fødsel. Enkelte vil kunne reagere på dette som en uheldig kristen trosformidling i en bistandsdiskurs. I DMen gis derimot en slik form for kritisk diskurs lite rom. Julens kulturkontekst forankres og formidles gjennom en kristen virkelighetsforståelse. Forankringen legitimeres av generalsekretær Øyvind Aadlands personlige signatur i brevet. Han går god for innholdet og DMens helhetlig utforming. I det siste avsnittet, der gaveoppfordringen gis, er kristen terminologi tilstede:

«Derfor ber vi deg om å støtte arbeidet vårt blant gatebarn og andre utsatte barn verden over, slik at de kan møte en åpen dør til herberget. Gi en julegave som virkelig varmer – bruk giroen! Med ønske om en velsignet julehøytid, Øyvind Aadland, Generalsekretær.»

De semantiske relasjonene og metaforene i teksten tyder på en kristen forankring. Det er ikke sikkert at «*en velsignet julehøytid*» ville vært et det mest naturlige valget for en generalsekretær i en humanistisk bistandsorganisasjon. Ei heller metaforen «herberget». Som aktør i teksten syntes generalsekretær Aadland å benytte sin rolle til å forankre teksten i et kristent perspektiv. Her er han aktiv, spesifikk og personlig. Selv om Juan Carlos er fortellingens hovedperson, blir hans verdensanskuelse lite fremhevet. Verdensanskuelsen kommer heller ikke stort til uttrykk gjennom de adskillig mer passifiserte rollene i teksten – Juan Carlos søsken, de ansatte i Alalay, barnene i barnlandsbyen, osv. Makten til å definere sannhet og virkelighet gis i stor grad til Strømmestiftelsen, representert av generalsekretær Aadland. Her blir kulturkonteksten rundt juletider, både i Norge og Bolivia, fylt hovedsakelig med et kristent innhold.

6.4.3 Stil: «Et identitetsfelleskap med høy sannhetsgestalt»

I DMen er det stemmebruken til generalsekretær Øyvind Aadland som er dominerende. Det er han som på mange måter målbærer tekstens problemstilling og løsning. Gjennom hans

fortellerstemme presenteres Juan Carlos hjerteskjærende historie og den lykkelige løsningen på problemet – Alalays barnelandsby. Aadland er den personlige stemmen i teksten, og det er han former de øvrige aktørenes personlighet og fremtoning. Tekstens virkelighetsformidling og representasjon hviler i stor grad på generalsekretæren. Dette sier noe om maktforholdet i teksten. Hans presentasjon suppleres av en tilstedeværende faktaboks om organisasjonen Alalay, deres arbeid og samarbeidet med Strømmestiftelsen. Faktaboksen representerer på mange måter kunnskaps- og informasjonsstemmen i DMen: «*Organisasjonen Alalay oppsøker gatebarn i La Paz og Santa Cruz i Bolivia og inviterer dem til å komme til Alalay for å få et bedre liv*». Faktaboksen bidrar til å gjøre den pengejagene stemmen styrket. Slik legges grunnlaget for generalsekretærens høye modalitet i henvendelsen til DMens mottaker: «*Gi en julegave som virkelig varmer – bruk giroen!*» Beskjeden er tydelig, resolutt og nærmest som en befaling: «*Bruk giroen!*» Stemmen syntes dermed å utrykke stor tro på DMens helhetlige budskap – inkludert verdisett og virkelighetsforståelse.

Aadlands tydelige stemme skiller seg noe fra stemmene som kommer til uttrykk gjennom bildene. Bildene er i stor grad tatt innenfor en halv-total eller nær ramme. Blikkene er sjeldent rettet mot kamera, og flere av dem er svært detaljerte og informasjonsrike. Samlet sett kan det likevel argumenteres for at de utgjør en bydende invitasjon – se hvor bra vi har det, la andre også få det slik! Omsorgen, gleden og tryggheten som formidles samlet roper ut viktigheten av giverglede og bistand. Den kristne virkelighetsforståelsen gis kun en svak stemme i bildene samlet sett. Det er bildeteksten som i stor grad forsterker eller skaper denne stemmen. På til- og-fra kortet syntes en kristen virkelighetsforståelse å komme til uttrykk, ettersom engleillustrasjoner fyller hele baksiden av kortet. I motsetning til året før er englene hverken å finne på hovedbrevet eller konvolutten. På konvolutten har man valgt å la den kristne stemmen komme til uttrykk på andre måter. Samspeillet mellom intertekstualitet i tekstvalget og bildebruken tilkjenner en kristen virkelighetsforståelse, som nevnt tidligere. I selve hovedbrevet prydes ikke bakgrunnen av noen illustrasjon, den er hvit.

Den kristne virkelighetsforståelsen istemmes altså ikke først og fremst i den visuelle utformingen. Den gis en langt mer sentral plass i selve teksten. Der sannhetsgehalten i den kristne virkelighetsforståelsen omtalens er modaliteten høy: «*Jesusbarnet ble født i en fattig stall*». Generalsekretærens kristne terminologi er allerede nevnt. Assosiasjoner til en kristen virkelighetsforståelse finnes også på selve giroen som skal fylles ut: «*La dem få komme inn i herberget. Gi en julegave som virkelig varmer til gatebarn og andre fattige, utsatte barn.*».

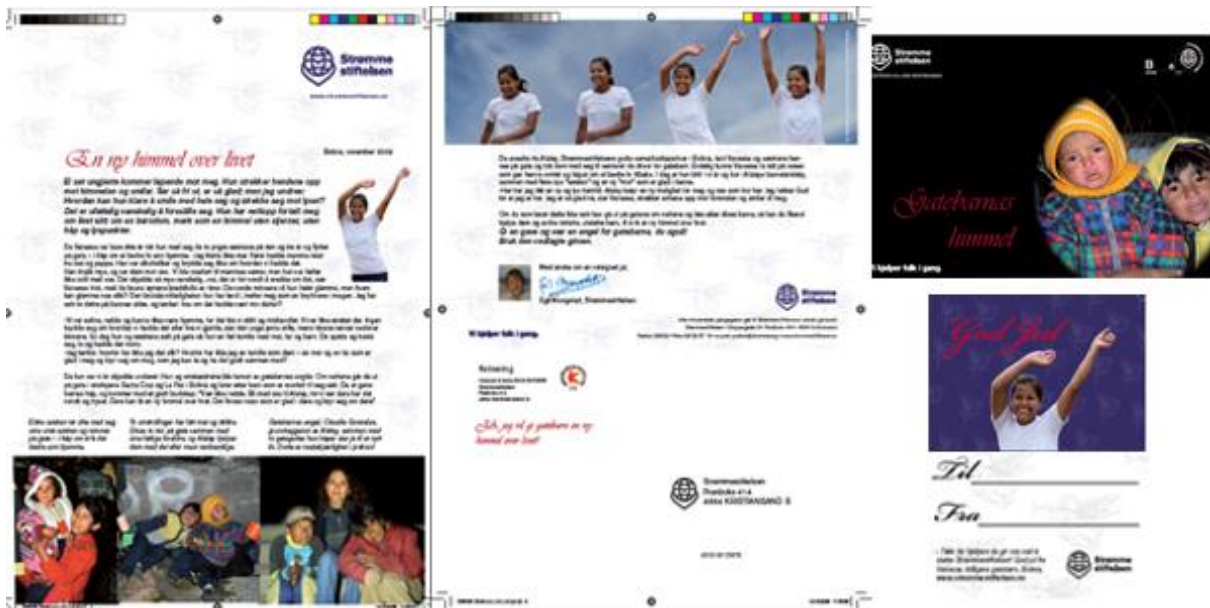
Her brukes ikke bare metaforen herberget på ny, men det vises også til julehøytiden, en høytid som allerede har blitt forankret i en kristen virkelighetsforståelse tidligere i teksten. Her spilles det parallelt på den norske julekonteksten, der gaver er en naturlig del. Julediskursen, bistandsdiskursen og den kristne diskursen flettes sammen til en felles stemme. Aadlands frimodige «*Bruk giroen!*» utfordrer mottakeren til å slutte opp om denne sammenflettede stemmen.

At det er et kristent virkelighetssyn som ligger til grunn for Alalays barnlandsby er trolig, men likevel usikkert. Bortsett fra et bilde og en bildetekst der feiringen av Jesu fødsel nevnes, blir fundamentet for deres arbeid ikke berørt. Den stemmen kommer ikke til ordet. Den er utelatt både i faktaboksen der organisasjonen presenteres, samt i hovedtekstens DM. Om dette er bevisst eller ikke fremstår uklart. Det som er klart er derimot at generalsekretærens stemme i forhold til verdisyn, identitet og virkelighetsforståelse fremstår enerådende. Det er hans syn på virkeligheten, og dermed også indirekte Strømmestiftelsens virkelighetssyn, som kommer til uttrykk. Dermed kan det kommunikative uttrykket oppfattes som både et uttrykk for hans personlige identitet og Strømmestiftelsens identitet, derav også en gruppeidentitet.

6.4.4 Oppsummering: «Tydelig virkelighetsbilde, tydelig avsender»

Det er liten tvil om at DMens kommunikative uttrykk synes å preges av et kristent virkelighetsbilde. De metaforene som er valgt kan i stor grad relateres til en kristen kontekst. Julekonteksten gis hovedsakelig en kristen forankring. Bortsett fra et visuelt bilde med julenissen (forøvrig et resultat av den kristne helgenen St. Nicholas), syntes situasjonskonteksten å ha et utelukkende positivt syn på det kristne virkelighetsbildet. Jesu fødsel feires, og det slås fast i en bildetekst at han «*ble født i en stall*». Usikkerhet omkring denne hendelsen tematiseres ikke. Perspektivet er at den kristne virkelighetsforståelsen er sann. Generalsekretær gir sin underskrift til kommunikasjonsuttrykket og tilslutter seg dermed en slik virkelighetsforståelse Selv om Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag ikke nevnes eksplisitt, er fokuset på Jesusbarnet og hans fødsel i «herberget», et tegn på organisasjonens verdimesse forankring. Det er vanskelig for mottakeren å gjennomgå DMen uten å merke seg dette. Selv om organisasjonens kristne verdigrunnlag synes noe nedtonet i forhold til fjorårets DM, er det likevel tydelig tilstede som en del av det kommunikative uttrykket.

6.5 Strømmestiftelsens jule-DM 2009

6.5.1 Kort sjangerintro: «En sterk personifisert historie, med Vanessa»

Strømmestiftelsens DM-valg fra 2009 er noe spesielt. Dette året ble det nemlig sendt ut to ulike DMer. Utsendelsen ble fordelt 50/50. Den ene av DMene var helt ny, mens den andre var en tilnærmet lik kopi av 2007-versjonen. Denne har allerede blitt viet godt med spalteplass med tanke på at den også dukker opp dette året. Jeg velger derfor i denne omgang å konsentrere meg om nyproduksjonen i 2009. Sjangermessig er det likevel interessant å merke seg at nyproduksjonen i 2009 bygger videre på en rekke av sjangervalgene fra 2007-versjonen. Fortellingen er sterkt personifisert, drevet av pre-sjangeren intervju. Også i nyproduksjonen er det en jente fremstår som hovedaktør. Denne gangen er derimot Bolivia som er utgangspunktet, og tematikken er gatebarn. Vanessa's historie handler om en dysfunksjonell familie, der vold og rus tvinger henne og hennes to yngre søsken på gata – til «gatebarnas engler» reddet dem. Fortellingen presenteres på en illustrert englebakgrunn, i likhet med 2007-versjonen. Til-og-fra-lappenes bakside er også lik. Det kan nesten synes som om Strømmestiftelsen har utviklet et egenanvend sjangertrekk innenfor DM-sjangerens rammeverk i form av englebruk.

6.5.2 Diskurs: «Bistandsarbeid med takk til Gud»

Konvoluttens forside bærer tydelig preg av en bistandsdiskurs. Hele konvoluttens forside er svartlagt, utenom et bilde der to små mennesker møter blikket til leseren. Blikkene og ansiktene sier sitt. Det ene barnet ser trist ut, mens det andre syntes tappert å presse frem et smil. Det er få detaljer rundt barnene i bildet. Modaliteten er høy – hjelp oss! Det bydende bildet suppleres av Strømmestiftelsens slagord: «*Vi hjelper folk i gang*». Et håp i mørket skimtes også i den rosa teksten som gis plass på den svarte bakgrunnen: «*Gatebarnas himmel*». Kontrastene er tilstedeværende. Strømmestiftelsen syntes å være hjelperen. For å vite mer må man åpne opp konvoluttens forside. Hvilket meningsinnhold som skal legges i ordet himmel er uklart. Man må åpne for å finne det ut. Bistandsdiskursen og medlidenhetsdiskursen er i forgrunnen.

Hovedbrevets overskrift gjentar himmelmetaforen: «*En ny himmel over livet*». Historien til «*ei søt ungjente*» gis god plass videre i teksten. Gatebarnproblematikken tematiseres gjennom hennes livshistorie, der Alalays senter for barnebarn presenteres som løsningen på problemet. At løsningen gir resultater forankres i bildebruken av Vanessa. Hun strekker armene mot himmelen, er glad og kommer selv til ordet: «*Jeg takker Gud for at jeg er her. Jeg er så glad nå, sier Vanessa, strekker armene opp mot himmelen og smiler til meg*». Slik forankres bistandsdiskursen i en kristen virkelighetsforståelse Himmelen betyr noe mer enn bare en himmel for Vanessa. Hun takker Gud for at hun ble tatt hånd om av Alalay. I et av DMens bilder forankres dette verdenssynet ytterligere i bildeteksten. På bakken sitter en dame med to forkomne gutter på hver sin side: «*Gatebarnas engel, Claudia Gonzales, grunnleggeren av Alalay, sammen med to gategutter hun håper sier ja til et nytt liv. Dette er nestekjærighet i praksis!*». Bildeteksten fremhever Claudia Gonzales som en engel, og gir dermed både henne og organisasjonen Alalay en kristen forankring. Forankringen forsterkes gjennom den semantiske konstruksjonen «*nestekjærighet i praksis*». Tatt i betraktning settingen den brukes i, kan ordbruken gi en vag intertekstuell henvisning til Jesu formidling av den gyldne regel: «*Alt dere vil at andre skal gjøre mot dere, skal også dere gjøre mot dem. For dette er loven og profetene i en sum (Bibelen, 2011, Matt 7,12)*».

Som aktører i teksten syntes Vanessa og organisasjonen Alalay å være samstemte om en kristen virkelighetsforståelse. En kristen diskurs fremheves, mens en kritisk diskurs er fraværende. Den fortellende aktøren i DMen, Egil Mongstad, slutter opp om det kristne verdenssynet i DMens oppsummering: «*Gi en gave og vær en engel for gatebarna, du også! Bruk den vedlagte giroen. Med ønske om en velsignet jul, Egil Mongstad, Strømmestiftelsen.*»

Pengeforespørselen preges av kristen terminologi. Det er verd å merke seg at aktøren Egil Mongstads stillingstittel ikke kommer til uttrykk, det er kun Strømmestiftelsen som benyttes. Dermed fremstår han som en representant for Strømmestiftelsen, han er organisasjonens ansikt utad. Det som formidles kan dermed gi oss innblikk i organisasjonens interdiskursive forankring og diskursive praksis. DMen signaliserer på mange måter at en kristen virkelighetsforståelse syntes å ligge til grunn i organisasjonen.

Det er bistanstdiskursen, den kristne diskursen og Vanessas individuelle diskurs som er fremtredende i DMen. Julediskursen er fraværende, selv om til-og-fra lappene bidrar til å målbære denne. I hovedbrevet står Egil Mongstads hilsen om «en velsignet jul» alene som en direkte henvisning til julediskursen. Det er Vanessas historie og redning som vies oppmerksomheten i situasjonskonteksten. Fortellingen er spesifikk i forhold til henne, men mindre detaljert i forhold til hennes omgivelser og Alalays virksomhet. Den personlige diskursen tas i bruk for å fremheve en sår tematikk om gatebarns desperasjon. Hovedfokuset er Vanessa. Målet er å hjelpe gatebarn. Virkemiddelet er bistand. Rammene det skjer innenfor er en kristen virkelighetsforståelse. En diskursiv enhet kommuniseres i DMen.

6.5.3 Stil: «Ulike stemmer, felles identitet»

Vanessas stemme er helt sentral i DMen. På mange måter binder stemmen hennes sammen tematikk, diskurser og den rådende virkelighetsoppfatningen. Hun gir stemme til andre gatebarn og viser hvordan en gave kan hjelpe. Samtidig promoterer hun Strømmestiftelsens utgangspunkt for deres arbeid, i det hun slutter seg til deres kristne verdigrunnlag i form av at «*hun takker Gud for at jeg er her*». Vanessa bidrar i så måte til å legitimere Strømmestiftelsens bistanstdmodell. Derfor er det kanskje ikke helt tilfeldig at Egil Mongstad velger å benytte seg av akkurat dette sitatet i fortellingen. Å la andre omtale grunnlaget for ens arbeid i positive ordlag, kan ofte være bedre enn å gjøre det selv. Vanessas personlige identitet og Strømmestiftelsens identitet finner sammen.

Det er samstemthet å spore i representasjonen av virkeligheten. Ulike og konkurrerende syn er fraværende. Gjennom en orkestrering av tekst, bilder og illustrasjoner samstemmes DMen i en kristen virkelighetsforståelse. Egil Mongstad, som signerer under budskapet, syntes å ha tro på helhetsbildet som presenteres: «*Om du som leser dette ikke selv kan gå ut på gatene om nettene og lete etter disse barna, så kan du likevel hjelpe dem og andre forlatte, utstøtte barn,*

til å få en ny himmel over livet». Mottakeren inviteres med til å gjøre noe, og teksten på giroen er offensiv: «JA, jeg vil gi gatebarn en ny himmel over livet!». Giroteksten formelig roper ut sitt budskap, og DMen uttrykker en høy modalitet i forhold til muligheten for å lykkes med gatebarnarbeidet.

Et av kjennetegnene til et semantisk uttrykk som «*en himmel over livet*» er dens assosiasjonsmuligheter. For noen kan assosiasjonsmuligheten ilegges en fysisk realitet, mens andre kan tillegge den samme semantiske relasjonen metaforisk tyngde, og se ordbruken i lys av et bestemt verdenssyn. Denne muligheten ligger i den tidligere nevnte setningen: «*Jeg takker Gud for at jeg er her. Jeg er så glad nå, sier Vanessa, strekker armene opp mot himmelen og smiler til meg.*» Parallellen som skapes her kan tolkes dithen at Vanessa ikke bare er glad fordi hun har fått et fysisk hjem, men også fordi hun har fått en himmel over livet, en tro. En kristen mottaker av DMen vil kanskje kunne ilegge metaforen «*himmel*» denne betydningen både her, og dermed også andre steder i DMen. Når giroen etterspør om mottakeren vil gi «*gatebarna en ny himmel over livet*», kan metaforen hos noen gi assosiasjoner til et evighetsperspektiv:

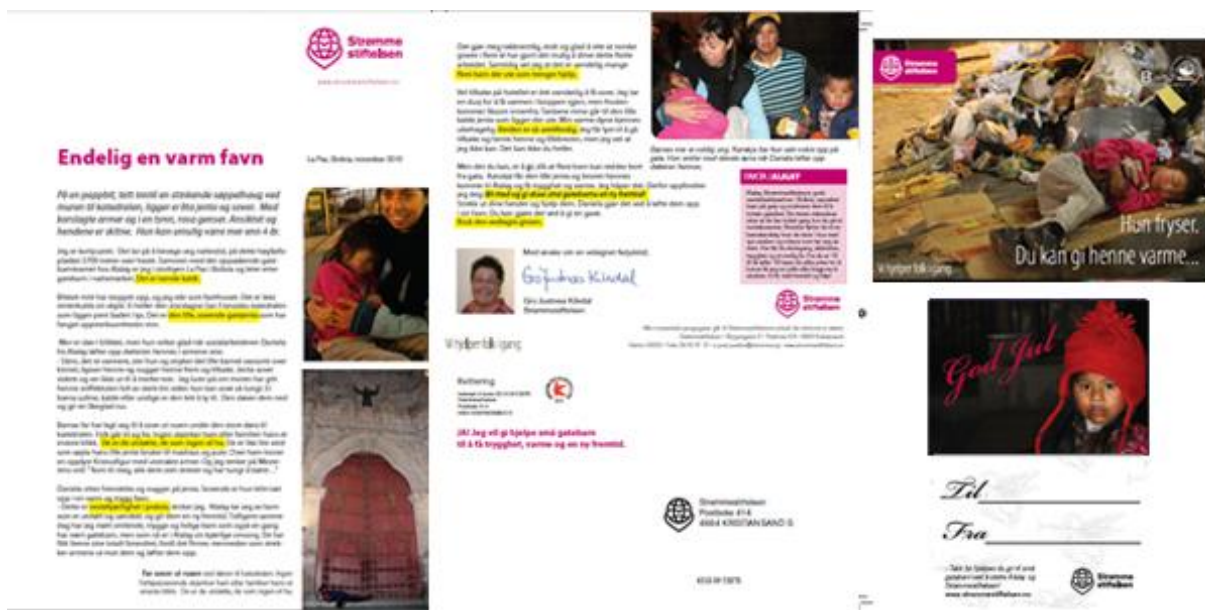
«Og jeg så en ny himmel og en ny jord, for den første himmel og den første jord var borte, og havet fantes ikke mer.[...] Han skal tørke bort hver tåre fra deres øyne, og døden skal ikke være mer, heller ikke sorg eller skrik eller smerte. For det som før var, er borte.» (Bibelen 2011, Åp 21, 1 – 4)

En tydelig stemme fremhever bistandsstemmen. Denne blir båret frem av både fortellerstemmen og Vanessa. Viktigheten av å hjelpe blir formidlet, grunnlagt og understreket. Vanessa personlighet skinner igjennom ved bruk av flere sitater. Sitatene er plukket av forteller Mongstad som selv har møtt Vanessa ansikt til ansikt: «*Jeg har selv to døtre på hennes alder, og tenker: hva om det hadde vært min datter?*». Hans empati og nærkontakt med problemstillingen gir kredibilitet i fremføringen av budskapet. At Vanessas historie har preget Mongstad kommer til uttrykk flere steder, og legitimerer det kommunikative uttrykket, og balanserer maktforholdet mellom forteller og hovedaktøren i fortellingen. Organisasjon som har reddet Vanessa får ikke en egen stemme, men blir målbært av Mongstad og Vanessa. Det er de to som er hovedaktørene i DMen. De syntes å stå sammen om det kommunikative uttrykket, der en kristen verdensanskuelse danner bakgrunnsteppe for bistandsarbeidet.

6.5.4 Oppsummering: «Bistandsarbeid forankret i et bestemt verdenssyn»

DMen preges av en kristen forståelse av verden. Tekstens hovedperson Vanessa tilslutter seg dette eksplisitt. Strømmestiftelsens ansikt utad, Egil Mongstad, forankrer denne verdensanskuelsen gjennom å knytte begreper som «*velsignet*», «*engel*» og «*himmel over livet*» til gatebarnproblematikken. Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag er tilstedeværende selv om det ikke henvises til eksplisitt. Stemmene i teksten er likevel samstemte om at bistandsarbeid kan forankres i en kristen verdensanskuelse. Mottakeren blir utfordret på å «*være en engel for gatebarna*» og å gi gatebarna «*en himmel over livet*». Leseren overlates her til sine egne assosiasjoner, men det er vanskelig å tolke dette bort fra en kristen diskurs. Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlags syntes å være tydelig tilstede, og det kan også syntes å være et element i selve kommunikasjonshandlingen.

6.6 Strømmestiftelsens jule-DM 2010

6.6.1 Kort sjangerintro: «Utsendt som urettferdighetsobservatør»

Sjangermessig skiller dette årets DM seg noe fra de øvrige. Leseren blir fremdeles servert en personifisert fortelling, men i dette tilfellet trekker historien spesifikt på refererende og observerende sjangertrekk. Fortellingens skribent er nemlig også hovedaktøren i teksten. Det er gjennom hennes øyne gatebarnenes nød blir åpenbart. Hennes opplevelse av å være med organisasjonen Alalay i den bolivianske storbyen La Paz legger grunnlaget for budskapet til

mottakeren om å gi. DM-sjangerens kjennetegn imøtekommes i form av en tydelig avsender, signatur, fotnoteinformasjon, dato, sted og tid.

6.6.2 Diskurs: «Medlidenhet, empati og bistand»

Inngangsporten til DMen er konvoluttens forside. Denne bærer preg av en tydelig kommunisert enerådende bistandsdiskurs. Henvisninger til andre diskurser er fraværende. Teksten «*Hun fryser. Du kan gi henne varme...*» er integrert med iøyenfallende hvit skrift over et hjerteskjærende bilde. Bildet fyller hele konvoluttens forside. På bildet vises et skittent sovende barn tett opptil en søppelhaug. Hun ligger ute, på stein, uten pute og dyne – kun noe tynn papp fra søppelhaugen er tatt i bruk som seng. Medlidenhetsdiskursen aktiveres og forsterker bistandsdiskursen. Følelsesregisteret settes i sving. En «tvinges» til å åpne konvolutt for å vite hvordan det lille mennesket kan gis varme. Konvolutt signaliserer med tekst i venstre hjørne Strømmestiftelsens mål: «*Vi hjelper folk i gang*».

I hovedbrevet forsterkes bistandsdiskursen av den individuelle diskursen Strømmestiftelsens Gro Kiledal representerer. Hun knytter behovet om hjelp til egne opplevelser og egen samvittighet: «*Tankene mine går til den lille kalde jenta som ligger der ute. Min varme dyne kjennes ubehagelig. Verden er så urettferdig.*» Men det er håp, hun har observert et arbeid gjennom Alalay som kan gjøre noe med situasjonen: «*Kanskje får den lille jenta og broren hennes komme til Alalay og få trygghet og varme. Jeg håper det. Derfor oppfordrer jeg deg: Bli med og gi disse små gatebarna en ny fremtid!*» Hennes individuelle opplevelser er grunnlaget for tematikken og perspektivene som presenteres. Hun fremstår personlig, spesifikk og aktiv. De andre aktørene, barnet hun observerer og Alalay hun er med, gis ikke ordet selv. Det er den individuelle diskursen som er formgivende. Riktignok suppleres hennes opplevelser av en faktaboks der Alalays arbeid og samarbeid med Strømmestiftelsen sies noe om. I det store og det hele er det likevel Strømmestiftelsens representant en må stole på. Hun gis stor definisjonsmakt i forhold til hva som ekskluderes og inkluderes i teksten.

Selv om fortellingen antyder at La Paz er et kaldt sted å være, sies det lite om hvilken kulturkontekst fortellingen er formet i. Julediskursen er fraværende i hovedbrevet. Man kan samtidig ane en kristen virkelighetsforståelse i enkelte utsagn: «*Over ham troner en opplyst Kristusfigur med utstrakte armer. Og jeg tenker på Mesterens ord: «Kom til meg, alle dere som strever og har tungt å bære*». Teksten suppleres av et bilde der jentas far ligger sovende

på trappene til den storslagne San Fransisko katedralen. I denne delen av teksten finner man altså en direkte henvisning til Jesu ord i Matt 11,28, samt en beskrivelse av handlinger som utspiller seg i nærheten av en katedral. Dette kan antyde en kristen diskurs. Det samme kan Gro Kiledals hilsen til DM-mottakeren helt på slutten: «Med ønske om en velsignet førjulstid».

Ettersom det er den individuelle diskursen som er rådende i DMen, er det likevel en utfordring å vite om det er hennes virkelighetsforståelse som kommer til uttrykk, eller Strømmestiftelsens. Hennes tekstlige grep kobles utelukkende til den individuelle diskursen. I det visuelle designet er den kristne diskursen fraværende. Det eneste stedet man finner en antydning til en kristen virkelighetsforankring er på baksiden av til-og-fra kortene. Her gjentas englebakgrunnen fra tidligere år. I forhold til tekstens omtale av katedralen i byen, samt bilde av denne, er det vanskelig å vite om dette er ment å relatere til en kristen virkelighetsforståelse, eller om det kun er snakk om en kulturell diskurs. Hentydningene til en kristen diskurs i DMene er noen, men få. Bistandsdiskursen syntes å bli løftet frem som den sentrale aktøren. Denne forankres ikke først og fremst i en kristen diskurs, men i en medlidenhetsdiskurs, fylt med følelser og empati.

6.6.3 Stil: «Et overdøvende rop om hjelp»

Det er Strømmestiftelsens Gro Kiledal som målbærer de ulike stemmene i DMen. For det første er hennes egen stemme svært sentral, som referent, observatør og bistandsaktør. Hun lar andre komme til ordet, men er snar med å knytte egne tanker til det uttalte: «*Sånn, det er varmere, sier hun . [...] Jeg lurte på om moren har gitt henne sniffekluten full av sterk lim siden hun kan sove så tungt*». Det er gjennom Strømmestiftelsens representant lidelsen, håpløsheten og håpet gis en stemme. Det er gjennom den individuelle og personlige stemmen utbroderingene skjer. Verdien av å se andre, bry seg og ta ansvar presenteres leseren i form av en personlig identitet. Det er hun som minnes ord fra «*Mesteren*», det er hun som observerer far utenfor katedralen, og det er hun som henvender seg til leseren om å gi. Stemmen hennes er personlig. Den personlige signaturen knyttes likevel opp i mot den arbeidsplassen hun tilhører, Strømmestiftelsen. Hun er en del av en diskursiv praksis, og selv om den personlige stemmen er dominerende, legger en organisasjons interdiskursivitet ofte føringer i forhold til hva som kan og bør kommuniseres. Utover en bistandsdiskurs er denne vanskelig å peke ut.

Strømmestiftelsen har et kristent verdigrunnlag, men stemmen i DMen syntes ikke å være opptatt av å rope dette ut nevneverdig høyt. En syntes å være adskillig mer opptatt av å gi stemme til lidelsen, kulden og viktigheten av å hjelpe. DMen preges av et visuelt grep der viktige semantiske enheter vies ekstra oppmerksomhet i form av en gul utheving: «*det er isende kaldt*», «*den lille, sovende gatejenta*», «*de er utstøtte, de som ingen vil ha*» og «*bruk den vedlagte giroen*». Her er det verd å merke seg at ingen semantiske relasjoner som synes å kunne kobles opp i mot et kristent virkelighetsbilde blir gitt en gul utheving. Det er bistandsstemmen som er gjennomgående i samtlige uthevninger. Det er også denne som enerådende vies oppmerksomheten i gaveetterspørselen: «*Men det du kan, er å gi, slik at flere barn kan reddes bort fra gata. Kanskje får den lille jenta og broren hennes komme til Alalay og få trygghet og varme. Jeg håper det*». Teksten på gavegiroen har det samme bistandsfokuset: «*JA! Jeg vil gi hjelpe små gatebarn til å få trygghet, varme og en ny fremtid*.» Gro Kiledal knytter sin personlige identitet tett opptil bistandsstemmen. Det er denne som gis høyt volum i DMen. Stemmen som viser til julens innhold, kulturelt og religiøst, er hviskende. Derfor kan den også oppleves noe utfordrende å få tak i. Leseren av jule-DMen presenteres for en følelsesladet personlig stemme med en personlig historie gjennom personifiserte skjebner. Den personlige identitet og stemme er rådende. Den suppleres delvis av en informativ stemme i form av en faktaboks, samt en religiøs stemme i form av engler, men stort sett er det bistandsstemmen som tar plassen. Stemmene er ikke i konflikt med hverandre, men det er liten tvil om hvilken av dem som krever oppmerksomheten. Verdien i å hjelpe ande syntes å være det viktigste å formidle.

6.6.4 Oppsummering: «Bistand i fokus»

Virkelighetsforståelsen i denne jule-DMen er noe utfordrende å gripe tak i. Referansepunktene til en kristen virkelighetsforståelse er tilstede, men de er få. Omtalen av katedraler, samt sitering av «Mesteren», genererer ikke automatisk en kristen virkelighetsforståelse. Det kan like gjerne være snakk om en allmennreligiøs diskurs, en kunnskapsdiskurs eller en kulturdiskurs. Overførbarheten fra en individuell identitet til Strømmestiftelsens identitet er også diskutabel. Dette gjøres aldri eksplisitt, og mangelen på henvisninger mellom dem, vanskeliggjør en bastant konklusjon i så måte. Kristen terminologi er likevel tilstedeværende. Selv om omfanget er redusert i forhold til foregående DMer, fremtrer fremdeles engler og ønsket om en velsignet julehøytid i det kommunikative uttrykket. Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag syntes trolig å kunne være en del av det

kommunikative uttrykket, om enn i en betydelig redusert form.

6.7 Strømmestiftelsens jule-DM 2011

6.7.1 Kort sjangerintro: «Gatebarn i en engel favn»

2011-DMen består av en konvolutt, en til-og-fra lapp, samt et tosidig hovedbrev i to versjoner. Den eneste forskjellen i hovedbrevene er at det gis tallalternativer på den ene siden, mens den andre utelater dette. Denne forskjellen synes ikke å ha konsekvenser for analysen og vil derfor ikke legges vekt på. Ellers er DM-sjangeren dette året preget av en personlig stil der pre-sjanger kommer til uttrykk i form av instruksjon, argumentasjon og fortelling. Fortellingen omhandler grunnleggeren av Strømmestiftelsens partnerorganisasjon Alalay, og fokuserer på det arbeidet som gjøres blant gatebarn i Bolivia. Refleksjon og argumentasjon er ført personlig i pennen av generalsekretær Øyvind Aadland, og han benytter seg særlig av en spørrende form i møte med leseren for å åpne deres lommebok.

6.7.2 Diskurs: «Med et bistsandskall fra Gud»

«Det finnes engler». Dette er tekstbudskapet som pryder konvolutten. Teksten er lagt som et tydelig blikkfang over konvoluttens blåtonede bilde med snøkrystaller. Dersom man ikke kjenner til Strømmestiftelsens logo oppe til høyre vil en bistsandsdiskurs være umulig å gjetteseg til. Påstanden vitner derimot om en eller annen religiøs diskurs. Man må åpne konvolutten

for å finne ut hva dette handler om. Overskriften på hovedbrevet en da møter en er «Gatebarnas engler». Den påfølgende teksten er slik:

Han fødtes i en stall, fordi det ikke var plass i herberget. Hver eneste dag opplever mennesker verden over at det ikke er plass til dem. Heldigvis finnes det engler iblant oss, med store hjerterom for dem som lider.

Bistandsdiskursen er tett knyttet opp i mot en kristen versjon av julekonteksten. Engler nevnes, og gjentar overskriften. Setningen «*Han fødtes i en stall, for det var ikke plass i herberget*» bærer i seg en tydelig intertekstuell relasjon til juleevangeliet: «*(...) og hun fødte sin sønn, den førstefødte, svøpte ham og la ham i en krybbe. For det var ikke plass til dem i herberget*» (Bibelen, 2011, Luk 2,7). I Bibelen konkretiseres det senere i teksten at guttebarnet navn er Jesus. I jule-DMen gis aldri «*han*» et navn eller en konkretisering. Likevel er det tydelig for de med kjennskap til julen, eller et kristent virkelighetsbilde, at innledningsavsnittet danner paralleller fra juleevangeliet inn i dagens virkelighet. Parallellen bidrar til å gi bistandsdiskursen en kristen forankring. Denne forankringen fortsetter utover i teksten, der generalsekretær Aadland blir personlig i forhold til hvordan han ville opplevd å være et lidende gatebarn:

«Jeg tror jeg ville bedt til Gud hver eneste kveld om at han måtte fri meg fra livet, med tanken om døden som eneste utvei. En liten flik av hjertet mitt ville håpet at Gud sendte meg en engel. En engel som kunne hente meg opp fra kulda i rennesteinen.»

På ny gis bistandsdiskursen et kristent uttrykk. Julediskursen forankres enda tydeligere i en kristen virkelighetsforståelse. Den kulturelle konteksten fylles med kristent innhold i situasjonskonteksten. Alle metaforene bidrar til å trekke virkelighetsforståelsen i en tydelig retning. Det hele drives frem av Aadlands individuelle diskurs. Når grunnleggeren av Strømmestiftelsens partnerorganisasjon Alalay trekkes frem av Aadland, syntes også hun å bygge aktivt opp om en kristne diskursen: «*Med et kall fra Gud ble gatebarna Claudias livsoppgave. I 21 år har hun lett gatelangs etter barn, for å gi dem et godt en trygg favn, et godt hjem og et liv som er verd å leve.*» Samspillet mellom aktørene i DMen fremstår harmonisk. De er begge en del av en kristen virkelighetsforståelse, og begge syntes å mene at dette virkelighetsbildet er et positivt rammeverk for bistandsarbeid. Claudias utgangspunkt for hennes omsorg for gatebarn er Gud, og den kristne diskursen trer dermed frem som den

styrende interdiskursivitet i hennes arbeid. Selv om dette ikke kan slås like tydelig fast i forhold til Strømmestiftelsen, vitner den frimodige formidlingen av en kristen virkelighetsforståelse, ført i pennen av generalsekretæren, om at en kristen diskurs syntes å ha akseptable levekår både i den diskursive praksisen, og som en ledende interdiskursivitet i organisasjonen. Den kristne diskursen utfordres ikke i DMen, men fremtrer snarere som premissleverandør for bistandsarbeidet. Dette er en realitet leseren av DMen inviteres med på i den oppsummerende teksten: « *Gi din julegave. Verden blir så mye rikere når det finnes engler med store hjerterom. Med ønske om en velsignet julehøytid og et godt nytt år! Øyvind Aadland, Generalsekretær*». Budskapet om å gi suppleres av en kunnskaps- og informasjonsdiskurs innkapslet i en faktaboks. Bilder av Claudia sammen med barna vekker følelsesregisteret og stimulerer til å gi. Likevel syntes den kristne diskursen å fremstå som et god incentiv for å gi i seg selv, nesten som et sentralt argument. Semantiske valg tas i form av gjentakende bruk av metaforer med assosiasjoner til et kristent virkelighetsbilde. Begrepene som «Gud og «engel» syntes å flettes inn i teksten bevisst, der sekulære begreper også hadde fungert. Begrep i julediskursen som «nisse», «grøt» og «juletre» er ekskludert. Gatebarnenes hjerteskjærende hverdag, og Alalays hjertevarme arbeid for dem, tematiseres gjennom et kristent perspektiv.

6.7.3 Stil: «Bønn, tro og en kristen identitet»

Generalsekretær Aadland er hovedstemmen i DMen. Det er han som gir gatebarnene stemme, og formidler historien om hvordan Claudia startet sitt arbeid blant gatebarnene. Det er hans personlige identitet som preger DMen. I sin rolle som generalsekretær, med overordnet ansvar for driften, er hans stemme på mange måter også Strømmestiftelsens stemme. Hans rolle representerer Strømmestiftelsens identitet. Derfor bør hans uttalelser gis tyngde. Når Aadland promoterer bønn i DMen, formidles troen på noe større enn seg selv. Denne troen på en kraft utenfor en selv gis også en stemme i presentasjonen av Claudia, Alalays leder og grunnlegger. I dette tilfellet brukes det særegne kristne ordet «kall». «Et kall» handler i kristen terminologi om å bli kalt av Gud til å utføre en eller annen tjeneste. Strømmestiftelsen støtter dette kallet økonomisk, i form av å ha valgt Alalay som samarbeidspartner. De syntes å dele en åndelig verdensanskuelse, og dermed også i stor grad et kristent verdisett. Her fremtrer blant annet nestekjærlighetstankegangen som en relevant verdi. Nøden for forlatte og forfulgte finnes i mange former og er ikke nødvendigvis avhengig av en kristen verdensanskuelse for å tre i kraft. For Alalay og Strømmestiftelsen er derimot nestekjærlighetstankegangen forankret i en

kristne virkelighetsforståelse, og et viktig utgangspunkt for bistandsarbeidet. Aadland og Claudia syntes å være relativt samstemte om dette.

Det kristne verdensbilde kjennetegnes av en høy modalitet i DMen. Dens innhold fremstilles som sant, troverdig og reelt. Eksempler på dette er ulike semantiske buskap som: «*Det finnes engler*», «*kall av Gud*» og «*han ble født i en stall*». Øyvind Aadlands stemme forplikter i stor grad seg selv og organisasjonen til et kristent verdigrunnlag og en kristen identitet. Dette er dog først og fremst i teksten. Visuelt istemmes den kristne virkelighetsforståelsen i mindre grad. Konvoluttens forside gir en indirekte antydning. Konkrete henvendelser finnes det derimot kun en av. Det er engleillustrasjonene på baksiden av til-og-fra lappen. Det betyr at det i stor grad er Aadlands stemme som istemmer det kristne perspektivet i DMen. Og han gjør det frimodig. Giroteksten uttrykker en tro på at leseren godkjenner budskapet og gir innenfor de rammene som er satt: «Ja, jeg vil hjelpe gatebarna». Det er en bydende setning som kombineres med en argumentasjon om at en gave vil resultere i at gatebarn får hjelp. Faktaboksen i DMen gir en stemme til hvordan barna vil hjelpes og hvilke tiltak som settes inn. «*Fra de er 16 til de fyller 18 lærer de ulike yrker for å kunne få seg en jobb eller begynne å studere. Et liv med fremtid og håp!*» Om man fletter stemmene fra faktaboksen i sammen med hovedtekstens stemme, syntes den semantiske relasjonen «*fremtid og håp*» å også istemme et himmelsk perspektiv: «*For jeg vet hvilke tanker jeg har med dere, sier Herren, fredstanker og ikke ulykkestanker. Jeg vil gi dere fremtid og håp. (Bibelen 2011: Jes 29,11)*» Det er ikke sikkert alle leserne oppfatter denne dobbeltstemmen. Det er heller ikke sikkert «*fremtid og håp*» er ment som en dobbeltstemme. Men dersom den er det, er denne stemmen nok et uttrykk for at en kristen stemme i bistandsarbeidet syntes viktig for generalsekretæren, og dermed også sannsynligvis innad i Strømmestiftelsen.

6.7.4 Oppsummering: «En kristen verdensanskuelse som bistandspremiss»

Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag, og dermed også verdensanskuelse, syntes å være helt bevisst implementert i jule-DMen 2011. Troen på Gud og bønn løftes frimodig frem. Kristen terminologi er gjennomgående, og den allmennreligiøse julekonteksten fylles med et kristent innhold. Dette syntes å være en bevisst kommunikasjonshandling, anført av Strømmestiftelsens generalsekretær, Øyvind Aadland. Det er hans tydelige og personlige stemme som målbærer DMens budskap. Gatebarnene som tematiseres kommer ikke selv til ordet, men deres situasjon presenteres inngående gjennom Strømmestiftelsens

samarbeidspartner Alalay. Denne organisasjonen syntes i stor grad å dele både verdensanskuelse og verdigrunnlag med Strømmestiftelsen. Jule-DMen 2011 promoterer dette verdigrunnlaget aktivt og frimodig, i noe som synes å være en bevisst kommunikasjons handling.

6.8 Strømmestiftelsens jule-DM 2012

6.8.1 Kort sjangerintro: «Forlatt av mor, reddet av nestekjærlighet»

Strømmestiftelsens DM fra 2012 består av en konvolutt, en til-og-fra lapp, samt et tosidig hovedbrev. I tillegg medfølger to store julekort mottakeren kan benytte seg av. Pre-sjangrene trekkes på i den personifiserte fortellingen, der andre innholdselementer er flittig sitatbruk og faktaformidling. Fortellingen omkranses rundt Maria, et lite barn som ble forlatt på en benk i storbyen La Paz av sin mor. Vi følger henne fra hun blir forlatt til hun redde av organisasjonen Alalay. I deres barnelandsby gis hun omsorg og varme. Fortellingen er personlig, følelsesladd og emosjonell. Den er gjort dagsaktuell gjennom sitater, selv om selve hendelsen utspant seg tilbake i tid. Historien levendegjøres. Målet er å stimulere mottakerens hjerte til å gi – til Alalay og barna.

6.8.2 Diskurs: «En helhetlig følelsegenerert bistandsdiskurs»

Både konvolutten, hovedbrevet og til-og-fra lappene lar engleillustrasjoner fylle bakgrunnen. Dette kan gi assosiasjoner til en kristen diskurs. Samtidig fyller mer «nøytrale» julekuler forsiden på de to store julekortene, samt forsiden på til-og-fra lappene. Det blir dermed vanskelig å si om julediskursen forankres i en kristen diskurs, eller om denne kristne diskursen egentlig tilhører en allmennreligiøs/kulturell julediskurs. Det som derimot er tydelig er at samtlige tilstedeværende diskurser forankres i en tydelig bistandsdiskurs. Allerede på konvoluttens forside blir leseren presentert en medlidenhetsdiskurs som aktiviserer bistandsdiskursen: «*Maria ble forlatt av moren sin. Vil du hjelpe gatebarn som henne?*» Utsagnet akkompagneres av et stort bilde, der et barn kikker ut av den ene bildekanten mot engler som flyr av gåre. Hun syntes å se etter hjelp, og teksten utfordrer mottakeren på at det er giverglede fra leseren som er løsningen.

Konvolutten forsidebilde følges opp med flere bilder av den samme jenta i hovedbrevet. Hun sitter og sover på en benk. På et av bildene, der tekstens fokus rettes mot mottakerens giverglede, ser hennes slitne ansikt inn i leserens blikk med bedende øyne. Lidelsen blir nær, og suppleres med teksten: «*Forlatt, men ikke glemt. Takk for at du vil hjelpe små gatebarn som Maria. Ditt hjertelag varmer!*» Medlidenhetsdiskursen er til å ta og føle på, gjennom den individualiserte diskursen Maria. Hennes historie representerer andre som henne, og tematiserer hvordan en gave kan forhindre at andre blir forlatt på en benk. Slik flettes også aktøren Alalay inn, og konkretiseres som en hjertevarm bistandsaktør. Dette inntrykket suppleres i en tilstedeværende faktaboks, der Alalay presenteres ytterligere gjennom en informasjons- og kunnskaps diskurs, og videre knyttes opp i mot deres samarbeidspartner Strømmestiftelsen. Samtlige tilstedeværende diskurser syntes å supplere, utfylle og fremheve den rådende bistandsdiskursen. Dette skjer innenfor et rammeverk der benyttede metaforer i stor grad har en humanistisk og ikke-religiøs klang over seg. Dyreriket tas i bruk for å signalisere at en hjelpende hånd kan være med å realisere et bedre liv, og at de utstøtte gatebarnas drømmer sees:

«I dag blomstrer Maria. Hun vet at hun er ønsket og elsket av mennesker med varme hjerter. Og de vil aldri forlate henne. Innimellom drømmer hun om å bli en skinnende, fri fugl som svever høyt på himmelen.»

Selv om «himmelen» tas i bruk som metafor, er det vanskelig å relatere denne metaforbruken til en kristen virkelighetsforståelse i teksten. Lite bygger opp om dette. Til det kommer metaforer med et slikt assosiasjonspotensiale alt for sjeldent og diffust til uttrykk. Heller ikke i julehilsenen fra DMens forfatter, Strømmestiftelsenes Gro Kiledal, forankres i et kristent virkelighetssyn: «*Med ønske om en fredelig julehøytid*». Et mye brukt ord som «velsignet» er utelatt. Det religionsnøytrale ordet «*fredelig*» er tatt i bruk. Bistandsdiskursen syntes snarer å være forankret i en allmennkulturell julekontekst, enn som en spesifikk kristen julekontekst. I teksten gis juleevangeliet få konkrete referansepunkter, og der de kanskje kan finnes, er de svært diffuse. DMens omsluttende kulturkonteksten syntes å ha fått en allspiselig og allment situasjonsuttrykk. Verdensanskuelsen som presenteres er diffus.

6.8.3 Stil: «Samstemthet om bistandsdiskursen»

Strømmestiftelsens Gro Kiledal fremstår som premissleverandør for stemmebruken i jule-DMen. Hun har selv hatt et personlig møte med Maria, og lar henne personifisere gatebarnproblematikken: «*Da jeg traff Maria for en tid tilbake, bodde hun i en av barnelandsbyene hos Alalay. Her fikk hun en ny start.*» Gro har selv ikke vært vitne til da moren forlot henne og det kommer ikke frem hvilken stemme som hvasket henne denne historien i øret. Men det som er klart at den stemmen som formidler Maria og andre gatebarns situasjon har en tydelig røst. Barns verdi og verdien av bistand sammenflettes til et frimodig girobudskap: «*Ja, jeg vil hjelpe gatebarna*». Troen på at Strømmestiftelsen sammen med deres samarbeidspartner Alalay kan gi gatebarn en bedre hverdag tilkjennegis med høy modalitet. Det bydende spørsmålet på konvoluttens forside oppsummeres nærmest som mer enn en forventning: «*Bruk den vedlagte giroen. Gi en julegave.*». Bistandsstemmen fremmes med frimodighet, og løftes frem av en barnestemme som har fått livet forvandlet gjennom Strømmestiftelsens samarbeidspartner Alalay. Barnelandsbyens omsorg og verdiformidling kontrasteres mot Marias mor før hun ble forlatt: «*– Slutt å tulle! Ingen kan bli en fugl, og i hvert fall ikke en vakker en. Bare se på deg selv! Mor ristet på hodet.*» Stemmen i DMen taler om en ny verden – fri for lidelse, verdiløshet og ensomhet. De personlige identitetene i DMen formidler en samlet gruppeidentitet – vi vil deg vel, vi ser deg og vi vil hjelpe.

Hva slags verdensanskuelse denne identiteten og disse verdiene forankres i er dog alt annet enn tydelig. DMens situasjonskontekst gis en stemme i form av gavmildhet, overbærenhet og hjerterom. Om denne stemmen er et uttrykk for kulturelle tradisjoner eller et kristen verdisett

synes usikkert. Metaforene som benyttes med assosiasjonsreferanser til den kristne tro preges av lav modalitet: «*Heldigvis fant «englene» fra Alalay den lille jenta som bodde alene*». I tillegg til å bruke klammeform i de tilfellene englemetaforen tas i bruk, ytrer teksten aldri en tro på julen som en historisk eller sannferdig realitet. Det finnes ingen stemme i teksten som konkret henviser til en kristen identitet, et kristent verdigrunnlag eller et kristent verdensperspektiv. Benyttelsen av klammeformer og nøytrale uttrykk, styrker snarere stemmen som målbærer et kulturell og allmennakseptert jule- og bistandsperspektiv. Det er disse stemmene som syntes å være hovedstemmene i DMen, med bistandsstemmen som den aller mest fremtredende.

Jule-DMen 2012 bærer i seg en bistandsstemme som kan aksepteres av de fleste. Borte er stemmen som kan utfordre i form av virkelighetsperspektiv. Stemmene i DMen konsentrerer seg om å løfte frem gatebarnene vanskelige hverdag – og verdien av å hjelpe disse her på jorden. Hvorfor disse skal hjelpes finner sitt ankerfeste i menneskets verdi og kampen mot urettferdighet. Dette er verdier de fleste kan støtte opp om – uansett tro og livssyn. Denne stemmen kan fint inkorporeres i Strømmestiftelsens kristne identitet, men kan også samtidig gli inn i mange andres identiteter. Jule-DMen vitner i så måte om at en allmenn verdistemme er virksom, mens Strømmestiftelsens særegenhet som bistandsorganisasjon tones ned. For enkelte lesere vil kanskje denne type stemmebruk forenkle identifiseringen med budskapet, mens den for andre vil kunne skape avstand. Dette kan ha sammenheng med hvor viktig en kristen virkelighetsforståelse er som rammeverk i bistandsarbeidet, for den enkelte giver.

6.8.4 Oppsummering: «En bistandsdiskurs på egne bein»

Jule-DMen 2012 tar utgangspunkt i en tydelig bistandsdiskurs og avstår samtidig fra å knytte denne diskursen til et bestemt verdensperspektiv. Julediskursen tas i bruk. Om denne diskursen har sitt utgangspunkt i noe sannferdig gripes ikke fatt i. Den tematikken lar en ligge. I stedet er det gatebarnstematikken som løftes frem gjennom en personifisert historie. Tekstleverandør Gro Kiledal har selv møtt Maria, og skildrer hennes redning og nye liv i organisasjonen Alalay nært og rørende. Den visuelle utformingen, og tidspunktet DMen sendes ut i, knytter DMen til en julediskurs. Denne diskursen fylles med et allmennkulturelt innhold, der også juleevangeliet har spake referanser. En bestemt verdensanskuelse promoteres ikke, og verdiene som presenteres forankres ikke i noen spesifikk retning. Leseren inviteres derfor til å åpne lommeboken basert på en personifisert og rørende historie, lite

annet. Sånn sett kunne denne jule-DMene fint vært en del av andre norske bistandsorganisasjoners DM-utsendelser rundt juletider. Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag er godt gjemt, og inngår neppe i noen bevisst kommunikasjonsbehandling.

6.9 En oppsummerende sammenfatning av Jule-DMene 2007 - 2012

Det har vært interessant å analysere DMene enkeltvis. DMene deler mange fellestrekk, men analysen har også fremhevet ulikheter. Hvor sterkt de ulike DMene preges av en kristen virkelighetsforståelse, og hvor tydelig Strømmestiftelsens kristne identitet relateres til denne, er varierende. Til sammen har jeg analysert 6 DMer fra 2007 – 2012. Enkelte av disse gjenspeiler og fremhever en kristen diskurs. Andre gjør ikke dette like tydelig.

6.9.1 Den kristne diskursens plass: «Fra tydelighet til utydelighet?»

De tre første DMene, fra 2007 – 2009, syntes å inneha en bevisst kommunikasjonsbehandling, der en ønsker å implementere Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag i kommunikasjonen. Her er kristen terminologi aktivt benyttet, ord som «velsignet», «Gud» og «Jesusbarnet» tas i bruk. Metaforene trekker mot et kristent virkelighetsbilde, «engel» og «herberge» gjentas flittig. Modaliteten er tydelig, den kristne virkelighetsforståelsen gis en høy sannhetsgehalt. Et gatebarn som reddes takker «Gud for at jeg er her», og leseren inviteres frimodig inn i virkelighetsbildet som presenteres: «Vil du være en engel? Bruk giroen!». De individuelle diskursene, i form av ulike aktører i DMene, bygger opp under den kristne diskursen. Det samme gjør Strømmestiftelsens stemme i DMene fra 2007 – 2009, da deres oppsummering av DMene, samt deres hilsen til leseren, forankres i en kristen terminologi. Julediskursen som gis plass i DMene synes også å innlemme juleevangeliet i en kristen kontekst, da DMenes tematisering ofte er en «mor-barn-diskurs». Dette enten i form av at en mor føder et barn, eller at Alalays grunnlegger og «mor» tar seg av de små. Parallellene til juleevangeliet er tydelig. Diskursene som opptrer i DMene utfyller eller fremhever den kristne diskursen..

Ingen kritiske diskurser er tilstedeværende. Jule-DMene fra 2007 – 2009 levner liten tvil om at Strømmestiftelsen synes å ha et kristent verdigrunnlag, og en kristen verdensanskuelse, som utgangspunkt for sitt arbeid. En tydelig konstruert kristen virkelighetsforståelse, eller ideologi som Fairclough kaller det, fremstår dominerende. Bistandsarbeidet forankres i en kristen diskurs, og synes til dels også å bli kommunisert som et grunnleggende premiss for det arbeidet som drives: «Ja, jeg vil gi gatebarna en ny himmel over livet!».

Jule-DMene i perioden 2010 – 2012 varierer mer i det kommunikative uttrykket enn de foregående. For mens DMen fra 2011 har sterke likhetstrekk med DMene fra 2007 – 2009, synes DMene fra 2010 og 2012 å være mer opptatt av bistandsdiskursen i seg selv, enn å forankre denne i en kristen diskurs. Riktignok er uttrykk som «herberge» og «engel» fremdeles tilstede. Omfanget av referansepunkter til en kristen virkelighetsforståelse er dog begrenset, og aldri knyttet opp i mot Strømmestiftelsens arbeid direkte. Samtidig benyttes mer sekulære og allmenne metaforer i større grad. Semantiske relasjoner som «i dag blomster Maria» og «innimellom drømmer hun om å bli en skinnende, fri fugl» benyttes aktivt. I det visuelle designet er ikke engler den eneste uttrykksformen, men mer religiøst nøytrale «julekuler» har også fått innpass. Jule-DMene i 2010 og 2012 synes i langt større grad å forankre bistandsdiskursen i en allmennkulturell julekontekst enn de foregående. Selv om «mor-barn-diskursen» også er tilstedeværende her, gjøres det lite for å koble disse til juleevangeliet og en kristen forankring. Bistandsdiskursen blir løftet frem som den rådende diskursen i kommunikasjonsuttrykket. Hvilken virkelighetsanskuelse bistandsarbeidet rammes inn i synes underordnet. Den kristne diskursen fremstår diffus og fraværende. Bistandsdiskursen gis en fremtredende plass fra konvoluttens inngangsport til giroens pengeetterspørsel. Der tidligere mottakere ble utfordret på å «bli en reddende engel», er nå spørsmålet om en vil «hjelp små gatebarn til å få trygget».

Ønsket om å forankre bistandsarbeidet i et kristent virkelighetsbilde synes betydelig redusert i DMene fra 2010 og 2012. Terminologi, metaforer og semantiske relasjoner med assosiasjonsmuligheter til en kristen diskurs er få, mens sekulære og allmenne uttrykk kommer til i langt større grad. Der integrering av Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag syntes som en tydelig kommunikasjonshandling i DMene fra den tidligste perioden, synes denne kommunikasjonshandlingen å være fraværende i to av de tre siste DMene. Selv om dette trolig er et for kort tidsgrunnlag til å påpeke utviklingstrekk over tid, kan analysen i tidsrommet samtidig tyde på at det finne ulike syn i Strømmestiftelsens diskursive praksis på

hvordan deres kristne verdigrunnlag bør kommuniseres ut. Den kristne diskursen plass i utformingen, og forankringen av bistandsdiskursen i denne, synes å bli kommunisert ut med variabelt stemmebruk, fra tydelig til mer utydelig.

6.9.2 Kraften i stemmen: «Samstemhet og tvetydighet»

Stemmer i et kommunikativt uttrykk kan utfordre, forme og forsterke hverandre. De kan istemme en enhetlig tilnærming, men også formidle et mangfold av ulike tilnæringsmåter til det samme budskapet. DMene fra 2007 – 2009, samt DMen fra 2011, synes å istemme en enhetlig kristen verdensanskuelse som inngangsport til bistandsarbeidet. De tilstedeværende stemmegiverne i DMene, fra aktørene til den visuelle utformingen, fremstår samstemte. Motstridende og utfordrende stemmer er fraværende. Dermed oppfordres ikke bare leseren til å gi sin tilslutning til bistandsstemmen, men også å istemme den kristne verdensanskuelsen som er rådende. I DMene fra 2010 og 2012 syntes det å være tilslutningen til bistandsstemmen, og lite annet, som etterspørres. Det helhetlige kommunikative budskapet istemmer ikke noe bestemt verdenssyn. Likevel åpner DMene gjennom en tvetydighet i stemmebruken, fra metaforer til terminologi, for et mangfoldig assosiasjonsrom for leseren. Dermed overføres stemmetolkningen i stor grad til leseren og deres referansepunkter. Ordene «himmel» og «engel» kan gi assosiasjoner til Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag hos noen, mens andre igjen vil kunne relatere ordbruken til en allmennkulturell julekontekst. Denne tvetydige stemmen synes således å åpne opp for en bredere tilslutning til DMens budskap, livssynsmessig og ideologisk. Det fleksible tolkningsrommet gjør veien bred og porten vid i møte mottakergruppen. Fordelen synes å være at leserens virkelighetsanskuelse ikke lenger er noe hinder for et raust giverhjerte. På den annen side kan en slik stemmebruk fordre en nedtoning av Strømmestiftelsens særegenhet, der deres kristne verdigrunnlag ikke lenger fremheves selvstendig, men blir en del av allmennaksepterte verdier i det kommunikative uttrykket. Stemmebruken i DMene synes dermed å kunne gjenspeile noen av målene som er satt for DMene. Tatt den varierte stemmebruken i betraktning, fra samstemt til tvetydig, gir analysen av de ulike DMene rom for en tolkning som tyder på at målene med den eksterne kommunikasjonen i DMene kan fremstå varierende. «Vi-et» leseren inviteres til å istemme, varierer fra et kristent virkelighetsbilde der Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag er tydelig, til en bistandsstemme uten tydelig forankring i et konkret livssyn. Her er det også verdt å merke seg at leseren sjeldent inkluderes i Strømmestiftelsens «vi» i teksten, men snarere inviteres til å bli en del av «vi-et» gjennom en gave. I henvendelsesformen syntes

Strømmestiftelsen dermed å være en frembyder i henhold til egen identitet, snarere enn å vise til en allerede etablert felleskapsidentitet mellom seg selv og DMenes mottakere.

Det ligger en stor grad av fleksible rammer til grunn for benyttelsen av DM-sjangerens personlige stil, og det er på mange måter Strømmestiftelsens ansikt utad i DMen, som gjennom sin personlige innfallsvinkel, setter sin signatur på stemmebruken i det kommunikative uttrykket. Samtidig er denne stemmen også et talerør for organisasjonen som helhet. Alle DMene har blitt utformet i en diskursiv praksis, der ulike stemmer innad i organisasjonen, gis mulighet til å la sin stemme prege det helhetlige kommunikative uttrykket. Strømmestiftelsens representant i DMene er en sentral og toneangivende aktør i utformingen, men ikke den eneste aktøren. DMene tar utgangspunkt i en diskursiv praksis, der blant annet organisasjonens lederskap, grunnlagsdokumenter og andre ansatte, har betydning for hva som kan og bør kommuniseres ut. DMene har ikke oppstått i et vakuum, men som et produkt av en organisatorisk helhet. Analysen av Strømmestiftelsens DMer fra 2007 – 2012 har påvist likheter og forskjeller gjennom et nærblikk på det kommunikative uttrykket i seg selv. Den diskursive praksisen, og DMens sentrale premissleverandører, har ikke blitt lagt størst vekt på i analysen, selv om den også har innbydd til slike innblikk. Disse innblikkene fordrer en videreføring, og danner et godt grunnlag for utforskning av analysens funn, i det vi løfter blikket fra teksten og inn mot den diskursive praksisen DMene er utformet i.

7.1 De utvalgte

Mitt knippe informanter i det kvalitative intervjuet utgjør fire personer. Dette er personer med ulikt ansvar i organisasjonen. Den ene av disse, organisasjonens leder og generalsekretær Øyvind Aadland, utgjør i form av posisjon en viktig stemme som premissleverandør for kommunikative og strategiske valg for organisasjonen. Hans stemme veier tungt når avgjørelser skal tas, og som Strømmestiftelsens fremste ansikt utad, er hans ord identitetsskapende for organisasjonen. Kristine Sødal er markeds- og kommunikasjonssjef, med særskilt ansvar for oppfølging av kommunikasjonen til private givere, deriblant DM-ene. Hun er også en naturlig del av ledergruppen i Strømmestiftelsen, der strategiske valg tas for organisasjonen, inkludert kommunikasjonsvalg. Gro Kiledal er leder for privat givere, og innehar dermed en viktig lederfunksjon, både i henhold til å lede det private giverarbeidet, delta i utformingen av DM-er og målbærere det arbeidsområdet hun representerer innad i organisasjonen. Kirsten Falch er kommunikator, og har vært spesielt involvert i utformingen av Strømmestiftelsens DMer de siste årene, både som grafiker og tekstforfatter. Det gjør henne til en sentral aktør i den diskursive praksisen som omkranser utformingen av Strømmestiftelsens DMer.

Det utvalgte firkløveret har alle til felles at de er viktige bidragsytere og premissleverandører for hvordan DMene formes og formidles eksternt. Deres stemme har også betydning for hvordan Strømmestiftelsens eksterne kommunikasjon uttrykkes som helhet (Kvale & Brinkmann, 2009). Tatt deres ulike arbeidsområder og stillingstitler i betraktning, kan spørsmål vedrørende deres syn på organisasjonens kristne verdigrunnlag i den eksterne kommunikasjonen generelt, og i DMene spesielt, forhåpentligvis gi nyttige perspektiver på den diskursive praksisen. Tekstfokuset i analysen av DMene rammes dermed inn i en større sammenheng, der nøkkelpersoner med ansvar for Strømmestiftelsens giverkommunikasjon gis ordet. Det er deres uttalelser om Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag, og hvordan dette hører hjemme i organisasjonens eksterne kommunikasjon, som vil danne grunnlaget for videre drøftelser. Ved å trekke ut relevante svar fra mine gjennomførte semi-strukturerte intervjuer, og se disse i lys av hverandre, ønsker jeg å generere økt innsikt i den diskursive praksisen. Slik kan tilnæringsgrunnlaget til problemstillingen styrkes, DM-analysen suppleres, og grunnen beredes for oppgavens endelige konklusjon.

7.2 Samling om organisasjonens kristne verdier

Hvert av intervjuene ble startet med samme spørsmål – der de intervjuede personene ble gitt mulighet til å si noe om hva Strømmestiftelsens kristne tilknytning betyr for dem. Det ble vist til to utdrag fra organisasjonens grunnlagsdokumenter, der det ene utdraget var følgende:

«Strømmestiftelsens identitet er knyttet til det kristne verdigrunnlaget der Jesu liv og lære er inspirasjon og rollemodell for nestekjærlighet». Samtlige av de intervjuede fremhevet en positiv holdning til Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag, og for noen var nettopp dette verdigrunnlaget utslagsgivende for deres valg av arbeidsplass, noe generalsekretær Aadland viste til for sin egen del:

«For meg er det helt avgjørende for at jeg er i Strømmestiftelsen. Jeg har en kristen bekjennelse. Jeg opplever en forpliktelse i mitt liv som en kristen å forsøke, etter fattig evne, å etterfølge Jesus slik at hans oppfordring både til liv, og hans lære og ikke minst hans eksempel opplever jeg som forpliktende for meg som kristen. Nettopp fordi jeg ser at Strømmestiftelsen ønsker at det skal være utgangspunktet, inspirasjonen for det vi gjør, så er jeg her og er her med hele meg. Og for meg er også dette et uttrykk for en praktisk implikasjon av troen.»

Mens noen av de intervjuede fremhevet det kristne virkelighetsbildet som en viktig faktor for deres engasjement eksplisitt, valgte eksempelvis Gro Kiledal en annen vinkling, der verdigrunnlaget hovedsakelig ble knyttet opp i mot organisasjonens bistandsarbeid: «Jeg tenker at for meg betyr Jesu liv og lære at han gikk rundt og gjorde gode ting. Og at han inspirerer til å ta opp urettferdigheten og en kamp for de som ikke har det så bra.». Til tross for en noe ulik innfallsvinkel til spørsmålet, ble organisasjonens kristne verdigrunnlag fremhevet som noe positivt, om enn på noe ulike måter. Ingen syntes å være misfornøyd med organisasjonens kristne tilknytning. Den ble sett på som en positiv plattform å jobbe ut ifra.

7.3 Ingen misjonsorganisasjon – men hva da?

Samtlige av intervjuobjektene var snare med å påpeke at Strømmestiftelsen ikke var noen misjonsorganisasjon. Markeds- og kommunikasjonssjef Kristine Sødal sa det slik:

«I forhold til hvem vi er, hvor vi står, vi driver ikke med misjon. De som er bekymra for dette, er gjerne, er det en «hidden agenda», er det egentlig «snikislamisering»,

«snikkristifisering»? Jeg kan svare veldig rakrygga, med mange eksempler fra feltet, med at det er det faktisk ikke.»

Dette er en interessant uttalelse tatt organisasjonens egne styrevedtekter i betraktning, der det eksplisitt uttrykkes at *«Stiftelsens formål er å kanalisere bistand gjennom (...) kirker, misjonsorganisasjoner og andre regionale organisasjoner»*. Selv om alle de intervjuede tok avstand fra direkte misjon og evangelisering i Strømmestiftelsens arbeid, viser andre uttalelser gitt i intervjuene at ikke alt er sort/hvitt: *«Dilemmaet kommer noen ganger, vi er ikke noen menighet, vi er ikke noe trossamfunn, vi skal ikke forkynne, tenker jeg. Selv om, hmmm, selv om vi kanskje implisitt gjør det noen ganger.»* Denne uttalelsen fra kommunikator Falch finner gjenklang hos Generalsekretæren, som beskriver et av målene med Strømmestiftelsens eksterne kommunikasjon slik: *«Jeg ønsker at Strømmestiftelsen skal gi et «footprint of heaven». For det er jo det vi ønsker å være.»* Videre knytter han spesielt muligheten for å implementere det kristne verdigrunnlaget opp i mot organisasjonens jule-DMer: *«Når det gjelder rundt jul så tror jeg at vi bør være litt mer frimodige. Jeg har lett litt etter å få noen gode julekort og julehilsener som også er et lite fotavtrykk av kristen tro.»* Generalsekretær Aadland er i intervjuet tydelig på at en kristen verdensanskuelse gjerne kan fremheves frimodig i organisasjonens eksterne kommunikasjon. Dette synet blir noe utfordret av lederen for private givere, Gro Kiledal: *«Vi flagger ikke høyt at vi er en, jeg tenker at det viktigste for oss er å flagge arbeidet vårt, hva er det vi gjør, hva er det vi oppnår, hva er vi opptatt av. Hvem vi er i forhold til dette tror jeg folk er mindre opptatt av enn vi tror.»* Kiledal og Aadland deler oppfatningen om Strømmestiftelsen ikke skal være en kristen misjonsorganisasjon. Samtidig synes de å ha et noe ulikt syn på viktigheten av å kommunisere ut organisasjonens kristne verdigrunnlag. Kommunikator Kirsten Falch påpeker at ulike syn på dette er tilstedeværende i hele organisasjonen:

«Jeg har noen kollegaer som syntes at det er kjempeviktig. Noen som synes at vi i markedsavdelingen skriver altfor lite om det. At det er for underkommunisert. Og så har jeg noen kollegaer som syntes vi overkommuniserer det, at vi skriver for mye.»

Strømmestiftelsens hovedkontor synes å representere et meningsmangfold i forhold til hvordan deres kristne verdier bør kommuniseres ut. Det man synes å enes om er at Strømmestiftelsen ikke er noen misjonsorganisasjon. Utover dette er det vanskelig å finne en enhetlig og konkret tilnærming til hva Strømmestiftelsen faktisk er, eller ønsker å være.

7.4 Samling om begrepsbruken, men ulike fortolkning av den?

Samlingen om begrepet «kristent verdigrunnlag» synes å være unison blant intervjuobjektene. Hva som blir lagt i dette begrepet, og hvilke implikasjoner dette bør få for organisasjonen, synes derimot å variere. Markeds- og kommunikasjonssjef Sødal knytter organisasjonens verdigrunnlag opp i mot sin personlige tro:

«Det betyr noe for meg, sammenfaller med min egen tro. Ja, personlig har jeg et ønske om at min tro på Jesus skal prege mitt liv. Det er jo ikke alltid så lett i Norge anno 2013. Jeg føler selv for min del at jobben er med å bidra i riktig retning.»

Leder for de private giverne, Gro Kiledal, velger å se på organisasjonens kristne verdigrunnlag fra et noe annet perspektiv. I forbindelse med et spørsmål om viktigheten av et kristent verdigrunnlag for organisasjonens givere, ble jeg som intervjuer utfordret på å presisere mine tanker i forhold til Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag:

«Da legger jeg i at, dere utad sier at dere har den historikken dere har, at dere har i styrevedtekter, og i verdiene at man på en måte bygger på Kristi nestekjærlighet og at man vil hjelpe fattige ut i fra den tankegangen der. Står jo også i noen av dokumentene at mennesket på en måte er skapt i Guds bilde og har en verdi ut i fra det, og derfor skal [avbrutt]»

Gro Kiledal fulgte opp med følgende svar:

«For når du sier verdigrunnlag så tenker jeg på helt andre ting enn det du sier der. For verdiene våre er jo «gender», vi har noen andre ting vi kaller for vårt verdigrunnlag, verdiene våre. Og de verdiene våre som går på likhet for kjønn, vi sier at den kommer på en måte fra en kristen arv, men vi blir jo arrestert av andre som sier at, nahhh, det er da ikke helt riktig, fordi at vi muslimer har jo også dette, dette kan vi diskutere opp og i mente da, men, eller andre som sier at, humanister vil jo si at dette er jo vårt verdigrunnlag også at vi skal ha likevekt mellom kjønn. Så visst du bare tenker på vårt verdigrunnlag som det kristne, så tenker jeg at det blir feil.»

Kiledal synes å tilegne Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag en romslig begrepsforståelse, der andre religiøse og ikke-religiøse verdsett kan inkluderes. I intervjuet med henne fremheves aldri særskilt viktigheten av å innlemme en kristen verdensanskuelse i bistandsarbeidet eller den eksterne kommunikasjonen. Snarere tvert i mot er virkelighetsbildet bistandsarbeidet skjer innenfor underordnet, så lenge tiltakene er gode, i følge henne:

«Det jeg vet er at vi finner prosjekter som er best for de menneskene, eller som har mest effekt der ute innenfor disse områdene som mikrofinans og skole og utdanning, som vi har. Og om de da er muslimske eller om de er kristne eller om de er ikke-religiøse, så plukker vi den som har best utviklingsarbeid. Og det er jeg litt stolt av.»

Generalsekretær Aadland synes å ilegge Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag en noe annen begrepsfortolkning enn Kiledal, der frimodighet i forhold til organisasjonens kristne forankring synes å vektlegges i større grad:

«Jeg tror også det er veldig viktig, på en naturlig måte, når vi har fundraisingdinner, for eksempel for næringslivet, så pleier jeg ofte å presisere hva som ligger i verdigrunnlaget. Nemlig at vi går ikke med hodet under armen og ber om unnskyldning fordi vi er inspirert av kristen tro og at vi er i så måte en trosbasert bistandsorganisasjon»

Aadland er tydelig i intervjuet på at organisasjonens kristne verdigrunnlag, og historiske forankring i kristen misjonstradisjon, fremdeles skal kjennetegne organisasjonen. I forkant av intervjurunden min på Strømmestiftelsen hadde hovedkontoret utarbeidet et internt notat med tittelen «Den store historien». Målet var å nærme seg en felles forståelse av Strømmestiftelsens verdigrunnlag og identitet. Aadland oppsummerer dette arbeidet slik:

«Og i den historien så har det vært veldig viktig for meg at vi forankrer arbeidet vårt der det også startet. Det startet med Olav Strømme som var pastor i Domkirken, som var residerende kapellan der. Og hans veldig sosiale engasjement ikke minst i tilknytning til misjonsorganisasjonene, var det som førte til de røde annonsene som fikk Strømmestiftelsen, holdt jeg på å si, i gang. Veldig mye har forandret seg siden pastor Strømme satte inn de røde annonsene i tabloidpressen. En ting er det samme – Jesu liv og eksempel er fortsatt inspirasjonen vår. Det har jeg fått inn som en punchline i den nye historien som faktisk ikke er mer enn to uker gammel. [...] Vi skal kunne si det samme og derfor må vi også formulere oss slik at det er reelt. Og det er klart. Derfor så står det slik som det står i den historien. At Jesu liv og eksempel er inspirasjonen.»

Aadland, som har vært aktiv i utformingen av det interne notatet, er tydelig på at hans «punchline» i teksten bidrar til å fremheve det som har vært Strømmestiftelsens røde tråd

gjennom alle tider – Jesu liv og eksempel. Han tolker implementeringen av «punchlinen» dithen at denne forankrer Strømmestiftelsens identitet i et kristent verdigrunnlag; «[...] punchlinen i den historien er at det hele startet med kristen inspirasjon, og mye er forandret, så står det plass. Og for meg er det utrolig viktig.» I så måte oppleves det interessant å se hans fortolkning i sammenheng med hvordan kommunikator Kirsten Falch oppfatter det samme notatet, eller «profilteksten» som hun selv kaller det:

«Profilteksten vi har hatt er liksom, den korte versjonen, at vi hjelper folk i gang, og at vi gir ikke milde gaver- [...] Vi skriver ingen steder at vi er en kristen organisasjon. Jeg tror det kan komme opp på nettsiden vår, for det kan ligge igjen rester av noen gamle nettsider. Men Strømmestiftelsen er en utviklingsorganisasjon basert på kristne verdier, den setninga kan komme, men den kommer langt ned.»

Selv om både Aadland og Falch har vært involvert i den samme prosessen rundt utarbeidelsen av det samme notatet, og begge uttaler seg med bakgrunn i den samme teksten, fremstår deres fortolkning av teksten ulik. Mens Aadland fremhever henvisning til Jesu liv og eksempel som en viktig forankring av organisasjonens verdigrunnlag, oppfatter Falch at organisasjonens verdigrunnlag er så godt som fraværende i teksten. Hun henviser sågar til «rester av gamle nettsider» for å vise til en eksplisitt kommunikasjon av organisasjonens kristne verdigrunnlag, og presiserer at dersom verdigrunnlaget skulle vise seg, så «kommer det langt ned». Notatet tjener i så måte til å belyse det faktum at en enhetlig oppslutning om den samme teksten ikke nødvendigvis betyr en enhetlig forståelse av den. I dette konkrete eksempelet syntes «Jesu liv og eksempel» å utløse ulike assosiasjoner hos to sentrale aktører i Strømmestiftelsens diskursive praksis. Mens den ene oppfatter dette begrepet i teksten som en stadfestelse og fremheving av organisasjonens historiske verdigrunnlag, synes den andre å oppfatte tekstens helhet som bistandsfokuseret, uten særlig forankring i et kristent verdisett. Teksten synes i så måte å tilby et fortolkningsrom for de ansatte, der egne preferanser, assosiasjoner og fortolkninger kan finne gehør. Tatt intervjuobjektene uttalelser om organisasjonens kristne verdigrunnlag i betraktning, synes fortolkningsrommet å være fleksibelt også i denne sammenhengen. Hva en legger i grunnlagsdokumentenes utallige henvisninger til et «kristent verdigrunnlag», «skapt i Guds bilde» og «Jesu liv og lære» varierer. Det synes å være åpning i den diskursive praksisen for alternative syn. Kommunikasjonssjef Sødal sier det slik i henhold til kommunikasjonsvalg: «Jeg tror nok at det er veldig personavhengig. Hva en selv er... En og annen inn i teamet, en ut, en inn, vil plutselig: «neimen, det går fint»». At personlige valg

synes å ha betydning for den eksterne kommunikasjonen, og implementeringen av organisasjonens kristne verdigrunnlag i bistandsarbeidet, bekreftes også av kommunikatør Kirsten Falch. Hun mener videre at organisasjonens fremtidige vektlegging av kristne verdier, og en kristen verdensanskuelse, i stor grad kan avhenge av organisasjonens ledelse: *«Det kommer veldig an på hvem som er leder. Noen toner det veldig opp, og noen toner det ned.»*

7.5 Ikke styrt av den diskursive praksisens meningsmangfold alene

Intervjuene impliserer at Strømmestiftelsens diskursive praksis preges et fleksibelt fortolkningsrom i møte med organisasjonens kristne verdigrunnlag. Det påpekes likevel fra flere av de intervjuede at dette fortolkningsrommet har sine grenser. Strømmestiftelsen har en historikk som forplikter – ikke bare i henhold til sine grunnlagsdokumenter, men også sin målgruppe, i følge Falch:

«Fordi vi vet at vi har en målgruppe, hvor det er mange som har de samme verdiene, som nettopp gir til oss fordi de vet at vi har de verdiene. Så det å skulle snakke til ei målgruppe som du tror identifiserer seg med, eller har en eller annen oppfatning, om at det er hvert fall noe med kristendom her.»

Kommunikator Falch er bevisst på at en stor del av Strømmestiftelsens målgruppe nettopp gir til dem grunnet et «kristent verdifelleskap». Generalsekretær Aadland følger henne langt på vei, men uttrykker samtidig noe usikkerhet i forhold til den helhetlige målgruppen, og velger å trekke opp et skille mellom enkeltgivere og øvrige støttespillere, som eksempelvis skoler og bedrifter: *«Nå tror jeg nok kanskje at hovedgruppen av givere, i hvert fall av enkeltgivere, det er mennesker som bekjenner seg til den kristne tro og som har en kirkelig tilhørighet. En stor del av våre givere kommer fra det kirkelige miljøet, ja.»* Dette inntrykket følges opp av markeds- og kommunikasjonssjef Sødal: *«Jeg er ganske sikker på at det er en god blanding, altså. Selv om jeg har en oppfatning av at private givere, at det er liksom grunnfjellet i Kristen-Norge, men helt klart en blanding.»* Den som er mest forsiktig i forhold til givergruppens verdimeslige forankring, er lederen for de private givene, Gro Kiledal: *«De er like forskjellige som folk i en by er. Jeg tror, men nå sier jeg tror, at vi har få muslimer som givere. Vi vet at vi har en del kristne, vi vet også at vi har en del som opplever at de ikke har en sterk religiøs tilknytning.»*

Selv om intervjuobjektene uttaler seg med varierende grad av sikkerhet synes hovedoppfatningen å være klar – mens den helhetlige målgruppen til Strømmestiftelsen er noe mer variert, utgjør kristne en betydelig majoritet blant de private givene. Et slikt syn synes også å underbygges i intervjuet med Falch, der organisasjonens målgruppesatsing ble vist til: «[...] målgruppen er Sør-Vestlandet. Vi annonserer ikke i Klassekampen. Vi annonserer i *Vårt Land* og i *Dagen*.» At denne målgruppesatsning ikke er en ny strategi, viser Gro Kiledals omtale av den private givergruppen. ««Den opplever jeg som utrolig lojal. (..) Vi har, hoveddelen ligger på mellom 50 og 80 [år]. Det er flest kvinner. Og vi har 55% i Rogaland, Hordaland og Agder fylkene. Her er 55% av våre givere.» Strømmestiftelsens målgruppe generelt, og givergruppe spesielt, synes å være konsentrert rundt det «tradisjonelle bibelbeltet». Det er i dette området man finner «kjernen» av Strømmestiftelsens givere, en kjerne som består av eldre svært lojale givere. Mange av dem har ikke bare gitt i mange år, men også vært med helt fra Strømmestiftelsens spede begynnelse, i følge Sødal: «Vi har givere som har vært med fra 70-tallet. Faktisk ganske mange. Veldig mange trofaste.» Selv om ingen av intervjuobjektene kan vise til konkrete undersøkelser gjort i henhold til giversegmentet, synes det å være en relativt stor enighet om giversegmentets sammensetning. Kommunikator Falch er tydelig på at en denne kunnskapen virker som en premissleverandør for organisasjonens eksterne kommunikasjon: «Det er viktig å ha kunnskap om den en skal skrive for. Jo mer en vet om målgruppa, jo mer kan man forandre kommunikasjonen eller tilpasse kommunikasjonen.» Hun trekkes spesielt frem inntekspotensialet som kan ligge i å ta med de kristne verdiene i den utadrettede kommunikasjonen: ««All den tid vår målgruppe er, at vi har valgt å satse på Sør-Vestlandet, som også er det gammeldags tradisjonelle bibelbeltet, så tror jeg at det er en styrke.» Hun får følge av generalsekretær Aadland: «Jeg ser det som en klar styrke. Jeg syntes det er en klar styrke».

7.6 En kommunikasjonsarena uthever seg

I forhold til muligheten for å implementere kristne verdier i den eksterne kommunikasjonen, både med tanke på målgruppeoversikt og inntekspotensial, er de intervjuede samstemte. Strømmestiftelsens jule-DM trekkes frem som en velegnet kommunikasjonsarena. Jule-DMen sendes hvert år ut til samtlige av organisasjonens 25.000 – 30.000 faste og løse givere, i motsetning til de øvrige DMene som går ut til mer begrensede grupper. Årstiden jule-DMen er en del av, samt innsikten i mottakergruppens verdiforankring, legger anvendbare premisser

til grunn for å implementere en kristen verdensanskuelse i kommunikasjonsuttrykket. Gro Kiledal sier det slik:

«Det er til jul vi bruker de mest religiøse ordene. Det er det. Det andre handler om arbeidet vårt. Dette handler jo også om arbeidet vårt. Men til jul er folk ekstra gavmilde hvis man snakker om, ehmm, da er det lov til å bruke religiøse ord. Og lov til, og dette er vår kristne arv, og alt det der.»

Kommunikator Falch følger opp, og påpeker at selv om ordvalg kan variere, så er det først og fremst i jule-DMene kristne ord og uttrykk tas i bruk: *« Det er litt tilfeldig. Men vi bruker aldri velsignet i de andre DMene. Der står det vel bare med vennlig hilsen. Så det er bare, å ha med ordet velsigna, herberget, julens budskap...»* Falch og Kiledal fremhever jule-DMen som den mest anvendbare kommunikasjonsarenaen for å benytte kristne ord, uttrykk og henvisninger. Samtidig påpekes det av begge i intervjuene at annen ekstern kommunikasjon, inkludert øvrige DMer, sjeldent eller aldri tar i bruk kristne ord og uttrykk. Falch og Kiledal får følge av Sødal og Aadland – det er i jule-DMene terskelen er lavest for å ta i bruk et kristent virkelighetsbilde. At jule-DMene er en spesielt anvendbar anledning til å kommunisere ut organisasjonens verdigrunnlag fremheves også av samtlige. Meningene synes derimot delte i forhold til hvor viktig det er å benytte seg av akkurat denne muligheten. Mens enkelte ser på jule-DMen som en god anledning til å fremheve organisasjonens kristne verdigrunnlag i lys av julens kristne budskap, synes andre å vektlegge mer strategiske grunner, noe Kiledal gir uttrykk for:

«Men vi har engler, det er jul, folk bruker jo engler til jul. De er der nesten hvert år. Fordi vi har testet ut, og sett at disse gir oss mer penger med å hive på noen engler. Disse er jo en basunengel som, hva skal du si for noe, dette er sånt som du kan finne på innpakkings-papir, og overalt. Det er ikke en utfordrende engel på noen som helst måte. Det er en godhet.»

Gro Kiledal er opptatt av inntjeningspotensialet som ligger i kommunikasjonsvalgene som gjøres. Engler pekes på som allmenne og ufarlige symboler i en norsk julekontekst. Hun er avisende til en slik ordbruk andre deler av året: *«Jeg kan ikke hive engler og snakke om herberget, og sånne ting i august, det virker veldig dårlig, det virker mot sin hensikt.»* Kiledal promoterer en kommunikasjonsstrategi der kommunikasjonsvalg i stor grad synes å forankres i en kulturell kontekst. Hun advarer mot å utfordre denne nevneverdig. Generalsekretær Aadland synes å målbære et noe annet syn, der organisasjonens kristne verdigrunnlag vises til

som styrende, snarere enn inntjening: *«Jeg tror ikke vi skal være spekulative. Jeg er i hvertfall ikke det. Jeg ønsker at det skal være et «footprint of heaven» i det vi driver med.»* Aadland fremhever spesielt jule-DMene som en god kommunikasjonsarena for et «kristent fotavtrykk». I følge ham bør den allmenkulturelle julekonteksten trekkes i retning en kristen forankring:

«Når det gjelder rundt jul så tror jeg at vi bør være litt mer frimodige. Jeg har lett litt etter å få noen gode julekort og julehilsener som også er et lite fotavtrykk av kristen tro. (...) For det er jo det vi ønsker å være. Så derfor syntes jeg særlig i juleDMene at vi bør knytte opp i mot det verdigrunnlaget som julen er»

Aadland og Kiledal synes å kunne enes om flere av valgene som tas i utformingen av organisasjonens jule-DMer. Samtidig er det verd å merke seg at argumentasjonen for disse valgene ikke nødvendigvis er lik. Selv om Aadland og Kiledal kan enes om at fenomenet engel hører hjemme i en jule-DM gjennom bilde og tekst, så er begrunnelsen forskjellig. Mens Aadland nedtoner inntjeningsaspektet og støtter et slikt valg basert på organisasjonens kristne verdigrunnlag, grunngir Kiledal det samme valget ut i fra nettopp inntjeningspotensialet og en allmenn julediskurs. Den diskursive praksisen synes å være preget av ulike syn på hvilke premisser kommunikasjonsvalgene bør tas ut i fra. Å kommunisere ut organisasjonens kristne verdigrunnlag synes å være en av mange konkurrerende kommunikasjonsstrategier. Jule-DMen er i så måte noe spesiell, ettersom den i lys av sine premisser evner å føre ulike kommunikasjonsstrategier sammen. Benyttelsen av ordet «engel» kan eksempelvis imøtekomme ulike strategier – deriblant gjennom å styrke givergruppeidentiteten, inntekspotensialet og Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag, samtidig som den sikrer en bred juleappell. Kommunikator Falch berører dette mulighetsrommet fra følgende perspektiv på spørsmål om jule-DMens egenart i forhold til andre kommunikative uttrykk:

«Ja, for det er en forskjell. Jeg opplever at det, språklig og innholdsmessig, og hvilke metaforer vi kan bruke, og hvilke historier vi velger å bruke, det er fortellinger på flere plan egentlig, sånn som jeg tenker.»

Falch påpeker videre hvordan ikke bare teksten i seg selv kan være mangetydig, men hvordan ulike semiotiske ressurser, i form av bilder og illustrasjoner, også kan bære i seg et

meningsmangfold. Hun viser konkret til jule-DMen fra 2007, der Edith og hennes barn vies god billedplass:

«Den unge moren der på 14 år, sitter med ungen sin, og bak på veggen er det et bilde av jomfru Maria og Jesusbarnet, og jeg var sånn derre, yeeeeees, bra bilde! For da vet en også at en sier en noe uten å si det med ord. Da sier en noe om det kristne budskapet, og hun er like gammel som Maria da hun fikk sitt barn. Så kan du trekke en sånn indirekte parallell kan du si. En historie i historien.»

Falch synes å være opptatt av å tilby leseren assosiasjonsmuligheter på deres egne premisser. Mens assosiasjonene hos noen i all hovedsak vil rettes mot moderkjærlighet i et bistandsperspektiv, vil andre igjen kunne trekke direkte assosiasjoner til juleevangeliet og Jesu fødsel. En slik implisitt måte å kommunisere på overlater i betydelig grad tolkningsrommet til leseren. Strømmestiftelsen inntar rollen som en tilbydende servitør med en fleksibel tolkningsmeny. Fordelen med en slik henvendelsesmetode kan sees på som tosidig. For det første kan en slik bredt appellerende kommunikasjonsmåte virke inkluderende i møte med ulike lesere av jule-DMen. En økt tilslutning kan genereres gjennom mange tilstedeværende innfallsvinkler. For det andre kan en mangetydig kommunikasjonsform sikre at ulike meninger og synspunkter ivaretas i Strømmestiftelsens diskursive praksis. I stedet for å legge vekt på eksplisitte kommunikasjonsmål, kan en søke implisitte kommunikasjonsuttrykk som samler og forener. Fordelen med denne type kommunikativ praksis synes å være at man kan styre unna ubehagelige meningsbrytninger og kommunikasjonskonflikter. Samtidig er ikke en slik diskursiv praksis uten faremomenter. Dersom betydelig uklarhet oppstår i forhold til en organisasjons kommunikasjonsmål, vil dette i lengden kunne skape usikkerhet både hos organisasjonens lesere og ansatte. Ulik forståelse i den diskursive praksisen vil kunne gjenspeiles i den eksterne kommunikasjonen – og dermed kunne bidra til å gjøre mottakeren usikker på organisasjonens identitet og forankring. Viktigheten av veloverveide og helhetlige kommunikasjonsvalg for all ekstern kommunikasjon synes i så måte påfallende.

7.7 Kampen om det eksplisitte

Samtlige av intervjuobjektene påpekte viktigheten av å gi jule-DMens lesere et visst tolkningsrom. Hvordan dette tolkningsrommet bør forankres var det der derimot ulike meninger om. Mens enkelte pekte på mer implisitte kommunikasjonsvalg, åpnet andre opp for

mer eksplisitte kommunikasjonsuttrykk, da i sær med tanke på organisasjonens kristne verdigrunnlag. Generalsekretær Aadland var en av de som målbar det sistnevnte synet:

« [...] det krever visdom dette her, slik at vi også skaper en riktig valør rundt hva vi snakker om, de kristne verdiene, så det er helt naturlig at det knyttes opp. Det krever ganske god kommunikasjon. Gjør vi det riktig, så er ikke jeg redd for anstøtet.»

Aadland poengterer at å integrere kristne verdier i den eksterne kommunikasjonen kan være en utfordring. Likevel er han bevisst på at man bør søke å kommunisere ut organisasjonens kristne verdigrunnlag der det er mulig. Han synes ikke fremmed for å gjøre dette eksplisitt. Et eksempel på dette fremkommer i svaret som ble gitt på et spørsmål omkring hans tanker i forhold til at navnet «Jesus» var å finne en gang i analysens 6 jule-DMer:

«Jeg tror at det er litt høyere terskel for å bruke Jesunavnet. Det skal vi ha respekt for. Det er faktisk derfor jeg vil ha Jesunavnet inn i den punchlinen [jf. «Den store historien]. Jeg tror at rundt jul og kanskje rundt påske, så skal vi i den grad det er naturlig og vi kan klare å integrere det ordentlig, så skal vi bruke det.»

Aadland fremhever positivitet i forhold til en mer direkte bruk av Jesusnavnet i Strømmestiftelsens eksterne kommunikasjon. Særlig jule-DMen anser han som en positiv arena for å ta «Jesus» i bruk. Jesusnavnet anses av Aadland som et godt virkemiddel for å forankre kommunikasjonen i organisasjonens kristne verdigrunnlag. Kommunikator Falch er ikke like overbevist: «*«Nei, Jesus bruker jeg ikke. Jeg skriver aldri i en DM at dette gjør jeg fordi at Jesus har sagt at vi skal gå ut og hjelpe folk i nød. Nei, det, det har jeg aldri gjort.»* Hun får støtte av lederen for private givere, Gro Kiledal, som i enda større grad aviser en slik eksplisitt referanse: «*Ja, Jesus er fraværende. Vi er ikke noen misjonsorganisasjon.»*

Synet på bruken av Jesusnavnet i den eksterne kommunikasjonen synes å sprike betydelig blant de intervjuede. Mens Aadland ser benyttelsen av navnet «Jesus» som en naturlig henvisning til organisasjonens kristne verdigrunnlag, mener Gro Kiledal at en slik ordbruk hører hjemme i en misjonsorganisasjon, og ikke i Strømmestiftelsen. Hun er derimot mer åpen for å benytte betegnelsen «Gud», dersom hun må velge: «*Men jeg kjenner når du sier det, at jeg tenker at nei, det er et ord som er, tenker, ikke nødvendigvis har.. Vil mye heller bruke Gud.»* Denne tankegangen finner støtte hos kommunikator Falch:

«Det sier litt om, noen kan oppleve Gud som mer nært. Noen kan oppleve Jesus som mer nært. Mine tanker om det er at, jeg tror flere folk har et forhold til Gud. Men har du et forhold til Jesus, så snevrer det inn. Det er en mer personlig relasjon. Det er min oppfatning.»

Strømmestiftelsens diskursive praksis synes å være preget av ulike oppfatninger omkring hvilke ord som er akseptable i organisasjonens utadrettede kommunikasjon. Til tross for at Strømmestiftelsens grunnlagsdokumenter henviser til at organisasjonens «identitet er knyttet til det kristne verdigrunnlaget der Jesu liv og lære er inspirasjon og rollemodell for nestekjærlighet», oppfatter Falch og Kiledal «Jesusnavnet» som uønsket i jule-DMene (Masterplan, 2008, s.9). Kommunikasjonssjef Sødal kommer derimot Aadland noe i møte. Hun er ikke like fremmed for å fremheve Jesus i jule-DMene som Kiledal og Falch:

«I utgangspunktet så tenker jeg at i Norge så ville det vært en naturlig link å hatt. Jeg tror egentlig at det kunne slått positivt ut. Å hatt litt mer fokus på Jesus i en jule-DM. Men det er ikke noe jeg ville gått i krigen for her, holdt jeg på å si. Hvis noen andre mente at nei, det kan vi absolutt ikke. Kan se både for og i mot.»

Selv om hun deler Aadlands oppfatning om at mer fokus på navnet «Jesus» i jule-DMen kunne vært positivt, er hun samtidig nøye med å påpeke at dette ikke er noe hun er villig til å «gå i krigen for». Metaforbruken synes å implisere bevissthet rundt ulike synspunkter i den diskursive praksisen, og hun velger å anlegge en pragmatisk linje i møte med dem. Selv om hun selv anser et økt fokus på Jesus i jule-DMene som noe positivt, er hun ikke villig til å utfordre andre tilstedeværende syn på dette nevneverdig. Strømmestiftelsens diskursive praksis gis dermed i realiteten relativt fleksible rammer av kommunikasjonssjefen.

7.8 Oppsummering: «En fleksibel diskursiv praksis med kompromissvilje»

De gjennomførte intervjuene synes å ha påvist en diskursiv praksis med fleksible og romslige rammer. Hvorvidt den eksterne kommunikasjonens preges av organisasjonens kristne verdigrunnlag synes i stor grad å overlates til de involverte i selve utformingen. Samtlige av de intervjuede er enige om at jule-DMen er den kommunikasjonsarenaen med lavest terskel for promotering av et kristent virkelighetsbilde. Julekonteksten som omkranser

utsendelsestidspunktet, samt givergruppens identifikasjon med et kristent verdigrunnlag, legger forholdene til rette for frimodig promotering av Strømmestiftelsens kristne identitet om ønskelig. Likevel finnes det skepsis blant aktørene i Strømmestiftelsens diskursive praksis i forhold til en for eksplisitt kommunikasjon av ens historikk, grunnlagsdokumenter og kristne forankring. Mens enkelte i organisasjonen ønsker å benytte anledningen jule-DMen til å vektlegge organisasjonens kristent verdigrunnlag, synes andre mer opptatt av å vekke dette ønsket opp i mot andre kommunikasjonsmål, deriblant inntjening og bistandspromotering. Selv om jule-DMene preges av langt flere henvisninger til et kristent virkelighetsbilde enn Strømmestiftelsens øvrige utadrettede kommunikasjon, virker flere av personene i den diskursive praksisen likevel skeptiske til å eksplisitt vise til julens hovedperson Jesus, og knytte den allmenne julekonteksten for tett opp imot juleevangeliet. De utsendte Jule-DMene synes å være preget av kompromisser, der en implisitt mangetydighet ivaretar ulike kommunikasjonsmål og kommunikasjonsstrategier.

Samlet sett har intervjuene gitt et dypere innblikk i Strømmestiftelsens diskursive praksis, der ulike synspunkter i henhold til viktigheten av Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag har kommet frem. Mens enkelte av de involverte oppgir Strømmestiftelsens verdigrunnlag som grunnen til deres tilstedeværelse, synes andre å være langt mer opptatt av hva organisasjonen utretter enn hva den faktisk er. Den diskursive praksisen synes videre å være preget av ulike oppfatning om hva Strømmestiftelsens kan og bør være. Mens noen tilsynelatende ønsker å opprettholde og fremheve Strømmestiftelsens kristne identitet, virker andre mer opptatt av å forankre identiteten i selve bistandsarbeidet. Dette meningsmangfoldet i den diskursive praksisen synes å komme til uttrykk i jule-DMene. Mens jule-DMer enkelte år tar i bruk semantiske relasjoner med en tydelig hentydning til et kristent virkelighetsbilde, fremstår andre jule-DMer langt mer forsiktige i å promotere en kristen identitetsforankring. Intervjuene med de ulike intervjuobjektene har gjort de kommunikative variasjonene innenfor en 5 års periode mer forståelig. Intervjuobjektene har bidratt til å gi innsikt i en diskursiv praksis som synes å være preget av fleksible rammer - der kompromiss fremelskes fremfor konfrontasjon.

8 OPPSUMMERING & KONKLUSJON

8.1 Tilbake til start

Masteroppgaven ble innledet med følgende problemstilling:

Finnes det en spenning mellom Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag og deres kommunikasjon til den private givergruppen? Hvordan kommer dette i så fall til uttrykk gjennom Strømmestiftelsens DMer i julehøytiden 2007 – 2012?

Ved bruk av kvalitativ metode, og kritisk diskursanalyse som teoretisk utgangspunkt, har jeg søkt å finne svar på problemstillingen gjennom å tilegne meg to ulike datasett – i form av tekstanalyse og intervjuanalyse. Hovedanalysen tok utgangspunkt i Faircloughs tredelte analysemodell, der jeg gjennom et særskilt blikk på sjanger, diskurs og stil, forsøkte å nærme meg innsikt i eventuelle spenninger i Strømmestiftelsens DMer i julehøytiden 2007 – 2012. Gjennom et nærblikk på de utvalgte tekstene, basert på avgrensede spørsmål i metodedelen, søkte jeg innblikk i tekstene enkeltvis og samlet, for å kunne si noe om jule-DMenes kommunikasjon av det kristne verdigrunnlaget til givergruppen, men også rette blikket videre mot Strømmestiftelsens diskursive- og sosiale praksis. For å styrke, eller utfordre analysens funn og etablerte datasett, ble en intervjuanalyse gjennomført, basert på intervjuer med nøkkelpersoner i Strømmestiftelsens diskursive praksis. Slik ble innsikten i den diskursive praksisen styrket, samtidig som nye perspektiver på de tidligere analyserte DMene, kunne tilegnes. De to ulike datasettene som ble generert av de to ulike analysene, har i form av triangulering, vist seg å være utfyllende og supplerende. Funn i tekstanalysen vedrørende ulike kommunikasjonsvalg i jule-DMene, har eksempelvis kunne tilegne seg økt troverdighet og gyldighet, gjennom utfyllende svar av intervjuobjektene i intervjuanalysen. Trianguleringen oppleves i så måte å ha frembrakt relevante innfallsvinkler inn mot den endelige konklusjonen, noe som forhåpentligvis vil bidra til å styrke konklusjonens reliabilitet og validitet.

8.1.1 Refleksjon i forkant av konklusjonen

I forkant av konklusjonen ønsker jeg å knytte noen refleksjoner til gjennomføringen av selve oppgaven, slik at dens avgrensinger og valg kan sees i et noe bredere perspektiv. Det er ingen tvil om at Strømmestiftelsen er en stor organisasjon, komplisert og mangfoldig. Å skulle si

noe om organisasjonen som helhet opplevdes utfordrende, ettersom en masteroppgave er avhengig av en konkret problemstilling, med begrensede utvalg og tydelige avgrensninger (Ryen, 2002). Det var derfor viktig for meg å reflektere grundig over hvilket utvalg som opplevdes anvendbart i møte med ønsket problemstilling, i form av å kunne styrke funnernes reliabilitet og validitet. Med bakgrunn i dette ønsket ble en intervjuanalyse tatt i bruk som et anvendbart supplement, slik at tekstanalysens funn kunne underbygges eller forklares. Selv om denne trianguleringen av ulike datasett var ment å styrke konklusjonen, er det samtidig viktig å påpeke at en kvalitativ studie må forstås ut i fra den konteksten analysen er utført i. Dersom andre kommunikative begivenheter eller målgrupper hadde erstattet det benyttete utvalg, er det ikke utenkelig at andre funn hadde gjort seg gjeldende. Kanskje kunne annet valg av intervjuobjekter fra andre deler av organisasjonen, et annet valg av tekstmateriale eller en mer direkte kontakt med givergruppen, bidratt til å fylle ut bildet på en annerledes måte. Med bakgrunn i bevissthet rundt dette, var det derfor særskilt viktig å reflektere ekstra rundt valgene som ble gjort i henhold til problemstilling, og å kvalitetssikre tilnæringsmåten hos veileder og andre kompetanseinstanser. I lys av tilbakemeldinger, og egne refleksjoner rundt utvalg og avgrensning, ble jule-DMene ansett som en givende kommunikasjonsarena å vekke problemstillingen mot (Gentikow, 2005). Dette valget synes senere å ha styrket seg gjennom masteroppgavens analysefunn. På hvilken måte oppgaven i sin helhet, inkludert dens konklusjon, har betydning utover denne masteroppgaven i seg selv, er utfordrende å si noe om. Jeg skal være svært forsiktig med å antyde at denne masteroppgaven innehar et overførbarhetspotensiale - og gjør det heller ikke. Dens konklusjoner er først og fremst myntet på en kvalitativ problemstilling med utgangspunkt i Strømmestiftelsens jule-DMer. Dersom man likevel skulle dristet seg til å påpeke noe som kan være overførbart fra oppgaven, er dette om mulig i selve forskningsdesignet. Fremgangsmåten basert på en datatriangulering av ulike datasett gjennom analyser av tekst og intervjuer, med utgangspunkt i kritisk diskursanalysen, kan om mulig vurderes brukt i justert form i andre organisasjoner.

8.2 Masteroppgavens konklusjon

Både tekstanalysen og intervjuanalysen peker på at det finnes spenninger mellom Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag og kommunikasjonen til deres givergruppe. I de påfølgende avsnittene vil noen av de mest fremtredende spenningene vies oppmerksomhet, i det trådene fra tekstanalysen og intervjuanalysen samles, i en drøftende og oppsummering. Det er på tide å konkludere.

8.2.1 Verdiformidling i et spenningsfelt

Både den gjennomførte tekstanalysen og intervjuanalysen sammenfaller i synet på at Strømmestiftelsens diskursive praksis er preget av fleksible rammer, der ulike meninger i henhold til hva som bør vektlegges i den eksterne kommunikasjonen kommer frem. Mens enkelte av intervjuobjektene er opptatt av å tydeliggjøre organisasjonens kristne verdigrunnlag i den eksterne kommunikasjonen, synes andre langt mer opptatt av å promotere verdien av bistandsarbeidet i seg selv. Selv om Strømmestiftelsen gis en tydelig kristen verdiforankring i sine styrevedtekter og grunnlagsdokumenter – fremtrer den diskursive praksisen ikke helt konsistent i synet på hvor aktivt dette bør kommuniseres ut. Analysen av jule-DMene fra 2007 – 2012 gir i så måte et relevant innblikk. Mens enkelte av DMene inviterer givergruppen inn i et kristent virkelighetsbilde, og til dels fremhever kristne verdier som et bistandspremiss i seg selv, er andre DMer langt mer opptatt av å fremheve bistandsarbeidet, enn å forankre dette i et bevisst livssyn. Tradisjonen fra Olav Kristian Strømme, med en frimodig promotering av et kristent utgangspunkt for Strømmestiftelsens arbeid, synes i så måte å bli spesielt utfordret i DMene fra 2010 og 2012. Her forstummes den kristne diskursen i stor grad i møte med bistandsdiskursen. Det er bistandsdiskursen som fremheves og promoterer som giverinsentiv, og lite annet. Spennet i vektleggingen mellom den kristne diskursen og bistandsdiskursen er fremtredende. Dette spennet gjenspeiles i intervjuanalysen. Her poengterer et intervjuobjekt at bistandsarbeidets verdiforankring, enten den er kristen, muslimsk eller ikke-religiøs er underordnet, så lenge bistandsresultatene er gode. Denne nedtoning av Strømmestiftelsens kristne forankring, til fordel for verdien av godt bistandsarbeid, møter motbør hos andre intervjuobjekter. Disse angir Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag som selve hovedgrunnen for deres jobbvalg. De har et bredere perspektiv på sin jobb enn bare bistandsperspektivet i seg selv. Intervjuobjektene ulike innfallsvinkel sier noe om at Strømmestiftelsens særegenhet i form av sin kristne forankring, og betydningen av organisasjonens kristne verdigrunnlag, vektlegges ulikt i Strømmestiftelsens diskursive praksis. Dette synes å få direkte konsekvens for hvilke kommunikasjonsvalg som foretrekkes.

8.2.2 Spenninger i Strømmestiftelsens kommunikasjonsvalg

Aktørene i de ulike DMene synes å ha ulike meninger om hvordan det kommunikative uttrykket bør utformes i møte med den private givergruppen rundt juletider. Selv om jule-DMene oppfattes av samtlige som den best egnede kommunikasjonsarenaen for en kristen

verdiforankring, preges den diskursive praksisen av uenighet i forhold til hvor mye muligheten bør tas i bruk. Mens enkelte eksplisitt ønsker å forankre den allmennkulturelle julediskursen i en kristen kontekst, med eksplisitte henvisninger til Jesus og juleevangeliet, er andre i den diskursive praksisen avvisende til dette. I intervjuanalysen deler intervjuobjektene seg på midten i forhold til om en eksplisitt bruk av «Jesus» kan forsvares i en jule-DM, eller på andre egnede kommunikasjonsarenaer. Mens to av intervjuobjektene mener at en slik henvisning kan virke positiv innenfor de rette rammer, uttaler de to andre seg kritisk til en slik tanke. Forskjellige syn på hvilke kommunikasjonsvalg som er akseptable vitner om et eksisterende spenningsforhold. Språkvalg som er ønskelige hos noen, er uønsket hos andre. I tekstanalysen og intervjuanalysen vises det til hvordan denne spenningen kan rommes gjennom å benytte terminologi, metaforer og semantiske uttrykk med et bredt assosiasjonsrom, slik at både givergruppen og ansatte hos Strømmestiftelsen kan istemme det kommunikative uttrykket. På denne måten kan de tilstedeværende spenningene bli håndtert gjennom et forhandlingsrom, der den diskursive praksisen samler seg om akseptable kommunikasjonsvalg og kommunikasjonsstrategier.

8.2.3 Spenninger i begrepsbruk og begrepsforståelse

Intervjuanalysen viser at flere intervjuobjekter fra Strømmestiftelsens lederskap er bevisst på at det eksisterer ulike synspunkter i den diskursive praksisen. Ingen av dem fremhever dette som en prekær utfordring, og fremhever i stedet verdien av en pragmatisk linje, der eventuelle spenninger kan omfavnes innfor fleksible rammer. Det åpnes opp for fleksible fortolknings- og forståelsesrammer for den enkelte ansatte. En latent utfordring med en slik pragmatisk tilnæringsmåte, fremkommer i intervjuanalysens omtale av notatet «Den store historien», der målet var å nærme seg en felles forståelse av Strømmestiftelsens verdigrunnlag og identitet. Mens et av intervjuobjektene tolker notatets bruk av «Jesu liv og lære» som en tydeliggjøring av organisasjonens kristne forankring, tolker et annet intervjuobjekt det samme notatet annerledes. Det helhetlige kommunikative uttrykket blir ført og fremst oppfattet som bistandsfokusert, med manglende henvisninger til organisasjonens kristne verdigrunnlag. Selv om samtlige av Strømmestiftelsens ansatte på hovedkontoret var involvert i utformingen av notatet, og de i utgangspunktet var samstemte om notatets innhold, viser altså et nøyere ettersyn at fortolkningen av innholdet i realiteten er ulik. Et notat som var ment å være samlende og presiserende, synes i realiteten å ende opp mangetydig. Den pragmatiske linjen i den diskursive praksisen, der ulike spenninger gis blomstringsrom, synes kanskje i så måte å

vanskeliggjøre kommunikasjonen ut til sine givere i det lange løp? Å tale med en konsis stemme utad synes utfordrende i en organisasjon, der ulike stemmer gis rom til å fortolke grunnlagsdokumenter, styrevedtekter og verdiforankring bredt, for deretter å skulle gis rom til å sette sitt personlige preg på ulike kommunikative uttrykk.

8.2.4 Ideologiske spenninger. En organisasjon i endring?

Tekstanalysen, der Strømmestiftelsens jule-DMer fra 2007 – 2012 ble satt under lupen, har supplert av en intervjuanalyse, påvist ulike spenninger i Strømmestiftelsen, basert på hvordan deres kristne verdier kommuniseres ut til en utvalgt givergruppe. Selv om majoriteten av givergruppen som mottar jule-DMene i følge intervjuobjektene synes å dele Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag, har analysene påvist variabel vilje til å kommunisere ut dette identitetsfelleskapet. Det er derfor liten grunn til å anta at denne viljen er større på andre kommunikasjonsarenaer, der ofte målgruppene er langt mer fragmentert og konteksten adskillig mer utfordrende. Intervjuanalysen underbygger et slikt syn, ettersom flere intervjuobjekter påpekte jule-DMenes særegenhet, og at øvrige kommunikasjonsarenaer sjeldent eller aldri fremhevet Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag. Selv om et par av lederne i Strømmestiftelsen ytret positivitet til å la organisasjonens kristne verdigrunnlag prege flere arenaer enn jule-DMene, presiserer disse samtidig liten vilje til å ville ta opp kampen dersom motforestillingene blant de ansatte er sterke. Tatt analysenes påvisning av eksisterende spenninger i den diskursive praksisen i betraktning, synes i så måte en tydelig formidling av Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag å forbli avgrenset i fremtiden. Lederskapet synes lite villig til å ta i bruk sin definisjonsmakt og påvirkningskraft i møte med eksisterende spenninger og ulike syn. Den tradisjonelt rådende ideologien i Strømmestiftelsen, basert på en tydelig kristen verdiforankring og et kristent virkelighetsbilde, synes følgelig å kunne bli ytterligere utfordret i fremtiden.

LITTERATURLISTE

- Bibelen (1985). *Den hellige skrift. Det gamle og det nye testamentet*. Oslo: Bibelselskapet
- Bibelen (2011). *Det gamle og det nye testamentet*. Oslo: Bibelselskapet
- Dehlin, H., Aavik, A. (1979) *Presten med de røde annonsene*. Oslo: Luther Forlag
- Djik, T.V. (2008). *Discourse and Context. A sociocognitive approach*. Cambridge, New York: Cambridge University Press
- Engebretsen, M. (2007). *Digitale diskurser*. Kristiansand: Høyskoleforlaget
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press
- Fairclough, N. (2001). *Language and Power*. London: Longman
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse. Textual analysis for social research*. London: Routledge
- Fairclough, N. (2008) *Kritisk diskursanalyse. En tekstsamling*. Redigert, oversatt og med forord av Elisabeth Halskov Jensen. København: Hans Reitzels forlag
- Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis*. London: Longman
- Gentikow, B. (2005). *Hvordan utforske medieerfaringer? Kvalitativ metode*. Kristiansand: IJ-forlag
- Halliday, M. (1994). *An Introduction to Functional Grammar, 2nd edition*. London: Edward Arnold
- Halliday, M., Hassan, R. (1989). *Language, Context and Text: Aspect of Language in a Social Semiotic Perspective*. Oxford: Oxford University Press

Jørgensen, M.W., Philips, L. (1999) *Diskursanalyse som teori og metode* Fredriksberg: Roskilde Universitetsforlag

Kvale, S., Brinkmann, S. (2009) *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk

Leeuwen, T.V. (2005). *Introducing Social Semiotics*. London: Routledge

Leeuwen, T.V., Kress, G. (2006) *Reading images the grammar of visual design*. London: Routledge.

Malinowski, B. (1923). *The problem of meaning in primitive languages*. I C. K. Ogden & I. A. Richards (Eds), *The meaning of meaning* (pp. 146-152). London: Routledge & Kegan Paul.

Neumann, I.B. (2001). *Mening, materialitet, makt: En innføring i diskursanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget

Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget

Silverman, D. (2001) *Qualitative Research*. Sydney: Sage Publications Ltd

Tønnessen, A.V. (2007) *Kirkens Nødhjelp: bistand, tro og politikk*. Oslo: Gyldendal akademisk

Veum, A, Nilsen, A., & Hitching, T. (2011) *Diskursanalyse i praksis, metode og analyse*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Werlich, Egon.(1976) *A Text Grammar of English*. Heidelberg: Quelle und Meyer

Internett

Norad (2013a). *Milepæler i norsk bistandsarbeid*. Hentet 01.03.2013, fra <http://www.norad.no/no/om-norad/historie/milep%C3%A6ler-i-norsk-bistandsarbeid>

Norad (2013b). *50 år med Norad*. Hentet 01.03.2013, fra <http://www.norad.no/no/om-norad/historie/historikk>

Strømmestiftelsen (2003). *Vedtekter for Strømmestiftelsen*. Hentet fra, <http://issuu.com/strommestiftelsen/docs/styrevedtekter/1>

Strømmestiftelsen (2008). *Vedtekter for Strømmestiftelsen*. Hentet fra, <http://issuu.com/strommestiftelsen/docs/styrevedtekter/1>

Strømmestiftelsen (2011). *Strømme Foundation Development Policy*. Hentet fra, http://issuu.com/strommestiftelsen/docs/development_policy_revised_march_2011/1?e=2285510/2861047

Strømmestiftelsen (2012). *2011: Annual Report Strømmestiftelsen*. Hentet fra, http://issuu.com/strommestiftelsen/docs/sf_annual_report_2011-issuu/1

Strømmestiftelsen. (2013c) *Røde annonser og innsatsvilje*. Hentet 05.02.2013, fra <http://strommestiftelsen.no/1379/rode-annonser-og-innsatsvilje> (endret)

Strømmestiftelsen. (2013b) *Hjelp til Selvhjelp*. Hentet 04.02.2013, fra <http://strommestiftelsen.no/hjelp-til-selvhjelp>

Strømmestiftelsen. (2013a) *Tre millioner berøres av vårt bistandsarbeid*. Hentet 04.02.2013, fra <http://strommestiftelsen.no/tre-millioner-berores-av-vart-bistandsarbeid>

Rapporter og dokumenter

Merslang, R. (2008). *Organisational Review of Strømme Foundation. Final Report*. Oslo: Norad

Strømmestiftelsen. (2007) *Strømme Foundation. Mission Statement. Core document.*

Kristiansand: Strømmestiftelsen

Strømmestiftelsen. (2008) *Strømme Foundation Masterplan 2009 - 2013.* Kristiansand:

Strømmestiftelsen

Strømmestiftelsen. (2011) *Kommunikasjonsplattform 2011 - 2014.* Kristiansand:

Strømmestiftelsen

Strømmestiftelsen. (2011) *Kommunikasjonsstrategi Strømmestiftelsen 2011 - 2014.*

Kristiansand: Strømmestiftelsen

1) Jule-DM 2007

**Strømme
stiftelsen**

www.strommestiftelsen.no

Ediths engler

Lima, Peru, november 2007

Edith var fjorten år da hun ble gravid med mammas kjæreste.

I hele barndommen har Edith på det groveste blitt utnyttet seksuelt av mammas mange nye menn. Men mamma bryr seg ikke, for slik er det bare. Man utnytter - eller blir utnyttet.

- Jeg var seks år gammel da mammas nye kjæreste voldtok meg for første gang, sier Edith trist og ser ned på hendene sine.

Edith er tolv år da mamma kommer hjem med Luis. Han utnytter også Edith. To år senere blir Edith gravid. Livredd for at moren skal finne ut at Luis er faren, bestemmer Edith seg for å rømme hjemmefra. Men hvor skal hun dra?

I fortvilelsen husker hun et godt budskap. Hun vet ikke fra hvem. Hun vet bare at det finnes et herberge med rom for sånne som henne. Det er *Hjemmet for unge mødre*. Her jobber engler i menneskelig skikkelse. - Dit vil jeg, tenker Edith. Hun forstår at det er redningen, både for henne og barnet.

Kvinnene som jobber der forteller henne at hun har verdi i seg selv. De beskytter henne. Gir henne mat. Omsorg. En trygg plass å bo. En seng. Men helt siden sønnen Luisito ble født, har Edith behandlet ham dårlig. Alt det vonde fortærer henne innvendig. Hun tror hun må være slem - at det er slik foreldre skal oppføre seg. Hun klarer ikke å forandre seg. På mødresenteret skjønner de at Edith trenger hjelp til å få ut alt det fæle hun bærer på, og tilbyr henne psykolog.

Etter noen måneder skjer underet. Edith begynner å bli glad i seg selv igjen. Og dermed også i gutten sin. - Jeg ønsker ikke at Luisito skal gjøre de samme feilene jeg gjorde. Og jeg vil ikke bli som min mor, sier Edith med overbevisning i stemmen. Ediths onde sirkel er brutt.

Tusenvis av fattige barn deler Ediths skjebne. De er forlatt. Forkastet. Misbrukt. Men det finnes noen som gjør noe for dem. Mennesker som bryr seg. De er engler i disse barnas hverdag. De kommer med et godt budskap, viser dem en annen vei, beskytter dem mot farer. Hver natt og dag går de på gatene og leter etter de utstøtte barna. I Peru, Bolivia, Uganda, Kenya, Bangladesh.

Vil du hjelpe oss i Strømmestiftelsen til å gi unge mødre og andre barn et rom i herberget? Til å bryte den onde sirkelen? Til å komme inn i varmen og kjenne seg elsket?

**Vil du være en reddende engel?
Bruk giroen!**

Øyvind Aadland
Øyvind Aadland
Generalsekretær

**Strømme
stiftelsen**

Vi hjelper folk i gang.

Alle innsamlede pengegaver går til Strømmestiftelsens arbeid generelt.
Strømmestiftelsen • Skippergaten 3 • Postboks 414 • 4664 Kristiansand
Telefon 03002 • Faks 38 02 57 10 • e-post: postkrs@stromme.org • www.strommestiftelsen.no

Kvittering

Innbetalt til konto 6318 09 53878
Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

Vil du være en reddende engel?

Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

6318 09 53878

**Strømme
stiftelsen**

POSTBOKS 414, 4064 KRISTIANSAND

Ediths engler

VI hjelper folk i gang.

2) Jule-DM 2008

www.strommestiftelsen.no

Bolivia, desember 2008

Nå sover han trygt

Han ligger sammenkrøllet med de små hendene under kinnene. Kroppen er ikke vant til myke puter og varme tepper, så derfor bruker han sine egne hender. I går var asfalten senga hans. Men i natt sover han trygt. Han har fått komme inn i herberget.

Lille Juan Carlos var bare to år da han rundt juletider 2006 kom til barnelandsbyen for gatebarn hos Alalay i Santa Cruz i Bolivia. Inntil da kjente han ikke noe annet liv enn fattigdommens brutale virkelighet, med en kamp for tilværelsen hver dag.

Den lille gutten gråt ustanselig, og var veldig sky og tilbakeholden. Han kunne ikke snakke, og bar sterkt preg av livet på gata, hvor det er vanlig å ruse små barn for å sløve dem ned og fjerne følelsen av sult.

Men heldigvis finnes det mennesker med hjertevarme og husrom. I et av husene i barnelandsbyen bodde allerede storesøstrene hans, Yoselin og Abigail, som den gangen var 12 og 9 år. Eldre søsken tar ofte ansvar for småsøsknene sine når de ser at foreldrene ikke klarer det. Yoselin hentet ham rett og slett en dag, og tok ham med hjem til Alalay. Siden har han vært der. Sammen med sine to biologiske søstre, nye "søsken" og "mamma" Juanita fikk han de beste julegavene av alle: Kjærlighet, trygghet og glede.

Nå fikk han endelig oppleve mennesker som tok ham på fanget, holdt rundt ham, trøstet ham når han gråt, og gav ham klemmer, smil og glede. Han fikk mat og klær, og ble alle de store barnas lillebror. Om kvelden var det noen som sang for ham når han skulle legge seg. Ofte la han seg på gulvet, som han jo var vant til, men så bar trygge hender ham i seng etter han hadde sovnet.

Kjærlighet. Lille Juan Carlos i armene til storesøster Yoselin.

Trygghet. På "Mamita Agys" trygge fang. (Act Now-student Ragnhild Mykland)

Glede. Tenk å få låne gitaren til en av mine nye storebrødre! Musikk er gøy!

Jul for første gang. Juan Carlos (foran i midten) sammen med julenissen, sine nye "søsken" og "mamma" Juanita.

Julaften. Forventningsfulle små gutter feirer at Jesusbarnet ble født i en fattig stall, nesten som de selv.

Foto: Ragnarild Mykland, Ast Now-student, og Kristen Falch (i aserabli), Strømmestiftelsen

FAKTA | Alalay

Organisasjonen Alalay oppsøker gatebarn i La Paz og Santa Cruz i Bolivia og inviterer dem til å komme til Alalay for å få et bedre liv.

Barna kommer først på et mot-takssenter i byen, hvor de blir ett år. Her lærer de å leve sammen med andre og ta vare på seg selv.

Etterpå får de komme til en barne-landsby, som blir deres nye hjem. Her bor de sammen med sine nye "søsken" og en "mamma" i egne hus.

De får omsorg, venner, skolegang og yrkesopplæring, slik at de etterhvert kan stå på egne ben.

Strømmestiftelsen har støttet dette arbeidet siden 1994.

Julens budskap er fred på jord. Vi i Strømmestiftelsen ønsker at små og store barn skal få oppleve å komme inn i herberget, inn til varmen og godheten hos mennesker som bryr seg om dem. Derfor ber vi deg om å støtte arbeidet vårt blant gatebarn og andre utsatte barn verden over, slik at de kan møte en åpen dør til herberget.

Gi en julegave som virkelig varmer – bruk giroen!

Med ønske om en velsignet julehøytid!

Øyvind Aadland,
Generalsekretær

www.strommestiftelsen.no

Alle innsamlede pengegaver går til Strømmestiftelsens arbeid generelt.
Strømmestiftelsen • Skippergaten 3 • Postboks 414 • 4664 Kristiansand
Telefon 03002 • Faks 38 02 57 10 • e-post postkrs@stromme.org • www.strommestiftelsen.no

Vi hjelper folk i gang.

Kvittering

Innbetalt til konto 6318 09 53878
Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

La dem få komme inn i herberget.

Gi en julegave som virkelig varmer til gatebarn og andre fattige, utsatte barn.

Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

6318 09 53878

Stjerne
stiftelsen

POSTBOKS 414, 4004 KRISTIANSAND

*Det var plass
til ham i herberget*

Vi hjelper folk i gang.

3) Jule-DM 2009

www.strommestiftelsen.no

En ny himmel over livet

Bolivia, november 2009

Ei søt ungjente kommer løpende mot meg. Hun strekker hendene opp mot himmelen og smiler. Ser så fri ut, er så glad; men jeg undres: Hvordan kan hun klare å smile med hele seg og strekke seg mot lyset? Det er ufattelig vanskelig å forestille seg. Hun har nettopp fortalt meg om livet sitt; om en barndom, mørk som en himmel uten stjerner, uten håp og lyspunkter.

Da Vanessa var bare åtte år tok hun med seg de to yngre søstrene på fem og tre år og flyttet på gata – i håp om et bedre liv enn hjemme. -Jeg klarte ikke mer. Først hadde mamma reist fra oss og pappa. Han var alkoholiker og brydde seg ikke om hvordan vi hadde det. Han drakk mye, og var slem mot oss. Vi ble overlatt til mammas søster, men hun var heller ikke snill med oss. Det skjedde så mye vanskelig...nei, det er for vondt å snakke om det, sier Vanessa trist, med de brune øynene breiddfulle av tårer. De vonde minnene vil hun helst glemme, men hvem kan glemme noe slikt? Den brutale virkeligheten hun har levd i, treffer meg som en knyttneve i magen. Jeg har selv to døtre på hennes alder, og tenker: hva om det hadde vært min datter?

-Vi var sultne, redde og kunne ikke være hjemme, for der ble vi slått og mishandlet. Vi var ikke ønsket der. Ingen brydde seg om hvordan vi hadde det eller hva vi gjorde, sier den unge jenta stille, mens tårene renner nedover kinnene. En dag hun og søstrene satt på gata så hun en hel familie med mor, far og barn. De spiste og koste seg, lo og hadde det moro.

-Jeg tenkte: hvorfor har ikke jeg det slik? Hvorfor har ikke jeg en familie som dem – en mor og en far som er glad i meg og bryr seg om meg, som jeg kan le og ha det godt sammen med?

Da hun var ni år skjedde underet: Hun og småsøstrene ble funnet av *gatebarns engler*. Om nettene går de ut på gata i storbyene Santa Cruz og La Paz i Bolivia og leter etter barn som er overlatt til seg selv. De er gatebarnas håp, og kommer med et godt budskap: "Vær ikke redde. Bli med oss til Alalay, for vi ser dere har det vondt og fryser. Dere kan få en ny himmel over livet. Det finnes noen som er glad i dere og bryr seg om dere."

Eldre søsken tar ofte med seg sine små søsken og rømmer på gata – i håp om å få det bedre enn hjemme.

To smårollinger har fått mat og drikke. Disse to bor på gata sammen med sine fattige foreldre, og Alalay hjelper dem med det aller mest nødvendige.

Gatebarns engel, Claudia Gonzales, grunnleggeren av Alalay, sammen med to gategutter hun håper sier ja til et nytt liv. Dette er nestekjærlighet i praksis!

DM6-09 Gatebarns himmel giro.11 1

14.10.2009 11:05:15

De ansatte fra Alalay, Strømmestiftelsens gode samarbeidspartner i Bolivia, fant Vanessa og søstrene hennes på gata og tok dem med seg til senteret de driver for gatebarn. Endelig kunne Vanessa ta fatt på reisen som gav henne smilet og håpet om et bedre liv tilbake. I dag er hun blitt 14 år og bor i Alalays barneby, sammen med flere nye "søsken" og en ny "mor" som er glad i henne.
-Her har jeg fått en ny og lys fremtid. Alalay betyr en ny mulighet for meg og oss som bor her. Jeg takker Gud for at jeg er her. Jeg er så glad nå, sier Vanessa, strekker armene opp mot himmelen og smiler til meg.

Om du som leser dette ikke selv kan gå ut på gatene om nettene og lete etter disse barna, så kan du likevel hjelpe dem og andre forlatte, utstøtte barn, til å få en ny himmel over livet.

***Gi en gave og vær en engel for gatebarna, du også!
Bruk den vedlagte giroen.***

Med ønske om en velsignet jul,

Egil Mongstad

Egil Mongstad, Strømmestiftelsen

Alle innsamlede pengegaver går til Strømmestiftelsens arbeid generelt.
Strømmestiftelsen • Skippergaten 3 • Postboks 414 • 4664 Kristiansand
Telefon 03002 • Faks 38 02 57 10 • e-post: postkurs@stromme.org • www.strommestiftelsen.no

Vi hjelper folk i gang.

Kvittering

Innbetalt til konto 6318 09 53878
Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

*JA, jeg vil gi gatebarn en ny
himmel over livet!*

Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

6318 09 53878

POSTBOKS 414, 4664 KRISTIANSD

Gatebarnas himmel

Vi hjelper folk i gang.

CS_DMS-09 Aisley Gatebarnas himmel 1

13.10.2009 14:44:01

09ro-1001_2009.indd 1

13.10.2009 14:55:02

4) Jule-DM 2010

www.strommestiftelsen.no

Endelig en varm favn

La Paz, Bolivia, november 2010

På en pappbit, tett inntil en stinkende søppelhaug ved muren til katedralen, ligger ei lita jente og sover. Med korslagte armer og i en tynn, rosa genser. Ansiktet og hendene er skitne. Hun kan umulig være mer enn 4 år.

Jeg er kortpustet. Det tar på å bevege seg nattetid, på dette høyfjellsplatået 3700 meter over havet. Sammen med det oppsøkende gatebarnteamet hos Alalay er jeg i storbyen La Paz i Bolivia og leter etter gatebarn i nattemørket. Det er isende kaldt.

Blikket mitt har stoppet opp, og jeg står som fastfrosset. Det er ikke vinterkulda sin skyld. Ei heller den storslagne San Fransisko-katedralen som ligger pent badet i lys. Det er den lille, sovende gatejenta som har fanget oppmerksomheten min.

Mor er sløv i blikket, men hun virker glad når sosialarbeideren Daniela fra Alalay løfter opp datteren hennes i armene sine.

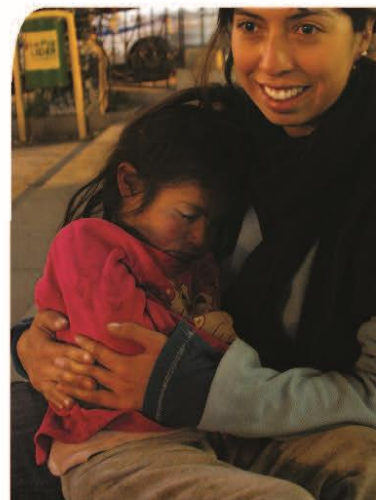
- Sånn, det er varmere, sier hun og stryker det lille barnet varsomt over kinnet, kysser henne og vugger henne frem og tilbake. Jenta sover videre og ser ikke ut til å merke noe. Jeg lurte på om moren har gitt henne sniffekluten full av sterk lim siden hun kan sove så tungt. Er barna sultne, kalde eller urolige er den lett å ty til. Den sløver dem ned og gir en likeglad rus.

Barnas far har lagt seg til å sove ut rusen under den store døra til katedralen. Folk går til og fra. Ingen skjenker ham eller familien hans et eneste blick. De er de utstøtte, de som ingen vil ha. De er like lite verd som søpla hans lille jente bruker til madrass og pute. Over ham troner en opplyst Kristusfigur med utstrakte armer. Og jeg tenker på Mesterens ord: "Kom til meg, alle dere som strever og har tungt å bære..."

Daniela sitter fremdeles og vugger på jenta. Sovende er hun blitt tatt opp i en varm og trygg favn.

- Dette er nestekjærlighet i praksis, tenker jeg. Alalay tar seg av barn som er utstøtt og uønsket, og gir dem en ny fremtid. Tidligere samme dag har jeg møtt smilende, trygge og livlige barn som også en gang har vært gatebarn, men som nå er i Alalay sin kjærlige omsorg. De har fått livene sine totalt forandret, fordi det finnes mennesker som strekker armene ut mot dem og løfter dem opp.

Far sover ut rusen ved døren til katedralen. Ingen forbipasserende skjenker ham eller familien hans et eneste blick. De er de utstøtte, de som ingen vil ha.

Det gjør meg takknemlig, stolt og glad å vite at norske givere i flere år har gjort det mulig å drive dette flotte arbeidet. Samtidig vet jeg at det er uendelig mange flere barn der ute som trenger hjelp.

Vel tilbake på hotellet er det vanskelig å få sove. Jeg tar en dusj for å få varmen i kroppen igjen, men frosten kommer liksom innenfra. Tankene mine går til den lille kalde jenta som ligger der ute. Min varme dyne kjennes ubehagelig. Verden er så urettferdig. Jeg får lyst til å gå tilbake og hente henne og lillebroren, men jeg vet at jeg ikke kan. Det kan ikke du heller.

Men det du kan, er å gi, slik at flere barn kan reddes bort fra gata. Kanskje får den lille jenta og broren hennes komme til Alalay og få trygghet og varme. Jeg håper det. Derfor oppfordrer jeg deg: **Bli med og gi disse små gatebarna en ny fremtid!** Strekk ut dine hender og hjelp dem. Daniela gjør det ved å løfte dem opp i sin favn. Du kan gjøre det ved å gi en gave. **Bruk den vedlagte giroen.**

Med ønske om en velsignet førjulstid,

Gro Justnæs Kiledal

Gro Justnæs Kiledal
Strømmestiftelsen

Barnas mor er veldig ung. Kanskje har hun selv vokst opp på gata. Hun smiler med slørete øyne når Daniela løfter opp datteren hennes.

FAKTA | ALALAY

Alalay, Strømmestiftelsens gode samarbeidspartner i Bolivia, oppsøker barn på gata og motiverer dem til å forlate gatelivet. De første månedene etter at de har forlatt gata, bor de på et mottaksenter. Deretter flytter de til en barnelandsby hvor de lever i hus med nye søsken og voksne som tar seg av dem. Her får de skolegang, aktiviteter, trygghet og et verdig liv. Fra de er 16 til de fyller 18 lærer de ulike yrker for å kunne få seg en jobb eller begynne å studere. Et liv med fremtid og håp!

Vi hjelper folk i gang.

Alle innsamlede pengegaver går til Strømmestiftelsens arbeid der behovet er størst.
Strømmestiftelsen • Skippergaten 3 • Postboks 414 • 4664 Kristiansand
Telefon 03002 • Faks 38 02 57 10 • e-post: postkrs@stromme.org • www.strommestiftelsen.no

Kvittering

Innbetalt til konto 6318 09 53878
Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

JA! Jeg vil gi hjelpe små gatebarn til å få trygghet, varme og en ny fremtid.

Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

6318 09 53878

 Stamme stiftelsen

POSTBOKS 414, 4664 KRISTIANSUND

NORGE P.P. PORTO BETALT

Vi hjelper folk i gang.

Hun fryser.
Du kan gi henne varme...

Gatebarnas engler

Han fødtes i en stall, fordi det ikke var plass i herberget. Hver eneste dag opplever mennesker verden over at det ikke er plass til dem. Heldigvis finnes det engler iblant oss, med store hjerterom for dem som lider.

Er det mulig å drømme om et hjerterom når du har mistet troen på deg selv og får høre at du er ubrukelig og verdiløs? Er det mulig å tro at det finnes en utvei når du er forlatt av dine egne foreldre, bor på gata, er mishandlet og kjeppjaget av politiet? År etter år har du kjent sulten gnage og kulden bite seg fast i kroppen din. Klarer du fremdeles å drømme?

Jeg vet ikke om jeg ville maktet å holde drømmen levende. Jeg vet ikke om jeg ville overlevd iskalde netter og konstant frykt. Jeg tror jeg ville bedt til Gud hver eneste kveld om at han måtte fri meg fra livet, med tanken om døden som eneste utvei. En liten flik av hjertet mitt ville håpet at Gud sendte meg en engel. En engel som kunne hente meg opp fra kulda i rennesteinen og ta meg inn i sin trygge favn, en favn som ga håp om et liv som likevel var verdt å leve.

Det er en kjølig morgen i La Paz i Bolivia. Året er 1990. Sola er akkurat stått opp. Den unge, velstående kvinnen Claudia er på vei til universitetet. Hun beveger seg raskt, og aner ikke at en hendelse bare minutter unna skal forandre livet hennes. Brått skjer det noe. En politimann river tak i en luke på sokkelen av en høyreist skulptur. Kort tid etter hopper fem gutter ut. De er gatebarn som har søkt ly for nattetkulden. Politimannen slår etter dem, og guttene løper for livet. I sidesynet oppdager Claudia en liten gutt som titter ut av luka. Han står igjen alene. Claudia vet ikke at hun i dette sekundet står på terskelen til et liv som gatebarnas engel.

Hun klarer ikke glemme synet av den lille gutten, og finner ham igjen. Han heter Joaquin og er gatebarn. Det blir et sterkt vennskap mellom dem, og for Claudia blir det inngangsporten til en brutal verden. Joaquin gir ansikt til de 900.000 barna som forsøker å overleve på gata i Bolivia. Med et kall fra Gud ble gatebarna Claudias

Bolivia, november 2011

Den lille jentebabyen i Claudias armer bor på gata sammen med sine fattige foreldre. Du kan hjelpe dem, du også.

livsoppgave. I 21 år har hun lett gatelangs etter barn, for å gi dem et godt en trygg favn, et godt hjem og et liv som er verd å leve.

Alalay betyr "jeg fryser". De første gatebarna Claudia hjalp valgte selv dette navnet på deres nye hjem – et hus i La Paz. I dag drar hun og alle hennes hengivne medarbeidere, natt og dag, ut på gata og gir varme, kjærlighet og omsorg til både spedbarn, barn og ungdommer. De er gatebarnas engler i Bolivia.

*Vil du hjelpe gatebarna, du også?
Bruk den vedlagte giroen. Gi din julegave.*

Verden blir så mye rikere når det finnes engler med store hjerterom.

*Med ønske om en velsignet
julehøytid og et godt nytt år!*

Øyvind Aadland
Øyvind Aadland
Generalsekretær

FAKTA | Alalay

Alalay, Strømmestiftelsens gode samarbeidspartner i Bolivia, oppsøker barn på gata og motiverer dem til å forlate gatelivet.

De første månedene etter at de har forlatt gata, bor de på et mottakssenter. Deretter flytter de til barnelandsbyen, hvor de lever i hus med nye søsken og voksne som tar seg av dem. Her får de skolegang, aktiviteter, trygghet og et verdig liv.

Fra de er 16 til de fyller 18 lærer de ulike yrker for å kunne få seg en jobb eller begynne å studere. Et liv med fremtid og håp!

Vi hjelper folk i gang.

Innsamlende pengegaver går til Strømmestiftelsens arbeid med utdanning og mikrofinans.
Strømmestiftelsen · Skippergaten 3/5 · Postboks 414 · 4664 Kristiansand
Telefon 03002 · Faks 38 02 57 10 · e-post: postkris@stromme.org · www.strommestiftelsen.no

Kvittering

Innbetalt til konto 6318.09.53878
Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

Ja, jeg vil hjelpe gatebarna!

Jeg bidrar med:

(Fyll ut ønsket beløp nederst på giroen)

- 150 kroner
- 350 kroner
- 550 kroner
- 1000 kroner
- Annet beløp

Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

6318 09 53878

Stemma
stiftelsen

POSTBOKS 414, 4664 KRISTIANSAND

B

KUNNE P.P. PORTO BETALT

Det finnes engler

6) Jule-DM 2012

**Strømme
stiftelsen**

www.strommestiftelsen.no

Forlatt, ...men ikke glemmt

Bolivia, desember 2012

– Maria! Mariaaa! Det var mor som ropte. Hun hadde høy og sint stemme. – Vi skal til byen, ta på deg de varme skoene og jakka di.

Maria hoppet rundt og svingte rundt av glede. Til byen, det var moro. Det var ikke så ofte hun fikk være med ned dit. – Kan jeg ikke få lov til å ta på meg de fine røde skoene mine? Maria hadde lyst til å pynte seg, slik de fleste jenter på fem år har når de skal til byen med mor. Men mor var urokkelig: – Se å få på deg det jeg har gitt beskjed om, og det litt kjapt! Vi har ikke hele dagen på oss.

Mor virket sint. Hun hold Maria hardt i hånda og drog henne med seg inn på de overleste bussene som skulle fra El Alto ned til byen La Paz i Bolivia. Mor hold hard og bestemt i hånda til Maria. Det gjorde vondt.

Det var fullt på bussen. Hun kikket opp på en dame lange fletter og et bølgende skjørt overdrysset med fargerike fugler i glitrende silke. – Jeg har lyst til å være en slik skinnende fugl som kan være fri og fly over himmelen. Maria stod i egne dagdrømmer. Det var tydelig at hun hadde sagt disse tankene høyt, for plutselig hørte hun moras stemme: – Slutt å tulle! Ingen kan bli en fugl, og i hvert fall ikke en vakker en. Bare se på deg selv! Mor ristet på hodet.

Maria og mor kjempet seg av bussen nede i byen. Maria var på gråten. Men hun ville ikke gråte. Hun kjempet og svelget. Gikk og gikk, så fort de små beina kunne bære henne. Mor halte og dro. Plutselig stoppet mor opp ved en benk. – Sitt her og vent på meg. Ikke gå noe sted, var beskjeden. Så var hun borte.

Maria satte seg ned. I begynnelsen var det gøy. Det var så mange folk å se på. Voksne og barn. Gateselgere, kontorfolk og skopussere. Tiden gikk. Det ble mørkt. Maria satt på benken og var redd. Hva skulle hun gjøre? Hun begynte å syng litt, men det vonde forsvant ikke. Hun kunne ikke veien hjem. Det ble veldig kaldt. Mamma måtte komme. Hun hadde jo sagt det. Hun begynte å rope, men ingen mamma kom.

Den natta ble Maria ei gatejente.

Bildet er et illustrasjonsfoto fra Alalays barnelandsby. Jenta på bildet er ikke Maria.

*Forlatt, men ikke glemt.
Takk for at du vil hjelpe små gatebarn
som Maria. Ditt hjertelag varmer!*

Heldigvis fant «englene» fra Alalay den lille jenta som bodde alene på gata. Da jeg traff Maria for en tid tilbake, bodde hun i en av barne-landsbyene hos Alalay. Her fikk hun en ny start. Et nytt hjem, et lunt herberge – og trygge voksne som gav kjærlighet, drossevis av kjærlighet.

I dag blomstrer Maria. Hun vet at hun er ønsket og elsket av mennesker med varme hjerter. Og de vil aldri forlate henne. Innimellom drømmer hun om å bli en skinnende, fri fugl som svever høyt på himmelen. Men fremdeles lurar hun på hva som skjedde den natta for lenge siden. Ble mora påkjørt, eller forlot hun sin lille femåring med viten og vilje? Det siste er for vondt å tenke på.

Hver dag blir barn i Bolivia forlatt og overlatt til seg selv. De tror de er glemt av alle. *Vil du hjelpe gatebarna? Bruk den vedlagte giroen. Gi en julegave.*

Med ønske om en fredelig julehøytid.

Gro Justnæs Kiledal

Gro Justnæs Kiledal
Strømmestiftelsen

Bildet er et illustrasjonsfoto fra Alalays barne-landsby. Jenta på bildet er ikke Maria.

FAKTA | ALALAY

Alalay, «Gatebarns engler» og Strømmestiftelsens gode samarbeidspartner i Bolivia, oppsøker gatebarn og motiverer dem til å forlate gatelivet. De første månedene etter at de har forlatt gata, bor de på et mottakssenter. Deretter flytter de til barne-landsbyen, hvor de lever i hus med nye søsken og voksne som tar seg av dem. Her får de skolegang, trygghet, omsorg og kjærlighet. Fra de er 16-18 år lærer de ulike yrker for å kunne få seg en jobb eller begynne å studere. Et liv med fremtid og håp!

**Strømme
stiftelsen**

Vi hjelper folk i gang.

Kvittering

Innbetalt til konto 63 18 09 53878
Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

Ja, jeg vil hjelpe gatebarna

(Fyll ut ønsket beløp nederst på giroen)

- 150 kroner
- 350 kroner
- 550 kroner
- 1000 kroner
- Annet beløp

Strømmestiftelsen
Postboks 414
4664 KRISTIANSAND S

6318 09 53878

**Strømme
stiftelsen**

POSTBOKS 414 N-4664 KRISTIANSAND

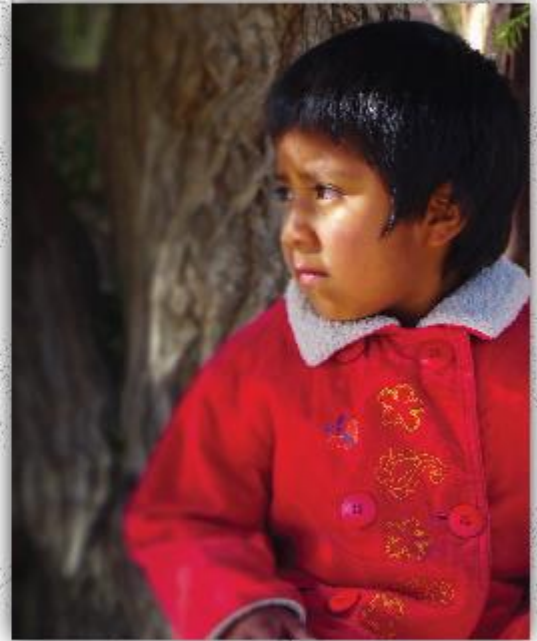

Maria ble

forlatt

av moren sin.

Vil du hjelpe gatebarn som henne?

Illustrasjon: Strømme stiftelsen

Til _____

Fra _____

Takk for hjelpen til gatebarna i Bolivia!
www.strommestiftelsen.no

Til _____

Fra _____

Takk for hjelpen til gatebarna i Bolivia!
www.strommestiftelsen.no

Til _____

Fra _____

Takk for hjelpen til gatebarna i Bolivia!
www.strommestiftelsen.no

Til _____

Fra _____

Takk for hjelpen til gatebarna i Bolivia!
www.strommestiftelsen.no

Til _____

Fra _____

Takk for hjelpen til gatebarna i Bolivia!
www.strommestiftelsen.no

Til _____

Fra _____

Takk for hjelpen til gatebarna i Bolivia!
www.strommestiftelsen.no

Til _____

Fra _____

Takk for hjelpen til gatebarna i Bolivia!
www.strommestiftelsen.no

Til _____

Fra _____

Takk for hjelpen til gatebarna i Bolivia!
www.strommestiftelsen.no

Til _____

Fra _____

Takk for hjelpen til gatebarna i Bolivia!
www.strommestiftelsen.no

Spørsmål

Del 1

I vedtektene deres står blant annet at: «Stiftelsen bygger sin virksomhet på det kristne verdigrunnlag (..). Videre heter det i et annet grunnlagsdokument at «Strømmestiftelsens identitet er knyttet til det kristne verdigrunnlaget der Jesu liv og lære er inspirasjon og rollemodell for nestekjærighet.» Hva betyr dette for deg?

Har du en oppfatning av hvor viktig Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag er for de ansatte og for den enkeltes utførelse av sine arbeidsoppgaver?

I deres kommunikasjonsstrategi fremheves en hovedutfordring. Den sier at deres organisasjon kan møte «potensielle fordommer til religiøs tilknytning, og likevel ikke «kristen» nok for andre målgrupper». Hvordan opplever du denne utfordringen?

- *Hvordan kan man eventuelt møte denne utfordringen?*
- *Hvordan tror du håndteringen av denne utfordringen kan påvirke organisasjonens inntekter?*

Strømmestiftelsen er som organisasjon i konstant endring. Siden arbeidet ble videreført av Olav Kristian Strømmes nevø Gunnar Strømme har vektleggingen på organisasjonens verdigrunnlag variert. Hvordan ser du for deg Strømmestiftelsens verdigrunnlag som en del av deres kommunikasjon i fremtiden? Vil verdigrunnlaget ha en sentral plass eller vil den eksterne kommunikasjonen vektlegge andre elementer?

Del2

Hvordan opplever du givergruppen deres? Fragmentert eller enhetlig? Mange kristne eller en god blanding?

Hvor viktig tror du det kristne verdigrunnlaget er for deres givergruppe?

Vil du betegne Strømmestiftelsens kristne verdigrunnlag som en styrke eller begrensning i forhold til inntekspotensialet?

- *Er dette tanker du tror deles av alle på huset, eller tror du det finnes ulike innfallsvinkler her?*
- *Dersom det er ulike syn, hvordan kommer disse til uttrykk internt?*

Hvor viktig er det for deg å formidle organisasjonens verdigrunnlag til Strømmestiftelsens givere?

1. Hva ser du på som en god kommunikasjonsstrategi hvis målet er å sikre gode inntekter? 2. Hva ser du på som en god kommunikasjonsstrategi hvis målet er å formidle deres verdigrunnlag på en god måte? Er det noe motsetningsforhold her?

Hender det at du/dere får tilbakemelding på selve utformingen av juleDM-ene eller andre DMer fra deres givere? Hva går i såfall denne responsen i hovedsak ut på?

Tror du at måten man kommuniserer organisasjonens verdigrunnlag på kan ha direkte innvirkning på gaveinntektene i DMene? Hva er dine tanker rundt en god tilnærming her? Tror du den deles av de andre i organisasjonen, eller er det ulike meninger her?

Er du fornøyd med hvordan verdigrunnlaget gjenspeiles i juleDM-ene?

I deres verdidokument står det at dere bygger deres arbeid på nestekjærlighet slik Jesus uttrykte det. I løpet av de siste 5 årene har DMene som har blitt sendt ut rundt juletider så godt som ikke nevnt navnet Jesus. Hva tenker du om det? Hvorfor tror du at det er slik?

Noe å tilføye?

